

Karierni centri Univerze v Ljubljani

Študentke
in študenti,
ki zmorejo in
hočejo več:
podpora med
študijem

Univerza v Ljubljani

Študentke in študenti, ki zmorejo in hočejo več: podpora med študijem

Študentke in študenti, ki zmorejo in hočejo več: podpora med študijem

Uredili:

Mojca Juriševič in Jelena Ličanin

Odgovorna urednica:

Mojca Juriševič

Slovenski jezikovni pregled:

Amidas, d. o. o.

Oblikovanje in računalniški prelom:

Jernej Kejžar

Založila:

Založba Univerze v Ljubljani

Za založbo:

Gregor Majdič, rektor Univerze v Ljubljani

Ljubljana, 2023

Prva e-izdaja.

Publikacija je v digitalni obliki prosto dostopna na:

<https://kc.uni-lj.si/>

<https://ebooks.uni-lj.si/>

DOI: 10.51746/9789612972400

Monografija je nastala v okviru RSF 2021–2024,
razvojno področje Dodatne aktivnosti za spodbujanje
nadarjenih študentov.

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 178636547

ISBN 978-961-297-240-0 (PDF)

Uvodna beseda

prof. dr. Ksenija Vidmar Horvat,
prorektorica za študijske in študentske zadeve UL

Nadarjenim študentom in študentkam se danes name-
nja vse več pozornosti. Zanje se zanima trg dela. Med-
narodni prostor vneto išče poti in načine, kako privabiti
najboljše kadre, talente in odlične; pogosto se pri tem
okorišča lokalno-regionalne okoliščine, ki najboljšim
zapirajo pot k poklicni ali akademski samo-realizaciji, in
prispevajo k odtoku možganov (braindrain). To je poli-
tično, ekonomsko, socialno in širše kulturno vprašanje,
ki zahteva usklajeno nacionalno strategijo za varovanje
lastnih potencialov. Zanje se zanima stroka. Različne
discipline, od pedagoško-edukacijskih ved, sociologi-
je, filozofije in psihologije, se ukvarjajo z vprašanjem,
kam umestiti »nadarjene«. Na zemljevidu meritokracije,
ki družboslovje zaposluje vsaj zadnje stoletje, so »na-
darjeni« teoretski, etični in socialni izziv. Kako misliti
talent, nadarjenost ali odličnost, zadeva univerzo in nje-
no širšo družbeno poslanstvo prispevka k družbenemu
blagostanju, kulturni krepitvi in duhovno-intelektualni
odprtosti stran od uravnilovk in stremljenja k varni pov-
prečnosti.

Za takšno nalogo univerze potrebujemo sveže koncep-
te. Kdo je nadarjeni študent, kdo talentirana študentka
(talented/gifted)? Pojem lahko zmotno ustvarja vtis, da
so to mladi ljudje, ki so bili rojeni s talentom; ki jim je
bil v zibelko položen »naravni« dar, ki ga sedaj razvija-
jo dalje in na tej prednosti, pri kateri sami niso imeli
vpliva, žanjejo večje uspehe in višje družbeno vredno-
tenje. Resnica je ravno obratna, to so mladi, ki delajo
več, vlagajo vase in v znanje več, več pa tudi zahtevajo
od nas. So naš izziv in inspiracija, kako življenjsko os-

misliti delovno etiko - ne v smislu pehanja za rezultati, temveč predvsem kot pot k celovitejši samorealizaciji, k osebnemu zorenju prek izobraževanja, raziskovanja in kritičnega razmišljanja. Njihov osebni napredek je naša pridobitev, ki izhaja iz interakcij, vzajemnega učenja in skupne spodbude širšemu okolju.

»Talent« moramo razumeti v najširšem smislu kot potencial, ki ga kroji, omejuje ali razvija splet raznolikih okoliščin. Mednje sodijo t.i. kulturni in socialni kapitali družine, v katerih odrašča mladi človek, do institucij in ekonomskih okolij, ki prepoznavajo ali pa zatirajo izraznost različnih talentov. V zadnjem desetletju začinjamo razumeti, da talenti niso samo družbeno prepoznane in valorizirane kvalitete, ki jih narekujejo k učinkovitosti in brezglavi ideji napredka usmerjene politike selekcije in nagrajevanja. Zori spoznanje, da je nadarjeni nekdo, od katerega se pričakuje, da je sposoben polnega izraza človečnosti – od ti. mehkih veščin kot so sočutje, solidarnost, svetovljanstvo, do okrepljene ustvarjalnosti, sodelovalnosti in odgovorne kritičnosti.

Podlaga zasmernice za univerzitetne ukrepe naj odprejo prostor diskusiji, ki nam bo prinesla kaŕipot v našem pedagoškem delu, v našem vsakdanjem izkustvu in družbeni refleksiji o naši skupni prihodnosti. Študenti in študentke, ki zmorejo in hočejo več, so vodilni akterji te prihodnosti. Naša naloga naj bo, da jih na to pot povabimo v čim večjem številu.

Naša naloga naj tudi bo, da ustvarimo čim bolj vključujoče okolje, odprto za raznolike talente, darove in izraze odličnosti.

Študentke in študenti, ki zmorejo in hočejo več: podpora med študijem

Kazalo

Kako na Univerzi v Ljubljani podpiramo študente, ki zmorejo in hočejo več? Mojca Juriševič in Neža Podlogar	9
Spodbujanje nadarjenih študentov na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani Milena Zorić Frantar, Karla Šturm, Jure Mravlje, Žan Kavčič, Milan Pavič, Darja Matjašec, Jasna Dolenc Koce	67
PLAN BARRON: A future for oblivious super-resistant bunkers Špela Hudnik	83
Razstava Joannis grof Kapodistrias Jerneja Kavčič	93
Konference Cutting Edge 2015–2021 Nejc Petek, Matjaž Dlouhy, Sara Drvarič Talian, Aljaž Gaber, Monika Horvat Zagorec, Marija Kisilak, Marina Klemenčič, Tina Paljk, Aleš Ručigaj, Jakob Kljun	105
Socialne delavke hočemo in zmoremo več Anamarija Kejžar	113
Delo z nadarjenimi športniki na univerzitetni ravni Tanja Kajtna	131
Perspektiva Fakultete za Upravo Jernej Buzeti in Špela Mar	145
Delo nadarjenih študentov na področju kemije v projektu Erasmus+ DiSSI Miha Slapničar in Iztok Devetak	155
Izdaja revije Ructus – revije študentov Veterinarske fakultete Ana Gotvajn in Jelka Zabavnik Piano	163
Na stičišču znanosti, stroke in različnih ravni vzgoje in izobraževanja: Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani Mojca Juriševič	171

Mojca Juriševič in Neža Podlogar

Kako na Univerzi v Ljubljani podpiramo študente, ki zmorejo in hočejo več?

(izsledki empirične analize)

V obdobju november 2021–maj 2022 smo na Univerzi v Ljubljani v okviru Razvojnega stebra financiranja za obdobje 2021-2024 izvedli analizo aktivnosti na področju prepoznavanja in dela z nadarjenimi študenti¹, ki je predstavljena v nadaljevanju.

V prvem delu so predstavljeni pregled literature s področja in nekateri primeri dobre prakse, v drugem analiza posnetka stanja obravnave nadarjenih študentov na članicah UL, v tretjem pa predlog izhodišč za univerzitetne/lokalne/nacionalne ukrepe za bolj ciljno usmerjeno spodbujanje nadarjenih študentov v prihodnje.

---

¹ Uporabljeni izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za vse spole.

Vsebine:

1. PREGLED LITERATURE IN DOBRIH PRAKS DELA Z NADARJENIMI ŠTUDENTI	12
Kdo so nadarjeni študenti?	12
Kakšni so kriteriji za določitev odličnosti institucije?	14
Kakšni so pozitivni učinki razvijanja nadarjenih študentov in izvajanja aktivnosti za nadarjene študente?	15
Kako poučevati, podpirati in spodbujati razvoj nadarjenih študentov?	16
Primeri dobrih praks	17
Primeri dela z nadarjenimi študenti na področju visokega šolstva v Sloveniji	18
Primeri dela z nadarjenimi študenti na področju visokega šolstva v tujini	18
2. ANALIZA POSNETKA STANJA OBRAVNAVE NADARJENIH ŠTUDENTOV NA ČLANICAH UL	22
Ozadje in metodološki pristop	22
Vizija članice in podporno okolje	24
Pridobivanje nadarjenih dijakov za vpis v študijske programe članice	29
Evidentiranje in spremljanje nadarjenih študentov	30
Področja in aktivnosti za delo z nadarjenimi študenti	31
Mentorstvo nadarjenim študentom	42
Karierni razvoj nadarjenih študentov	43
Izzivi in zaznane potrebe na članici	45
Predlogi članic o obravnavi nadarjenih študentov na UL	51
3. PREDLOGI IZHODIŠČ ZA UNIVERZITETNE/LOKALNE/NACIONALNE UKREPE ZA BOLJ CILJNO USMERJENO SPODBUJANJE NADARJENIH ŠTUDENTOV V PRIHODNJE	57
4. LITERATURA	62

1. Pregled literature in dobrih praks dela z nadarjenimi študenti

Kdo so nadarjeni študenti?

V Statutu Univerze v Ljubljani (2017) so nadarjeni študenti opredeljeni v 94. členu, in sicer v okviru opredelitve skupin študentov s posebnim statusom: status študenta športnika in status študenta priznanega umetnika. V Pravilniku o študentih s posebnim statusom na Univerzi v Ljubljani (2018) je v 2. členu poleg študentov s statusom športnika in umetnika navedena še tretja skupina študentov, za katero se prav tako predpostavlja, da je skupina nadarjenih; to so študenti, ki se jim podeli poseben status, ker se udeležujejo (področnih) mednarodnih tekmovanj.

Oprelitev nadarjenih študentov ni enoznačna in tudi raziskave v mednarodnem prostoru kažejo pomanjkanje jasnosti koncepta nadarjenosti v visokošolskem izobraževanju (Brusoni idr., 2014; Mudrak idr., 2020). Čeprav je razvoj nadarjenih in talentiranih že dobro raziskan v kontekstu organizacij, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja, pa so raziskave v kontekstu visokošolskega izobraževanja redke (Jones, 2019b). Študenti programov odličnosti (angl. honors programs) se razlikujejo od preostalih študentov po večji želji in motivaciji do učenja in doseganja izjemnih dosežkov, samozavesti, intelektualnem interesu in odprtosti za nove ideje (Kaczvinsky, 2007; Scager idr., 2012).

Različna prepričanja oziroma razumevanje nadarjenosti lahko vodijo do nasprotujočih si pogledov na študente v univerzitetnem kontekstu – kaj so njihove potrebe in kakšen način izobraževanja potrebujejo za optimalen razvoj (Milward idr., 2016). Razumevanje nadarjenosti je del širšega pojmovanja študentov in njihovega učenja. Prepričanja in pojmovanja visokošolskih učiteljev in sodelavcev o učenju in značilnostih nadarjenih študentov pa imajo učinek na način poučevanja in pedagoški pristop (Wood in Su, 2017). Brusoni idr. (2014) povzamejo dva prevladujoča pogleda na

nadarjenost oziroma odličnost: prvič, koncept nadarjenosti izgubi pomen, če so nadarjeni vsi študenti, in drugič, naj bi vsi študenti imeli priložnost stremeti k odličnosti pri svojem delu, pri čemer se njihova nadarjenost meri v smislu dodane vrednosti in osebnega razvoja.

Marie Malmedy (Quality Agency for Higher Education in the French-speaking Community of Belgium (AEQES); v Brusoni idr., 2014) izpostavlja naslednje značilnosti, kako je odličnost/nadarjenost pripisana drugim:

- Odličnost je tesno povezana z evalvacijo.
- Nekdo ali nekaj je vedno razglašeno za odličnega »v kontekstu«, ne samo po sebi, ampak v odnosu do referenčnega okvirja, ki vključuje kriterije.
- Ocena odličnosti je odvisna od izbranih kriterijev.
- Ti kriteriji se razvijajo skozi čas, prostor in perspektivo, vendar niso arbitrarni.
- Presoja odličnosti je odvisna od posameznika ali družbe.
- Poleg tega je ta presoja lahko čustveno izkrivljena (osebni interesi, nepoznavanje celotnega konteksta, pristranskost, nedoslednost, strast).

Glede na to lahko sklepamo, da je presoja odličnosti/nadarjenosti zelo relativna glede na referenčni okvir, na katerem temelji. Vsak moralni sistem ali teorija ima svojo predstavo o tem, kaj naredi nekoga ali nekaj odličnega na določenem področju.

Za analizo prepričanj o značilnostih nadarjenih študentov si lahko pomagamo s konceptualnim okvirjem avtorjev de Jong idr. (2021), imenovanim FACE (Framework for Analyzing Conceptions of Excellence). Gre za reflektivno orodje, ki tako učiteljem kot študentom pomaga pri razjasnitvi lastnih pojmovanj o konceptu nadarjenosti oziroma odličnosti študentov. Pomembna usmeritev, ki izhaja iz tega modela, je osredotočanje ne le na značilnosti nadarjenih študentov (usmerjanje na vprašanje, *kdo* je nadarjen), temveč tudi na vidik izobraževalnega okolja, ki spodbuja nadarjenost. V okviru tega se lahko vprašamo tudi, *kaj* pomeni nadarjenost študentov, *zakaj* je nadarjenost študentov po-

membna ter kako lahko nadarjenost študentov spodbujamo in razvijamo. Štiri vodilna vprašanja, ki so v pomoč pri refleksiji in analizi so predstavljena v tabeli 1.

Tabela 1: Vodilna vprašanja za razumevanje prepričanj o nadarjenosti

Kdo je nadarjen?	Potencial nasproti uspešnosti/dosežkom
Kaj pomeni nadarjenost študentov?	Produkt nasproti procesu
Zakaj je nadarjenost študentov pomembna? Zakaj bi se v visokošolskem izobraževanju morali na to osredotočiti?	Družbena nasproti osebni perspektivi
Kako lahko nadarjenost študentov spodbujamo in razvijamo?	Vloga študentov nasproti vlogi visokošolskih učiteljev in sodelavcev

Model temelji na kombinaciji izsledkov literature o odličnosti študentov v visokošolskem izobraževanju, teorijah nadarjenosti in teorijah motivacije. Avtorji de Jong idr. (2021) nadarjenost oziroma odličnost študentov vidijo kot dvoumen koncept, pri čemer lahko na vsakega od vodilnih vprašanj odgovorimo na način, ki predstavlja vključujoč ali izključujoč pogled na nadarjenost.

Kakšni so kriteriji za določitev odličnosti institucije?

Odličnost v visokem šolstvu je lahko splošno priznana in cenjena, vendar je ni mogoče zlahka izmeriti ali oceniti. Obstaja nekaj kvantitativno merljivih dejavnikov ali kazalnikov uspešnosti in kvalitativnih kazalnikov. Brusoni idr. (2014) opredelijo značilnosti odličnih institucij (ali fakultet ali oddelkov), ki so bile preučene in obravnavane v okviru poskusa opredelitve razsežnosti odličnosti glede na to, kaj institucije delajo, za kaj se zavzemajo in kako vodijo. Priča kuje se, da bo odlična institucija (ali oddelek ali programska skupina) izpolnjevala naslednja merila:

- robustno in progresivno strateško vodenje in upravljanje,
- visoki standardi akademskih dosežkov,
- karierni razvoj in uspeh študentov,
- izjemna študentska izkušnja,

- visoka raven zadovoljstva deležnikov,
- visoka raven zadovoljstva študentov,
- zavezanost raziskavam in akademskemu razvoju,
- podpora socialnemu, gospodarskemu in kulturnemu razvoju,
- priznanje družbene koristi izobraževanja,
- zavezanost internacionalizaciji,
- spodbujanje enakosti in akademske svobode.

Kakšni so pozitivni učinki razvijanja nadarjenih študentov in izvajanja aktivnosti za nadarjene študente?

Usmerjenost na razvoj nadarjenih študentov in načrtovanje, izvajanje in evalvacijo kvalitetnih aktivnosti za nadarjene študente ima več pozitivnih učinkov, tako na ravni ustanove (fakultete ali univerze), kot na ravni posameznika (študenta). Pregled literature pozitivnih učinkov je prikazan v tabeli 2.

Tabela 2: Pozitivni učinki izvajanja aktivnosti za nadarjene študente

Za ustanovo	Za študente
<p>»Inovacije v izobraževanju«: novi pristopi k učenju in poučevanju ter nove prakse preverjanja in ocenjevanja znanja (Kolster, 2021b).</p> <p>Nove metode in pristopi, razviti in uporabljeni v aktivnostih za nadarjene študente, imajo učinek na različnih ravneh: izobraževalni (npr. prenos novih metod poučevanja v redni študijski proces), organizacijski (npr. več mreženja med visokošolskimi učitelji), zunanji (npr. večji ugled in vidnost institucije, ki ponuja aktivnosti za nadarjene študente) (Kolster, 2021a).</p> <p>Sodelovanje in povezanost med raziskovanjem, izobraževanjem in družbo (Jones idr., 2019a).</p> <p>Privabljanje in ohranjanje nadarjenih študentov (Jones idr., 2019a).</p>	<p>Strokovni in osebnostni razvoj.</p> <p>Karierni razvoj (Berger, 2014).</p> <p>Višja delovna zavzetost po zaključku študija (Kool, 2016).</p> <p>Razvoj ustvarjalnosti (den Hertog, 2016).</p>

Kako poučevati, podpirati in spodbujati razvoj nadarjenih študentov?

Znanstvene raziskave o tem, kako poučevati nadarjene študente v visokošolskem izobraževanju, so še v zgodnji fazi, vendar je vredno omeniti nekaj študij. Razvoj nadarjenih študentov lahko poteka v treh oblikah: kot disciplinarni program, interdisciplinarni program ali multidisciplinarni program (Wolfensberger, 2012). Vsaka institucija se na podlagi lastnih potreb, želja, vizije, lokalnega konteksta in drugih spremenljivk odloči za kriterij selekcije in dela z nadarjenimi študenti.

Wolfensberger (2012) je v raziskavi, ki vključuje ZDA in Nizozemsko, razkrila tridelni pristop k poučevanju v programih odličnosti (angl. *honors programs*). Temelji na *ustvarjanju skupnosti, krepitvi akademske kompetence in nudenju omejene svobode*. Heijne in Wolfensberger (2018) sta raziskovali *ustvarjanje skupnosti* in povzeli tri strategije poučevanja, ki lahko prispevajo k razvoju tega:

- strategije za izgradnjo učinkovitega odnosa med učitelji in nadarjenimi študenti ter med nadarjenimi študenti;
- strategije in vedenje učitelja, ki ustvarjajo pozitivnega in podpornega duha;
- strategije in vedenje učiteljev, ki prispevajo k temu, da je učitelj del skupnosti v praktičnem in osebnem smislu.

Kingma idr. (2018) so raziskovali *nudenje svobode* kot strategijo poučevanja nadarjenih študentov, ki pomeni, da študentom damo prostor za eksperimentiranje, prevzemanje tveganj, osebne pobude in uresničevanje njihovih interesov. Povzemajo tri strategije, ki lahko spodbujajo občutek svobode nadarjenih študentov:

- strategije, ki ustvarjajo prostor za vprašanja, odločitve in pobude študentov;
- strategije, ki spodbujajo smisel in vznemirjenje za eksperimentiranje;
- strategije obravnave nadarjenih študentov kot „mlajših kolegov“ v raziskavah in izobraževanju.

Van Heugten idr. (2016) so identificirali kompetence, potrebne za visoko nadarjene mednarodne poslovne strokovnjake, ter med njimi kot najpomembnejše izpostavili strateškost, empatičnost, izraznost, odločnost in občutljivost za vzorce in medsebojne odnose. Jones idr. (2019b) menijo, da bi univerze lahko uporabile identificirane kompetence (doseganje rezultatov, inovacije, videnje vzorcev in medsebojnih odnosov v širšem kontekstu, komunikacija in samo-refleksija) za spodbujanje razvoja študentov in zaposlenih.

Jones idr. (2019a) so izpostavili naslednje načine razvoja nadarjenih študentov:

- štipendije za raziskovanje;
- izmenjave, študij v tujini;
- multi- ali interdisciplinarno učenje;
- vodenje;
- izkustveno učenje;
- učne skupnosti.

Primeri dobrih praks

Razvoj nadarjenih študentov ima v ZDA skoraj 100-letno, bogato zgodovino, v zadnjih dveh desetletjih pa je to postal pomemben vidik tudi v Evropi, pri čemer je Nizozemska vodilna v prizadevanju in uspešnemu uvajanju novih programov za razvoj nadarjenih študentov (Jones idr., 2019b; Wolfensberger, 2015). Medtem ko Wolfensberger (2015) predstavlja pregled programov odličnosti v 11 evropskih državah (Nizozemska, Belgija, Luksemburg, Danska, Norveška, Švedska, Finska, Islandija, Nemčija, Avstrija, Švica), se novi programi ustvarjajo tudi drugod po Evropi, kot so Francija, Italija, Rusija, Romunija, Litva in po vsem svetu – na primer v Kanadi, Avstraliji, Maroku, Savdski Arabiji in na Kitajskem (Jones idr., 2019b).

Pregledali smo različne primere dobrih praks zunaj Univerze v Ljubljani, ki so prikazani v nadaljevanju, ločeno za slovenski in tuji prostor.

Primeri dela z nadarjenimi študenti na področju visokega šolstva v Sloveniji

Tabela 3: Delo z nadarjenimi študenti na univerzah v Mariboru, Kopru in Novi Gorici

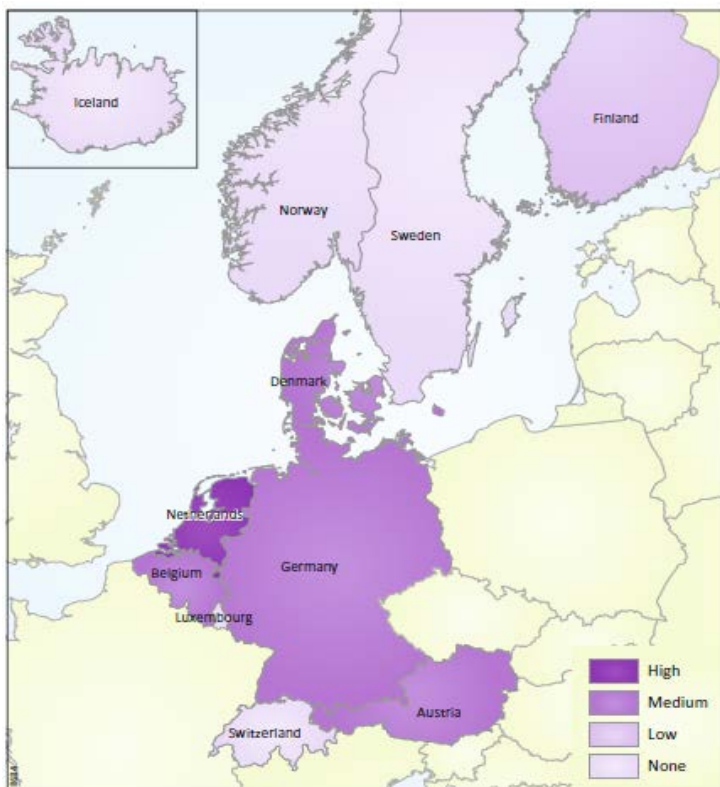
Univerza v Mariboru (UM)	Center za podporo poučevanju UM Za študente: projekti, štipendije, nagrade Za učitelje: delavnice o nadarjenih https://moja.um.si/student/Strani/Dose%C5%BEki-%C5%A1tudentov-Univerze-v-Mariboru.aspx
Univerza na Primorskem (UP)	Štipendijski sklad UP v okviru Kariernega centra UP: https://kariernicenter.upr.si/si/stipendijski-sklad/
Univerza v Novi Gorici (UNG)	Poletne šole: https://www.ung.si/sl/studij/poletne-sole/

Primeri dela z nadarjenimi študenti na področju visokega šolstva v tujini

Vodilna evropska raziskovalka s področja nadarjenosti v visokošolskem kontekstu, Marca Wolfensberger je v svojih dveh delih (Wolfensberger, 2012, 2015) naredila pregled razvoja in dela z nadarjenimi študenti v evropskem visokem šolstvu, pri čemer je poudarek na programih odličnosti (angl. *honors programs*) v 11 evropskih državah: Nizozemska, Belgija, Luksemburg, Danska, Norveška, Švedska, Finska, Islandija, Nemčija, Avstrija, Švica. Programe odličnosti opredelimo kot selektivne študijske programe, povezane z visokošolskimi ustanovami. Namenjeni so motiviranim in nadarjenim študentom, ki želijo narediti več, kot ponuja redni program. Ti programi imajo jasne vpisne kriterije in jasne cilje ter ponujajo izobraževalne možnosti, zahtevnejše od običajnih programov (NCHC, 2017; Wolfensberger, 2015). Države se razlikujejo v razvitosti programov odličnosti in selektivnosti izobraževalnega sistema (slika 1). Na Nizozemskem so vse raziskovalne univerze in večina univerz aplikativnih znanosti za svoje študente v zadnjih 20 letih vzpostavile enega ali več programov odličnosti (prek nacionalnega programa Sirius). Število programov odličnosti, ki jih ponujajo evropske univerze vztrajno narašča (Long in Mullins, 2012). Jones idr.

(2019b) so naredili analizo razvoja nadarjenih v ZDA, na Nizozemskem in Poljskem. Ugotovili so, da medtem ko v ZDA in na Nizozemskem poleg štipendij za raziskovanje in možnosti izmenjav nudijo različne programe za razvoj nadarjenih študentov, na Poljskem večinoma finančno investirajo v prihodnost nadarjenih študentov.

Slika 1: Razvitost programov odličnosti v evropskem visokem šolstvu (vir: Wolfensberger, 2015, str. 243)

Map 15.1 Honors programs in European higher education, 2014

Več strokovnjakov tudi podrobneje opisuje specifične aktivnosti, namenjene nadarjenim študentom v programih odličnosti (npr. Heijne-Penninga idr., 2018; Leijenaar, 2019; Mardjan idr., 2019; Moesker idr., 2019; Peeters in Wiegant, 2019; Reintjes in Poels, 2019; Schutte idr., 2018; van Barneveld, 2019; van Eijl in Pilot, 2019; Weerheijm, 2019; Wolfensberger in Hogenstijn, 2016; Zubizarreta, 2019).

Van Eijl in Pilot (2019) natančneje predstavita in analizirata primere dobrih praks dela z nadarjenimi študenti v okviru programov odličnosti. Od 19 primerov dobrih praks jih natančneje opišeta devet (npr. aktivnosti za študente kot so vodenje, inovacijski laboratoriji, pisanje knjige, razvoj in pre-

verjanje učenja študentov preko portfolijev). Skupne značilnosti aktivnosti za nadarjene študente so bile naslednje:

- avtonomija študentov;
- fokus na resničen, avtentičen problem, ki zahteva rešitev;
- močno timsko sodelovanje in skupinsko delo;
- razvoj posameznika.

Kako pa so se aktivnosti za nadarjene študente razlikovale z običajnim študijskim procesom? Avtorja poročata, da so nadarjeni študenti imeli več svobode pri odločanju o tem, na čem želijo delati, kako bodo delali in s kom bodo delali.

Nizozemska

V okviru dogodkov Talent Development in Higher Education: Inclusivity, Interdisciplinarity & Honours 2022 (udeležba na Zoom srečanjih, ki so vsebovala predavanja in diskusije o obravnavani temi²) je imela predstavitev dr. Elanor Kamans (iz raziskovalne skupine Talent Development in Higher Education & Society, Hanze University of Applied Sciences Groningen). Na njihovi ustanovi je velik poudarek na reševanju problema neenakosti in dostopnosti izobraževanja. Le-to je manj dostopno trem skupinam študentov (Elffers idr., 2018, v Kamans, 2022):

- prvi generaciji študentov (študenti, ki so prva generacija v svoji družini, ki se je vpisala na fakulteto; na Nizozemskem je takšnih študentov 32–39 %, pri njih je osip pogostejši);
- priseljenci iz nezahodnih držav;
- posredna pot do študija preko poklicnega izobraževanja.

Pri soočanju s problemom dostopnosti izobraževanja na univerzi so pozorni na tri časovne točke: pred vpisom (odločitev za prijavo), pri selekcijskem postopku in po sprejemu (v izogib osipu). Univerza za aplikativne znanosti Hanze ima prek 30.000 študentov in približno 900 študentov je vpisanih v programe za nadarjene študente (angl. honors students), ki so namenjeni študentom, ki zmorejo, želijo in si upajo narediti več kot zahteva običajen program.

---

² <https://husite.nl/huhonours/wp-content/uploads/sites/231/2022/01/Talent-Development-Events-2022.pdf>

Norveška

V okviru dogodkov Talent Development in Higher Education: Inclusivity, Interdisciplinarity & Honours (udeležba na Zoom srečanjih, ki so vsebovala predavanja in diskusije o obravnavani temi) je imel predstavitev dr. Anders Malthe-Sørenssen (Professor, Department of Physics; Director, Center for Computing in Science Education; Leader, Honours BSc-program). Predstavil je trans-disciplinarno aktivnost za študente dodiplomskega, podiplomskega in doktorskega študija, vezano na uporabo računalniške simulacije in eseja (angl. *computational simulation and essay*) pri proučevanju določenega problema (Malthe-Sørenssen, 2022). Kot primer dobre prakse je treba izpostaviti, da so imeli izobraževanje za mentorje nadarjenih študentov ter evalvacijo dela z vidika študentov in visokošolskih učiteljev. Študenti so poročali, da je vrstniško učenje (angl. *peer learning*) učinkovito in da jim je pomembna povezanost z vrstniki s podobnimi interesi in motivacijo, da pa raznolike izkušnje in znanje študentov z različnih programov predstavljajo izziv pri takšni aktivnosti. Visokošolski učitelji-mentorji so poročali, da jim je aktivnost omogočila mreženje in možnosti sodelovanja, prav tako pa so lahko pilotirali in diseminirali ideje in projekte ter spoznavali in se učili različnih pristopov k poučevanju, saj so sodelovali z mentorji različnih disciplin.

2. Analiza posnetka stanja obravnave nadarjenih študentov na članicah UL

Ozadje in metodološki pristop

»Na UL je spodbujanje nadarjenih študentov in njihovo vključevanje v dodatne aktivnosti prepuščeno iniciativi in možnostim posameznih učiteljev, ki prepoznajo njihovo nadarjenost. Nadarjene najdemo tudi med osipniki. Prehod iz srednje šole na univerzo lahko nadarjenemu dijaku prinese tudi negativno izkušnjo, saj mednarodne študije kažejo, da mnogi med njimi v srednji šoli ravno zaradi svoje nadarjenosti in uspešnosti niso razvili delovnih navad in se niso naučili spopadati z neuspehom oz. poiskati pomoč, zato velikokrat nad študijem obupajo. Drugi sicer uspešno študirajo, vendar pri tem ne razvijajo svojih potencialov. Ker nimamo pregleda nad stanjem na tem področju na UL oz. v Sloveniji, bomo pripravili analizo stanja na UL in v Sloveniji, s čimer bomo prispevali k boljšemu poznavanju razmer tudi na nacionalni ravni. Na podlagi rezultatov analize bomo pripravili izhodišča za univerzitetne ukrepe ter oblikovali predloge nacionalnih ukrepov.« (Izhodišča projekta, 2021).

Na UL PEF smo v obdobju november 2021 – januar 2022 pripravili iztočnice za poročila članic o obravnavi nadarjenih študentov, ki so vsebovale nagovor, devet skeletnih sklopov vprašanj in opredelitev osnovnih pojmov s področja obravnave nadarjenih študentov za poenotenje terminologije, in za izvedbo pridobili tudi soglasje Etične komisije UL PEF.

Od sredine februarja do sredine maja smo prejeli 23 poročil članic (88 % odzivnost), ki smo jih vsebinsko analizirali, rezultate analize pa predstavili na delovnem posvetu za članice dne 23. 9. 2022.

V analizo smo vključili poročila, ki so jih prispevale naslednje članice:

- Akademija za gledališče, radio, film in televizijo (AGRFT)
- Akademija za likovno umetnost in oblikovanje (ALUO)
- Biotehniška fakulteta (BF)

- Ekonomska fakulteta (EF)
- Fakulteta za arhitekturo (FA)
- Fakulteta za družbene vede (FDV)
- Fakulteta za elektrotehniko (FE)
- Fakulteta za farmacijo (FFA)
- Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo (FGG)
- Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo (FKKT)
- Fakulteta za matematiko in fiziko (FMF)
- Fakulteta za računalništvo in informatiko (FRI)
- Fakulteta za socialno delo (FSD)
- Fakulteta za strojništvo (FS)
- Fakulteta za šport (FŠ)
- Fakulteta za upravo (FU)
- Filozofska fakulteta (FF)
- Naravoslovnotehniška fakulteta (NTF)
- Pedagoška fakulteta (PEF)
- Pravna fakulteta (PF)
- Teološka fakulteta (TEOF)
- Veterinarska fakulteta (VF)
- Zdravstvena fakulteta (ZF)

Za namen poročanja in analize poročil smo nadarjene študente opredelili kot študente, ki kažejo izjemne učne potencialne (rezultati na testih intelektualnih sposobnosti, ustvarjalno mišljenje), določene psihosocialne značilnosti (motiviranost, zavzetost, vztrajnost) ali/ter določene izjemne talente, kompetence in dosežke (znanje, študijske ocene, rezultati na (vrhunskih) tekmovanjih, objave, izdelki) v primerjavi z večino vrstnikov, in sicer na enem ali več področjih: umetniških in kulturnih, športnih, akademskih oz. specifičnih študijskih področjih ter v različnih in čedalje bolj kompleksnih segmentih družbenega življenja.

V nadaljevanju so podane temeljne ugotovitve na podlagi analize poročil.

Vizija članice in podporno okolje

V tem sklopu vprašanj je bil namen izvedeti, ali je obravnava nadarjenih študentov del vizije članice; zanimalo nas je tudi, ali imajo članice za obravnavo nadarjenih določene pristojne službe, na podlagi katerih dokumentov poteka obravnava nadarjenih, kakšna je kadrovska politika članice o zaposlovanju nadarjenih oz. študijsko najboljših študentov ter kako članice spremljajo in zagotavljajo kakovost obravnave nadarjenih študentov.

Vizija članice in podporno okolje je najbolj sistematično in formalno razvito pri članicah, kjer se od študentov že pri vpisu pričakuje določena nadarjenost na področju (sprejemni postopek, npr. pri FŠ, ALUO, AGRFT, FA, program Likovna pedagogika na PEF). Na FŠ tako na primer skrbijo za prilagajanje študijskega procesa in obveznosti za nadarjene na področju športa. Tudi na drugih članicah UL je najbolj sistemsko urejeno prilagajanje dela študentom s posebnim statusom (največkrat s statusom športnika). Glede spodbujanja izjemnih študijskih dosežkov so na članicah najpogosteje poročali o nagrajevanju najboljših študentov (povprečne ocene) ter vključevanju študentov v raziskovalno delo in projekte. Na PEF so izpostavili tudi spodbujanje pevsko nadarjenih študentov in nadarjenih na področju igranja šaha.

Na večini članic je kakovostno spodbujanje (izjemnih) študijskih potencialov študentov implicitno vključeno v vizijo članice, vzvodi spremljanja in zagotavljanja kakovosti obravnave nadarjenih študentov pa niso vzpostavljeni sistemsko. Več članic je poročalo, da visokošolski učitelji skozi študijski proces neformalno pridobivajo informacije o nadarjenosti študentov ter da sta razvoj in delo z nadarjenimi študenti odvisna od visokošolskih učiteljev. Sistemsko vpeto je na večini članic podeljevanje nagrad za študijske dosežke in nagrad za posebne dosežke študentov.

Članice glede kadrovske politike o zaposlovanju nadarjenih oz. najboljših kadrov poročajo, da stremijo k zaposlovanju najboljših kadrov preko spodbujanja nadarjenih študentov k vpisu na 3. stopnjo, zaposlovanja nadarjenih študentov kot mladih raziskovalcev ali asistentov ter upoštevanja kriterijev, ki izkazujejo nadarjenost in ustvarjalnost v izbirnih

postopkih. Nekatere članice odličnim študentom ponujajo možnost študentskega dela na raziskovalnih projektih med poletnimi počitnicami (npr. FKKT).

Tabela 4: Službe/organi članic, pristojni za obravnavo nadarjenih študentov ter podporni dokumenti za obravnavo nadarjenih študentov

	Službe/organi pristojni za obravnavo nadarjenih študentov	Dokumenti kot opora pri obravnavi nadarjenih študentov
AGRFT	Individualna obravnavo na vseh nivojih, od strokovnih služb do visokošolskih učiteljev.	Ni navedeno.
ALUO	Visokošolski učitelji, Komisija za Prešernove nagrade ALUO, Komisija za študijske zadeve, senat ALUO.	<ul style="list-style-type: none"> - Pravilnik o preizkusu nadarjenosti - Pravilnik o študentih s posebnim statusom na Univerzi v Ljubljani - Pravilnik o podeljevanju priznanj in nagrad akademije za likovno umetnost in oblikovanje študentom akademije - Pravila o organizaciji in delovanju Akademije za likovno umetnost in oblikovanje univerze v Ljubljani (103. člen) - Pravilnik o priznanjih UL
BF	Komisija BF za študij 1. in 2. stopnje, visokošolski učitelji.	<ul style="list-style-type: none"> - Pravilnik o študentih s posebnim statusom na UL - Pravila o nagradah in priznanjih Biotehniške fakultete
EF	Strokovni službi Ekonomske fakultete, in sicer Služba za študijske zadeve in Služba za kakovost. Področje nadarjenih študentov obravnava Komisija za študijske zadeve, sklepe pa potrjuje Senat Ekonomske fakultete.	<ul style="list-style-type: none"> - Izpitni pravilnik - Pravilnik o študentih s posebnim statutom - Statut UL - Študijski red UL

FA	Prodekan za študijske zadeve, prodekan za področje mednarodnega sodelovanja, prodekan za študijsko področje, prodekan za področje znanstveno-raziskovalnega dela, prodekan za umetniško področje, Komisija za študijske zadeve, Komisija za doktorski študij, Komisija za kakovost, Komisija za promocijo, Referat za študentske zadeve FA, Komisija za Prešernove nagrade.	Elektronski indeks za izračun povprečne ocene v predhodnem študijskem letu nad 8,5, uvrstitev v 5 % najbolj uspešnih v generaciji za pridobitev Zoisove štipendije, razpisi za občinske štipendije, razpisi za nagrade – Prešernova nagrada, Zoisova nagrada, Vurnikova nagrada, nagrada Piranesi.
FS	Študentski referat, oba prodekana za pedagoško dejavnost.	Učni uspeh na fakulteti, udeležba z uspehi na mednarodnih tekmovanjih.
FGG	Ni navedeno.	- Pravilnik o nagradah in priznanjih UL FGG
FKKT	Ni posebne službe, ki bi bila pristojna za obravnavo nadarjenih študentov; delno to vlogo opravlja Komisija za nagrade, priznanja in promocijo fakultete.	- Pravilnik o podeljevanju pohval in nagrad študentom UL FKKT in nagrad ter priznanja Maksa Samca
FMF	Visokošolski učitelji.	Podpora je za sodelavce FMF samoumevna in je ni treba opirati na kak poseben dokument.
FRI	Ni navedeno.	Ni navedeno.
FŠ	Z obravnavo nadarjenih študentov športnikov je pristojna Komisija za študijske zadeve; članica ima mentorico za športnike, najuspešnejši športniki dobijo tudi individualnega mentorja – profesorja, imajo pa tudi študenta tutorja, ki skrbi za študente s statusom športnika.	- Pravilnik o študentih s posebnim statusom Univerze v Ljubljani (29. 5. 2018) - Fakultetni pravilnik, v katerem so prilagoditve oziroma spodbude natančno opredeljene (Pravilnik o posebnih pogojih izobraževanja kategoriziranih športnikov in trenerjev kategoriziranih športnikov Fakultete za šport v Ljubljani (19. 12. 2018))
FU	Oblikovana neformalna skupina nadarjenih oziroma perspektivnih študentov imenovana Perspektiva FU in skrb za izvajanje aktivnosti slednje spada pod področje prenosa znanja oziroma Skupine za prenos znanja na Fakulteti za upravo.	- Strategija Fakultete za upravo - Načrt dela aktivnosti Komisije za prenos znanja - Interna gradiva neformalne skupine Perspektiva FU

NTF	Študijska komisija.	- Potrdilo Športne Zveze Slovenije in Olimpijskega Komiteja Slovenije - Zoisova štipendija - Odločba o nadarjenem učencu, dijaku
PF	Komisija za študentske zadeve.	Ni navedeno.
TEOF	Predvsem Komisija za nagrade in priznanja, Komisija za študijske zadeve, dekan, veliki kancler (ki slovesno podeli nagrado).	- Pravilnik komisije za nagrade in priznanja UL TEOF
FDV	Ni posebne službe za obravnavo nadarjenih študentov/-k, ima pa članica urejen sistem podeljevanja: statusa študenta/-ke športnice, trenerja/-rke; statusa študenta/-ke umetnika/-ice; statusa študenta/-ke, ki se udeležuje (področnih) mednarodnih tekmovanj. Več: https://www.fdv.uni-lj.si/obvestila-in-informacije/studenti-in-studentke-s-posebnim-statusom	Ni posebnih dokumentov, članica ravna po Pravilniku o študentih s posebnim statusom na UL.
FE	Za obravnavo nadarjenih študentov sta pristojna Študijski sektor in Študijska komisija. Konkretna obravnava študenta je prepuščena nosilcem predmetov in ostalim pedagogom v dogovoru s študentom (zahtevnejše naloge, sodelovanje na projektih, tekmovanjih, izmenjavah ipd.).	- Vloga za priznanje študenta s posebnim statusom
FF	Ni navedeno.	Ni navedeno.
FFA	Skrbniki študijskih programov, vodstvo fakultete, vodja tutorskega sistema UL FFA.	- Pravilnik o nagradah in priznanjih UL FFA - Pravilnik o študentih s posebnim statusom UL

VF	<p>Referat za študente, Pisarna za raziskovanje in mednarodno sodelovanje, Komisija za študentske zadeve, Komisija za mednarodno sodelovanje, Študentski svet, Senat VF UL.</p>	<p>- Pravilnik o podeljevanju Prešernovih nagrad za raziskovalno delo študentom Veterinarske fakultete Univerze v Ljubljani (24.4.2019)</p> <p>- Pravilnik o podeljevanju plakete in priznanj Veterinarske fakultete Univerze v Ljubljani (13. 12. 1995, s spremembami in dopolnitvami 19. 6. 2003, 20. 5. 2004, 22. 12.2011, 29. 6.2016, in 28.11.2018)</p>
ZF	<p>Komisija za študijske zadeve in Komisija za priznanja.</p>	<p>- Povprečna ocena</p>
PEF	<p>Na UL PEF ni posebne službe, ki bi prepoznavala oz identificirala nadarjene študente. Članica ima na fakulteti Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti (CRSN), ki povezuje znanja, izkušnje in ideje raziskovalcev in praktikov s področja nadarjenosti, izvaja različne razvojno-raziskovalne, izobraževalne in svetovalne dejavnosti ter si s svojim delom prizadeva za promocijo nadarjenosti v smislu spodbujanja kakovosti življenja nadarjenih; v svoje delo vključuje nadarjene študente.</p> <p>Več: https://www.pef.uni-lj.si/crsn.html</p> <p>Center KemikUm – razvojno-inovacijski učni laboratorij UL Pedagoške fakultete je inovativno učno okolje namenjeno učencem, dijakom ter študentom in tudi aktivnim učiteljem kemije. V okviru centra imajo zainteresirani nadarjeni študenti možnost načrtovanja in izvedbe aktivnosti za učence in dijake iz vse Slovenije.</p> <p>Več: http://kemikum.si/</p>	<p>- Statut UL</p>
FSD	<p>Komisija za študente s posebnim statusom.</p>	<p>Posebni dokumentov ni, v oporo so temeljne vrednote in načela (dostopnost, vključevanje, participacija,...).</p>

Pridobivanje nadarjenih dijakov za vpis v študijske programe članice

V tem sklopu vprašanj je bil namen izvedeti, v čem so študijski programi članice atraktivni za nadarjene dijake, kaj je v njih poudarjeno. Zanimalo nas je, na katere načine članice pridobivajo nadarjene dijake za vpis ter v kakšnih stikih so s srednjimi šolami, da bi pridobili čim bolj ustrezne (nadarjene) dijake za vpis.

Članice so poročale, da so študijski programi atraktivni za nadarjene dijake, pri čemer so izpostavili različne poudarke študijskih programov, npr. kreativna narava poklica in inovativnost (AGRFT), izkušnje, tradicija, možnosti pridobivanja relevantnih referenc, mentoriranje ter partnerske institucije (ALUO), študij v angleškem jeziku, mednarodne izmenjave, mreženje, športnikom prijazna fakulteta (EF), raznolike kompetence, družbeni pomen arhitekture in urbanizma (FA), inženirsko reševanje sodobnih problemov, uporaba in razvoj moderne tehnologije, dobre možnosti za razvoj lastnih idej v rešitve/produkte, visoka dodana vrednost inženirskega znanja, veliko priložnosti za raziskovalno delo znotraj stroke, iskanost in odlične možnosti za zaposlitev odličnih inženirjev (FS), zaposljivost, ključna znanja za razvoj družbe, poklici prihodnosti (FGG), prepletanje poglobljenega naravoslovnega in tehniškega znanja s praktičnimi veščinami, aktualni sodobni raziskovalni projekti (FKKT), mednarodno priznani strokovnjaki, sodobni raziskovalni dosežki, zaposljivost (FMF), certifikat »športniku prijazno izobraževanje« (FŠ), interdisciplinarnost, mednarodne izmenjave (FU), certifikat »športniku prijazno izobraževanje«, delo v majhnih skupinah, ki omogočajo na študenta osredinjen učni proces, veliko dela v laboratoriju/terenu/na vaja, projektno delo (NTF), kompleksnost, resnost, dinamičnost in celovitost tako študija kot poklicev, mednarodne izmenjave, certifikat »športniku prijazno izobraževanje« (PF), širina humanistične izobrazbe, možnost povezovanja študija z izvenštudijskimi dejavnostmi in osebnostnega razvoja v povezavi s študijem (TEOF), transdisciplinarnost in aktualnost vsebin, sodobni učni pristopi, strategije in metode dela, vključitev umetne inteligence v izobraževanje za potrebe širšega gospodarskega, socialnega in naravnega okolja družbe znanja (PEF).

Veliko članic izvaja promocijske aktivnosti, vendar so te najpogosteje usmerjene v vse dijake, ne le nadarjene. Dijake večina članic vabi k vpisu na posreden način (preko informativnih dni, nekateri pa tudi preko spodbujanja ogleda predavanj, točkovanja v okviru sprejemnega postopka, poudarka na zahtevnosti sprejemnih izpitov, pomembnosti dotedanjega kurikuluma) ter na neposreden način preko obiskov srednjih šol, na katerih se predstavlja študijske programe članice. Nekaterne članice organizirajo delavnice (ALUO, FRI, NTF, FE), poletne šole (ALUO, BF, FS, FGG, FKKT, FMF, FRI, FE, FFA), projekte (BF, PEF), raziskovalne naloge (BF, FKKT, VF), predavanja (BF, FMF, npr. štiri poljudna predavanja v sklopu cikla I <3 MAT), raziskovalne taborne (ALUO), dogodke (BF, EF, FMF, PF, FS, npr. Dnevi strojništva v Tehniškem muzeju Bistra, Inženirka leta), priprave na olimpijade (FKKT), tekmovanja (FRI, FE, PEF) ali predstavitve Prešernovih nagrajencev srednjim šolam (NTF).

Večina članic je v stikih s srednjimi šolami, da bi na svoje študijske programe pridobili čim bolj ustrezne nadarjene dijake. Sodelujejo na kariernih sejmih, ki jih organizirajo srednje šole (ALUO), ponujajo zanimiva predavanja v okviru predmetov v srednjih šolah (BF). ALUO dijakom ponuja tečaje s področij risanja in slikanja ter oblikovanja, ki jih vodijo profesorji. Tečaji so namenjeni izpopolnjevanju in tudi pripravi na sprejemni izpit. Mnoge izjemno nadarjene dijake prepoznajo že na tečajih. BF na različne načine sodeluje z učitelji biologije. Nekaterne članice imajo oblikovano posebno skupino za komunikacijo s šolami (npr. Komisija za promocijo UL FA, Skupina za biološko izobraževanje UL BF).

Evidentiranje in spremljanje nadarjenih študentov

Namen tega sklopa vprašanj je bil ugotoviti, kdaj in na kakšne načine članice prepoznajo nadarjene študente. Zanimalo nas je tudi, ali članice vodijo evidence o nadarjenih študentih, koliko prepoznanih nadarjenih študentov je na članici, koliko jih ima štipendijo, kakšno je aktualno stanje v tem študijskem letu in kako članice spremljajo prehod nadarjenih študentov brucev v prvem letniku na pogoje univerzitetnega študija (prehod srednja šola – univerza).

Kjer študijski programi to zahtevajo, se nadarjenost ali talentiranost preverja v okviru sprejemnega postopka (npr. ALUO, AGRFT, FA, program Krajinska arhitektura na BF, program Likovna pedagogika na PEF). Kjer študijski programi tega ne zahtevajo, sistematičnega prepoznavanja nadarjenih študentov ob vpisu ni. Večina članic med študijem evidentira po povprečju ocen najboljših 5 ali 10 % študentov, nekatere tudi študente, ki se dobro odrežejo na tekmovanjih ali izstopajo pri sodelovanju v projektih, raziskavah. FU ima za prepoznane nadarjene študente ustanovljeno skupino Perspektiva FU. Večina članic ne vodi evidenc o številu prepoznanih nadarjenih študentov na članici in številu študentov z eno od štipendij za nadarjene študente. Če vodijo evidence, se te nanašajo na odstotek študentov s posebnim statusom, npr. športnika ali umetnika. V okviru študentskih izmenjav članice ne vodijo evidenc o nadarjenih študentih. Prilagajanja nadarjenih študentov brucev v času prehoda iz srednje šole na univerzo se na članicah ne spremlja; nekatere članice poročajo o neformalnem spremljanju vseh študentov in individualnem odzivanju.

Področja in aktivnosti za delo z nadarjenimi študenti

V tem sklopu vprašanj nas je zanimalo, na kakšne načine in na katerih področjih članice spodbujajo nadarjene študente med rednim študijskim procesom in izven ter ali se pri tem povezujejo z drugimi ustanovami znotraj in zunaj UL. Namen je bil pridobiti primere dobre prakse dela z nadarjenimi študenti.

Iz odgovorov članic je mogoče sklepati na raznolikost odgovorov, ki so delno tudi posledica različnega razumevanja aktivnosti za nadarjene študente. Večinoma posebnih prilagoditev dela za specifično skupino nadarjenih študentov med študijskim procesom ni. Kljub temu članice poročajo o določenih prilagoditvah za študente, ki zmorejo in hočejo več, na primer bolj kompleksne in ambiciozne seminarske naloge ter raziskave, dodatne (zahtevnejše) naloge, ki zahtevajo reševanje zahtevnejših problemov in vključujejo elemente samostojnega raziskovalnega dela, vključitev v raziskovalno delo, v tekoče raziskovalne in strokovne projekte, razpisova-

nje interdisciplinarnih projektov, namenjenih nadpovprečnim študentom, spodbujanje k objavam v mednarodnem in domačem prostoru iz zaključnih del, zahtevnejše vsebine, ki se po potrebi ponudijo nadarjenim in bolj zavzetim študentom. FGG poroča, da nadarjenim študentom v skladu s Pravilnikom o študiju na prvi in drugi stopnji omogoča hitrejše napredovanje v okviru možnosti, ki jih dopušča študijski proces.

Izven rednega študijskega procesa članice nadarjene študente spodbujajo na različne načine, npr. z udeležbo na mednarodnih študentskih tekmovanjih (na različnih področjih), z raziskovalnim delom, povabilom v projekte fakultete (npr. PKP, ŠIPK), organizacijo in nastopi na fakultetnih dogodkih, tutorstvom, Erasmus izmenjavami. FU za nadarjene študente organizira brezplačna izobraževanja ter jim omogoča mreženje s povabljenimi gosti iz javnega in zasebnega sektorja, ki bi jim lahko pomagali na njihovi karierni poti. Tudi ostale članice so poročale o povezovanju z drugimi ustanovami, npr. članicami UL in ustanovami zunaj UL, tudi v mednarodnem prostoru.

Tabela 5: Primeri dobrih praks članic na področju aktivnosti za nadarjene študente

Primer dobre prakse dela z nadarjenimi študenti	
AGRFT	Ni navedeno.
ALUO	<p>Primer dobre prakse je nedvomno raziskovalni projekt storitvenega oblikovanja FUTR ZA JUTR, ki naslavlja problem zavržene hrane. Skupina izredno nadarjenih študentov magistrskega študija industrijskega oblikovanja je junija 2021 osvojili 3. mesto na mednarodnem izzivu storitvenega oblikovanja Student Service Design Challenge 2021, ter nato v oktobru projekt predstavila še na znamenitem Dutch Design Week. Ravno v tem času (17. 2.–5. 3.) pa bo projekt razstavljen tudi na sejmu EXPO v Dubaju. Študenti oblikovanja vizualnih komunikacij so redni prejemniki mednarodne nagrade Graphis New Talent (ob zadnji je prispela še pobuda po obrazložitvi našega mentorskega dela za doseganje teh študentskih uspehov). Na področju umetnosti nadarjenim študentom omogočimo tudi samostojne razstave v Mali galeriji BS. Med njimi nedvomno izstopa razstava Nike Erjavec, (Ne)vidna krajina, 15. 9.–8. 10. 2020.</p>
BF	<p>Študentom nudimo možnost vključevanja v različne projekte (npr. Po kreativni poti do praktičnega znanja, raziskovalne nacionalne in EU projekte), tekmovanja (Biocamp Lek, Ecotrophelia, iGEM, ipd.), sodelovanje v Summer Economics Institute (SEI), ki ga organizira AmCham Slovenia v sodelovanju z ameriško ambasado v Sloveniji in tako spodbujamo interdisciplinarno sodelovanje študentov. Prav tako sprejemamo prošnje študentov po prostovoljnem dodatnem delu v laboratorijih, kjer se pridružijo raziskovalnim skupinam, si nabirajo izkušnje in sodelujejo pri objavi znanstvenih člankov, ki jim služijo kot odskočna deska na njihovi raziskovalni/poklicni poti. BioCamp je tradicionalni dogodek namenjen najboljšim študentom naravoslovja, poslovnih in tehničnih znanosti, na katerem se srečajo s priznanimi strokovnjaki in vodilnimi managerji. Dogodek je izvrstna priložnost za mlade talente, da dobijo neposreden vpogled v svet raziskovanja in mednarodno poslovno okolje farmacevtske industrije. Najboljšim študentom podeljujemo priznanja, pohvale, nagrade – za študijski uspeh, diplomsko/ magistrsko delo, obštudijske dejavnosti.</p> <p>V sklopu izbirnega predmeta (individualni raziskovalni projekt) imajo študenti možnost vključevanja v raziskovalne skupine na fakultetah, inštitutih ali v podjetjih ter tako pridobiti več izkušenj iz praktičnega dela in izboljšati raziskovalno usposobljenost.</p> <p>Na Oddelku za Krajinsko arhitekturo so izvajalci študijskega procesa vedno na razpolago, tudi več od predvidenih ur v učnih načrtih, če si študenti to želijo oziroma izkažejo interes. Naloge nadarjenim študentom prilagodimo tako, da lahko pokažejo več od običajno zahtevanega, da imajo priložnost predstaviti delo, ko gre za skupinske naloge itd. Spodbujamo jih, naj se prijavijo na mednarodne natečaje, jih predlagamo za domače in mednarodne nagrade in objave v znanstvenem in strokovnem tisku (večinoma Urbani izziv), (ECLAS nagrada za najboljšega študenta (že 2 naša študenta sta prejela nagrado), mednarodni Le:Notre natečaji – vsakoletne uvrstitve naših študentov med prva tri mesta, Schindler natečaji (večkrat uvrstitve med najboljše), Maks Fabiani, Vurnikova nagrada.</p>

EF	Ni aktivnosti.
----	----------------

EA	<p>Primer uspešnega povezovanja je bil med UL FA, avstrijsko TU Wien in kitajsko Tsinghua University. Slednja je z nami organizirala kar dve arhitekturni delavnici – eno v mestnem in drugo v kitajskem ruralnem okolju. Obe delavnici sta bili po rezultatih izredno uspešni, hkrati so se študenti spoznali s kitajsko kulturo in širšim kontekstom. Nekateri so si po delavnici tam našli prvo zaposlitev.</p> <p>Na doktorskem študiju CA2RE.</p>
----	--

FS	<p>Ekipe študentov smeri letalstva, ki se vsakoletno udeležuje mednarodnega tekmovanja v ZDA DBF (Design Build Fly) je v preteklih letih dosegla izjemne uspehe: (2019: 1. mesto od 104 ekip; 2015: 1. mesto od 84 ekip; 2021: 12. mesto od 92 ekip.) Tekmovanja se redno udeležujejo študentske ekipe iz številnih najboljših univerz sveta na področju inženirstva, med drugim Cornell University, John Hopkins Uni., Stanford Uni., UCLA, Georgia Institute of Technology, Syracuse, Berkely University, ipd.</p> <p>Gre za udeležbo na tekmovanju pod okriljem ameriške organizacije AIAA - Applied Aerodynamics, Aircraft Design and Flight Test Technical Committees. Tekmovanje je odprtega tipa za univerzitetne študentske ekipe z vsega sveta, s ciljem omogočanja izkušnje načrtovanja letal v resničnem svetu, tako da vključijo interdisciplinarne vidike študija in svojih analitičnih študij. Ker se na fakulteti tekmovanja redno udeležujemo, je med bolj motiviranimi in nadarjenimi študenti tudi izjemno dobro sprejeto. Delo poteka v okviru študentske ekipe (ki jo sestavi mentor iz nabora prijavljenih) tekom obeh semestrov – od oktobra do konca aprila, ko tekmovanje tudi poteka. Tvrstna aktivnost oz. projekt študente zelo angažira, motivira in spodbuja inovativnost in kompleksno reševanje problemov v realnem okolju. Končni rezultat dela je konkreten produkt – brezpilotno, električno in radijsko vodeno letalo, ki mora na tekmovanju opraviti vrsto zahtevnih manevrov, hkrati pa se ocenjujejo tudi njegova zasnova, dokazane lastnosti upravljanja pri letenju ter praktične in cenovno dostopne proizvodne zahteve. Zahteve glede oblikovanja in zastavljeni cilji se posodablajo vsako leto, kar zahteva od tekmovalnih ekip, da iščejo vedno bolj inovativne pristope pri pripravi letala. Tvrstni pristop in zasnova zagotavlja konstantne »izzive«, ki se jih nadarjeni študenti lotevajo z veliko mero predanosti in vloženega truda.</p> <p>Tvrsten primer ocenjujemo kot dobro prakso, saj z opisanimi mehanizmi zagotavlja vse tiste ključne dejavnike, ki jih želimo omogočiti nadpovprečno sposobnim in motiviranim študentom: velik angažma in motiviranost, reševanje kompleksnih izzivov, izkušnjo timskega, raziskovalnega in samostojnega dela, priložnost razvoja novih tehnologij z vključevanjem ter pridobivanjem novega znanja in veščin ter ne nazadnje tudi priložnost, da svoje »rešitve in izdelek« pokažejo v mednarodnem okolju. V kolikor je uvrstitev na tekmovanju visoka, to študentom predstavlja veliko zadovoljstvo in osebno potrditev, ki je najboljša popotnica za visoko motivacijo nadaljnjega dela.</p>
----	---

FGG	<p>Primer dobre prakse 1: Študenti so se preko Študentskega sveta UL FGG sami ponudili za sodelovanje pri promocijskih dejavnostih, predvsem pri predstavitev študijskih programov na srednjih šolah. Izbrani študenti so tudi samostojno izvajali predstavitve v organizaciji UL FGG ali na spletnih predstavitev v organizaciji drugih ustanov. Utemeljitev primera dobre prakse: pokazali so samoiniciativnost in pridobili so zaupanje za zastopanje UL FGG v promocijskih aktivnostih.</p> <p>Primer dobre prakse 2: Študenti so bili pozvani k sodelovanju pri spletni predstavitvi študijskih programov, kjer preko video posnetkov promoviramo naše študije. Študenti so celo sami spisali scenarije, ki so hkrati informativni in zabavni. Obenem so odigrali glavne vloge.</p> <p>Utemeljitev primera dobre prakse: Dovolj jim imeti proste roke in pokažejo tudi obilo kreativnosti.</p>
FKKT	<p>Primer dobre prakse je, da se nadarjeni študenti vključujejo v tekoče raziskovalne projekte, s čimer pridejo v stik z najsodobnejšimi raziskavami in instrumentalno opremo. Rezultate svojega raziskovalnega dela imajo nato možnost predstaviti na mednarodnih konferencah. Tako se nadarjeni študenti že zelo hitro pritegnjeni v raziskovalno delo, kjer bodo najbolje razvili svoj potencial na področju kemijskih znanosti in tehniške varnosti.</p>
FMF	<p>Najpomembnejša je neobvezna poletna praksa v laboratorijih in skupinah na FMF in na drugih bližnjih ustanovah, npr. na Institutu Jožef Stefan, na Inštitutu za matematiko, fiziko in mehaniko ter na Kemijskem inštitutu. To je zelo priljubljena oblika obštudijskega dela, ki pogosto pripelje do magistrske naloge ali drugega izvirnega znanstvenega rezultata.</p>
FRI	<p>Nobena od aktivnosti ni vezana le na nadarjene študente.</p>
FŠ	<p>Pri nas so uspešno zaključili študij mnogi vrhunski športniki, ki ponazarjajo, da naš način dobro deluje – na naši fakulteti so samo v zadnjem času uspešno doštudirali mnogi izjemni športniki, lahko omenimo na primer Tineta Urnauta, kapetana slovenske odbojkarske reprezentance, Tino Mrak, eno uspešnejših slovenskih jadralcev v posadki 470. Pri nas študirajo tudi rokometar Rok Marguč, na poletnih olimpijskih igrah v Tokiu 2021 je bila udeležena tudi naša študentka kanuistka Alja Kozorog, študentka tretjega letnika pa je tudi sveža dvakratna zlata olimpijska iz Pekinga Urša Bogataj.</p>

FU	<p>Za člane skupine Perspektiva FU se organizirajo formalni dogodki in neformalna druženja. Med formalnimi dogodki izpostavljam o izobraževalne delavnice, debatne večere (tema npr. iz prebrane knjige, članka, filma ali aktualnih tem) in poslovne dogodke srečanja z gostom iz prakse. Če se organizira poslovni dogodek se to naredi v sproščenem okolju na katerega vedno povabimo na eni strani častnega gosta poslovnega dogodka in na drugi strani nadarjene (perspektivne) študente Fakultete za upravo. Na vsak dogodek je povabljen osrednji gost, ki je ugledno ime v gospodarski, podjetniški, politični, mednarodni ali drugi sferi. Osrednji gost v pogovoru z udeleženci deli praktične izkušnje in nasvete ter s študenti vzpostavi stik in morebitno sodelovanje. Namen vzpostavitve takšnega koncepta je povezan predvsem s tem, da se nadarjenim študentom omogoči vzpostavitev stika s pomembnimi in vplivnimi odločevalci v Sloveniji in tujini. Prav zaradi tega in zaradi same narave dogodka je poslovno neformalno druženje tisti dogodek, na katerih je možna najboljša prva osebna interakcija nadarjenih in perspektivnih študentov oziroma članov Perspektive FU, s priznanimi predstavniki poslovnih in družbenih krogov.</p>
NTF	<p>Priprave na tekmovanje Steel Challenge, kar se kaže v odličnih rezultatih naših študentov na tem tekmovanju. Pogosto so prvi v Evropi, občasno pa tudi prvi na svetu v tem tekmovanju. S pomočjo tega tekmovanja študenti pridobijo praktična znanja in reference ter spoznajo nadarjene študente z vsega sveta.</p>
PF	<p>Simulacije pravnih postopkov so nedvomno aktivnost, ki pritegne najbolj nadarjene študente k sodelovanju.</p> <p>Nadarjen študent, zlasti v okviru priprav na tekmovanje, znatno okrepi svoja znanja in veščine abstraktnega, analitičnega in logičnega razmišljanja, izpili sposobnost vrednotenja in tehnike argumentiranja. Učitelji in asistenti predvsem koordinirajo delo študentske ekipe, znotraj katere se praviloma ustvari sodelovalno vzdušje in medsebojno zaupanje. Nadarjeni študenti največkrat izpostavijo, da je preusmeritev pozornosti z »law in books« na »law in action« eden ključnih motivov za sodelovanje.</p> <p>Zaradi kontinuiranega sodelovanja fakultetnih ekip na mednarodnih tekmovanjih je bil v več desetletjih na fakulteti oblikovan dokaj robusten sistem sofinanciranja teh oblik sodelovanja, izbiranja najbolj primernih tekmovalcev ter trenerjev in organiziranja priprav na tekmovanje in samega nastopa. V priprave so pogosto vključeni tudi nekdanji tekmovalci in trenerji ter drugi uspešni pravniki iz prakse. Hkrati se je vzpostavila pozitivna konkurenca med študenti in ekipami znotraj fakultete, kar ustvarja zelo motivirano in delovno okolje za doseganje vrhunskih rezultatov na tekmovanjih.</p>
TEOF	<p>Spremljanje in vključitev nadarjenih študentov s strani mentorja (ki de facto študenta/ko spremlja že prej v času študija) v raziskovalno delo (projekt, program) in kot MR.</p>
FDV	<p>Primer dobre prakse: certifikat OK Športniku prijazno izobraževanje.</p>

Na fakulteti imamo kar nekaj utečenih primerov dobrih praks:

- kadrovske štipendije študentom na 1., 2., 3. stopnji;
- vključitev somentorjev iz gospodarstva, izobraževalnih in raziskovalnih ustanov študentom pri zaključnih delih na 1., 2. in 3. stopnji;
- vključitev nadarjenih študentov v delo laboratorijev na znanstveno-raziskovalnem področju;
- organizacija različnih oblik tekmovanj v sodelovanju z gospodarstvom (hekatloni);
- fakulteta ima certifikat »Športnikom prijazno izobraževanje«, ki ga izdaja Olimpijski komite Slovenije.

Imamo tudi nekaj dobrih praks posameznikov, ki samoiniciativno pridobijo oblike financiranja za raziskave, prakse, ipd. (Fulbrightove štipendiste, enkratne izmenjave v tujih izobraževalnih in raziskovalnih ustanovah, ki so vezani na enkratne razpise ipd.)

Oddelek za geografijo: delo z nadarjenimi študenti poteka predvsem individualno v različnih oblikah:

- dodatno in individualno terensko delo oziroma pomoč pri njemu, ker gre pri nadarjenih ponavadi za bolj metodološko zahtevne oblike dela;
- dodatni »tečaj« za GIS analize in modeliranja;
- osebno (mentorsko) delo pri izdelavi (zahtevnih) magistrskih del – po navadi so rezultati vidni: prejem UL, FF, oddelčnih, drugih priznanj;
- individualna obravnava pri rednem pedagoškem delu (dodatne konzultacije, spodbujanje v smer izbire tematik, orodij, ki se jih ne uči na vajah);
- skupno pisanje znanstvenih člankov;
- vključevanje v projekte Po kreativni poti do znanja.

Oddelek za klasično filologijo: skozi vse leto z absolventkami prve stopnje – torej izven okvira njihovih formalnih obveznosti – interpretiramo Sofoklovo tragedijo »Kralj Ojdip« in se posebej posvečamo verznemu prevajanju, za katerega študentke kažejo posebno zanimanje, afiniteto in talent.

Na ravni doktorskega študija se izven formalnih okvirov posebej posvečamo (gre za dva kandidata, katerima sem mentor) tako teoretičnim vprašanjem prevajanja poznoantične grške epike in grške tragedije kot praktičnim prevajalskim poskusom.

V obeh primerih sledimo praksi, ki se je v preteklih letih že uveljavila in katere rezultat je – kulturno odmeven – komentiran prevod enega temeljnih del antične književnosti »Homerskih himn«, delo izstopajoče nadarjenih študentk in študentov prejšnjih generacij.

V preteklem študijskem letu smo na oddelku za klasično filologijo izvedli naslednje dejavnosti, pri katerih so sodelovali tudi študenti:

- praznovanje življenjskega jubileja akad. prof. dr. Kajetana Gantarja (študenti so sodelovali v pogovoru s slavjencem in pri pripravi njemu posvečene razstave);
- poletna šola klasičnih jezikov v Kopru (študentje so sodelovali pri organizaciji delavnic);
- razstava in film, posvečen Joannisu Kapodistrisu, prvemu predsedniku moderne grške države in udeležencu ljubljanskega kongresa;
- projekt digitalizacije Grško slovenskega slovarja Antona Doklerja.

Hkrati študente redno spodbujamo k pisanju prispevkov za reviji Clotho in Keria.

Oddelek za pedagogiko: na oddelku imajo nadarjeni in motivirani študenti priložnost, da svoje dosežke predstavijo na šPAD – študentski Pedagoško-andragoški dan, ki je predkonferenčni dogodek vsakoletnih Pedagoško-andragoških dni.

Oddelek za primerjalno jezikoslovje:

- krožek (organiziran vsako leto od leta 2015) študentov stare indo-iranistike: dodatno in poglobljeno branje staroindijskih besedil;
- sanskrtsko gledališče (organizirano vsako leto od leta 2015): priprava in uprizoritve klasičnih sanskrtskih dramskih del v izvorniku (letos Bhasova enodejanka Madhjamavjajoga);
- vključitev v organizacijo in izvedbo delavnic o starih pisavah za osnovno šolo in klasično gimnazijo (devanagarica, rune, grabar, klinopis);
- vključitev v organizacijo in izvedbo jezikovnih tečajev (albanščina, litovščina, klasična armenščina);
- dodatno izpopolnjevanje v obliki fakultativnih tečajev (albanščina, litovščina, klasična armenščina, stari nelatinski italški jeziki);
- spodbujanje in pomoč pri prijavi na poletne šole indoevropskega primerjalnega jezikoslovja v Beogradu (2021, 2022) in v Pavii (2022);
- strokovna ekskurzija v Virun (z uvodom v rimsko epigrafiko in galsko onomastiko).

Oddelek za umetnostno zgodovino:

- muzeološki krožek, ki ga od 2016/17 naprej izvaja doc. dr. Katja Mahnič;
- program Umetnost za skupnostno rabo, ki ga izr. prof. dr. Beti Žerovc izvaja v sodelovanju z Društvom Igor Zabel za kulturo in teorijo (<https://www.igorzabel.org/sl/program/2019/umetnost-za-skupnostno-rabo>);
- redne ekskurzije, ki jih običajno organizirajo študenti v okviru svojega društva Kunstheterik, a praviloma seveda v sodelovanju s posameznimi profesorji (april 2022: Dalmacija);
- delo na drugi stopnji: pri seminarškem in terenskem delu so študenti vedno soočeni s trenutno potekajočimi raziskavami posameznih izvajalcev, pogosto delo poteka v sodelovanju z drugimi institucijami, kar se včasih nadgradi v skupen projekt / razstavo. Čeprav to spada med »obvezne« vsebine dela, lahko zainteresirani študenti tu še posebej izrazijo svoje sposobnosti. V okviru Terenskih vaj II (2. stopnja) pri doc. dr. Renati Novak Klemenčič študenti sodelujejo s študenti Fakultete za arhitekturo pri predmetu Prenova arhitekture in konservatorstvo (prof. Maruša Zorec) in ob zaključku letnega semestra pri pripravi razstave o njihovem delu (2020/21 na temo Ljubljanska Mestna hiša, 2021/22: Dvorec Hasberg);
- delo na tretji stopnji: že uveljavljeno mednarodno konferenco doktorskih študentov, ki jo od leta 2014 naprej koordinira prof. dr. Tine Germ (zadnja, 2021: Umetnost in narava, in arhiv, na: <https://phdconference2014.wixsite.com/dmr-ljubljana>).

FF

Primerov dobre prakse je več. Izpostavili bi izdelavo raziskovalne naloge s področja farmacevtske kemije, ki sta jo vodila izr. Prof. dr. Tihomir Tomašič (UL FFA) in prof. Alenka Mozer (Gimnazija Vič). Dijaka sta izdelala praktično raziskovalno nalogo, s katero bosta tekmovala na mednarodni ravni.

FFA

Izdelava raziskovalnih nalog za pridobitev Prešernove naloge, ki se odvijajo izven študijskega procesa, zahteva močno angažiranost študentov in mentorjev, da lahko naši študenti konkurirajo s študenti fakultet, kjer je izdelava diplome ali magistrske naloge del študijskega procesa.

VF

Zelo dobro se obnese tudi sodelovanje zainteresiranih študentov pri strokovnem delu, predvsem na klinikah VF.

ZF

Ni aktivnosti.

Oddelek za tehniko: vključevanje v raziskovalno delo, in sicer se študenti lahko vključijo v raziskovanje na domačih in mednarodnih raziskovalnih ustanovah, s katerimi imajo posamezni člani oddelka povezave in večletne različne oblike sodelovanja. Raziskovalno delo in objava prispevkov študentov v mednarodnih revijah z »impakt« faktorjem je ne samo motivacija, temveč tudi že standard (pogoj pred zaključkom študija) na nekaterih višje uvrščenih univerzah, tudi s pedagoškega področja. Na teh univerzah morajo vsi študenti pred zagovorom zaključnega dela (magisterij) imeti objavljen prispevek, celo baze WoS, kar še dodatno podkrepi težo in upraviči smiselnost dela.

Oddelek za predšolsko vzgojo: v okviru izbirnih programov (Pevski zbor I, II, III; Zborovodstvo I, II; Glasbena ustvarjalnost; Glasbena ustvarjalnost z improvizacijo; Izbrane teme iz didaktike glasbene vzgoje; Komunikacija z glasbo, Igre v svet glasbe), ki jih izvajamo na Katedri za glasbo, sodelujemo z vrtci, osnovnima šolama, zavodi Draga, Cirus Kamnik, Center Janeza Levca Ljubljana idr., kjer predstavljamo projekte, ki vključujejo različna področja umetniškega izražanja. V navedenih vrtcih, šolah in zavodih izvajamo primere dobrih praks, v katerih študenti izkazujejo visoko raven glasbenih zmožnosti tako na vsebinski kot pedagoški ravni. Dosežke projektnega dela predstavljamo v prostorih šol in vrtcev in na PEF. Sodelujoči študenti v izvedbah projektov vključujejo glasbeno umetnost in druga področja umetniškega izražanja (drama, gib, lutke, likovna umetnost).

Med različnimi projekti so študenti pri izbirnem predmetu Komunikacija z glasbo oblikovali dve glasbeno-scenski avtorski predstavi, ki so v celoti dosežek ustvarjalnega procesa s študenti, v kateri so izstopali tisti z več predznanja. Izbrani projekti so bili objavljeni v obliki notne priloge v reviji Glasba v šoli in vrtcu oz. predstavljeni v spletni izvedbi za predšolske otroke.

V tem okviru izpostavljamo tudi projekt za uporabnike CUDV Draga, izvedenega leta 2019 pod vodstvom študentk v okviru izbirnega predmeta Glasbena ustvarjalnost in Glasbena ustvarjalnost z improvizacijo (2018, 2019). Projekt so poleg podpore vodstva centra s svojim predanim sodelovanjem omogočili tudi pedagogi zaposleni v CUDV Draga. Po mnenju nosilke navedenih predmetov je izstopalo timsko delo študentk, ki so vključevale več področij umetniškega izražanja, da je lahko prišlo do realizacije projekta z osebami, ki kljub primanjkljajem še vedno izkazujejo svojo željo po nastopanju, izražanju, videnosti in slišanosti. Projekt je bil preko odobrene vloge na interni razpis Pedagoške fakultete deležen finančne podpore.

PEF

Na Katedri za glasbo smo v letih 2009 do 2012 sodelovali tudi s kulturnim društvom Glasbena matica Ljubljana in kulturno-umetniško ustanovo Festival Ljubljana ter skladateljem Urošem Rojkom, skladateljico Lariso Vrhunc in skladateljico Bojano Šalič Podešva. V partnerskih projektih so poleg navedenih skladateljev sodelovali učenci in učitelji glasbenih in splošnih šol, študenti in njihovi mentorji iz različnih fakultet (Akademija za glasbo – Oddelek za kompozicijo; Filozofska fakulteta – Oddelek za muzikologijo; Pedagoška fakulteta – Oddelek za razredni pouk). Udeleženci so skozi proces večmesečnega sodelovanja na tematiko sodobne glasbe raziskovali zvoke svojih instrumentov, sodobne načine glasbenega zapisa, možnosti interpretacije sodobnih partitur. Prestavitve njihovih umetniških dosežkov so potekale v koncertnih dvoranah Festivala Ljubljana in Glasbene matice. Skozi vključevanje umetnikov in kulturno-umetniških ustanov v program glasbenega izobraževanja na Katedri za glasbo se je udeleževala presežna vrednost, v katerih so študenti izkazali visoke glasbene zmožnosti. Te so se izkazovale v preseganju obstoječih praks in odpirale izzive za nadaljnje avtentične pristope glasbenega izobraževanja, ki v nacionalnem in mednarodnem okviru še niso preseženi. Raziskave kažejo, da na področju kulturno-umetnostne vzgoje primanjkuje kakovostnih partnerstev med izobraževalnim in kulturno-umetniškim področjem.

Inštitut za znanstveno-raziskovalno in umetniško delo UL PEF razpisuje interne projekte na letni ravni, v katere so po presoji visokošolskih učiteljev povabljeni nadarjeni oz. motivirani in sposobnejši študenti.

Na fakulteti delujejo različni raziskovalni centri (<https://www.pef.uni-lj.si/raziskovanje-in-umetnost/>), v okviru katerih se izvajajo tudi dejavnosti za nadarjene študente, na primer vključevanje nadarjenih študentov v raziskovalno delo v Centru za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti.

Mentorstvo nadarjenim študentom

Namen tega sklopa vprašanj je bil ugotoviti prisotnost in status mentorjev v okviru obravnave nadarjenih študentkov na članicah.

Štiri članice (AGRFT, FA, FŠ, PF, Oddelek za tehniko PEF) so poročale, da imajo mentorje za delo z nadarjenimi študenti. Tiste članice, ki so poročale o praksi izbire mentorjev, so navedle, da (1) je izbira mentorja prepuščena študentom glede na interesno področje (FA, PEF); (2) je mentorica športnikov po izobrazbi psihologinja in deluje kot športna psihologinja na področju svetovanja vrhunskim športnikom, tako ima kompetence na področju poznavanja vrhunskega športa in ima kompetence svetovanja (FŠ); (3) da so mentorji izbrani glede na vsebinsko prekrivanje s področjem, ki se mu pedagoško in raziskovalno posvečajo (PF). FU poroča, da posebnega mentorstva za nadarjene študente na fakulteti še nimajo, imajo pa ekipo, ki vodi skupino Perspektiva FU.

Tri članice so poročale, da so mentorji nagrajeni za svoje delo, na ostalih članicah nagrad za mentoriranje ni. Na AGRFT so mentorji za svoje delo nagrajeni v okviru rednega nagrajevanja. FA poroča, da mentorji uveljavljajo uspehe/nagrade nadarjenih študentov v habilitacijskem postopku – Prešernove nagrade, na doktorskem študiju se podeljuje priznanje mentor leta, ki je namenjeno promociji dobrega mentorstva in dobrih mentorskih praks v organizaciji Društva Mlada akademija in v sklopu UL za priznanje pedagog leta. Na PF je mentorsko delo v okviru izbirnih predmetov ovrednoteno kot neposredna pedagoška obveznost. Mentorji lahko tudi prejmejo pohvalo ali priznanje fakultete za vrhunske dosežke. Ostale članice so poročale, da mentorji za svoje delo niso nagrajeni, na FŠ so predlagali sistemsko ureditev, k bi bila enotna za vse članice UL, kot je recimo urejena neposredna in posredna pedagoška obremenitev.

Karierni razvoj nadarjenih študentov

Namen tega sklopa vprašanj je bil oceniti, kako članice skrbijo za karierni razvoj vpisanih nadarjenih študentov med študijem in po njem.

Članice v večini poročajo, da skrbijo za karierni razvoj vpisanih nadarjenih študentov med študijem. Glede tega, kako za to poskrbijo, so članice navedle: sodelovanje s kariernimi centri UL, diskusije pri seminarskem delu in z vključevanjem v dodatne raziskovalne projekte, povezovanje z delodajalci in fakultetami, udeležba na mednarodnih konferencah, organizacija izmenjav, delavnic, priporočilna pisma, objavljanje rezultatov v medijih in na fakultetni spletni strani, objavljanje študentskih del, spremljanje in pomoč pri izpolnjevanju letnega načrta, vključevanje v skupino Perspektiva FU, delavnice na temo karierne orientacije, karierni dnevi organizirani na fakulteti. Na BF poročajo, da to sistemsko ni urejeno, so pa študenti vključeni v različne aktivnosti, npr. sodelovanje na prireditvah AGRA, Narava in zdravje, Bitenčevi živilski dnevi, Simčičev simpozij, Gozd in les, Sejem Ambient, ipd. Posamezni predavatelji pišejo priporočila, se o študentu pogovorijo z osebo oz. več osebami, ki bi lahko pripomogli h kariernem razvoju nadarjenega študenta.

Članice skušajo ostati v stiku z nadarjenimi študenti po njihovem zaključku študija, predvsem prek kluba alumnov, nekateri pa so navajali tudi prek dela v praksi, različnih sodelovanj na projektih, organizacije vsakoletne konference, sodelovanja v stanovskih društvih, financiranja raziskovalne in strokovne dejavnosti, v okviru objav člankov v znanstvenih revijah, srečanj študentov z diplomanti, na katerih predstavijo svoje karierne poti in probleme v praksi, mentoriranja študentov pri obštudijskih aktivnostih, neformalnega stika z mentorjem, skupine Perspektiva FU.

Članice poročajo o zaposlovanju alumnov in tudi posameznikov, ki so zaključili študij na drugih univerzah, pri čemer stremijo k izbiri najboljših kandidatov. Nekateri so izpostavili, da zaposlujejo nadarjene diplomante v manjši meri, kot bi si želeli, saj jim ne morejo nuditi konkurenčnih prihodkov in možnosti napredovanj.

Pri zagotavljanju podpore nadarjenim študentom, so članice navedle naslednje oblike: karierni center, ki študentom svetuje in pomaga pri vstopu na trg dela, podpora pri pisanju prošenj, svetovanje glede možnosti nadaljnjega študija, priporočila, kontakti, potrdila, mentoriranje, prostor in oprema za izvedbo projektov, material in strokovna pomoč, hibridni način predavanj, priznavanje zunaj opravljenih obveznosti.

Karierne poti najboljših diplomantov članice promovirajo preko kluba alumnov, spletne strani in drugih medijev, družbenih omrežij, fakultetne publikacije, vključevanja v promocijske dejavnosti fakultete, informativnih dni, promocij študijskih programov, alumni časopisa, predavanj, različnih dogodkov in srečanj, somentorstev pri študentskih projektih, univerzitetnih nagrad.

Kot primer dobre prakse na tem mestu velja izpostaviti FU: »Nadarjene študente skušamo prepoznati in jih čim hitreje vključiti v skupino Perspektiva FU, v kateri se lahko nato vključijo v različne aktivnosti, ki se pripravljajo za njih. Hkrati s tem omogočamo nadarjenim študentom možnosti vključevanja v različne projekte, v katere se lahko vključijo na fakulteti. V letošnjem študijskem letu smo prav tako začeli s pripravo celovite baze študentov in diplomantov, ki spadajo med boljše študente oziroma diplomante, da jih bomo še intenzivneje povezovali z delodajalci za možnosti poslovnega sodelovanja. Nadarjenim študentom skušamo omogočiti tudi opravljanje študijske prakse pri delodajalcih za katere sami izrazijo željo, da bi radi pri njih opravljali obvezno študijsko prakso.«

Izzivi in zaznane potrebe na članici

V tem sklopu vprašanj nas je zanimalo, katere potrebe in izzive članice zaznavajo pri obravnavi nadarjenih študentov.

Tabela 6: Izzivi in potrebe pri obravnavi nadarjenih študentov po mnenju članic

	Izzivi	Potrebe
AGRFT	Ni navedeno.	Ni navedeno.
ALUO	Nadgradnja vodenja evidenc. Podpora mentorjem za delo z nadarjenimi študenti.	1. Nadarjeni študenti se pogosto srečajo z oviro kotizacij, prijavnin in drugih finančnih vložkov za potrebe sodelovanja v mednarodnem prostoru (natečaji, tekmovanja, razstave, sejmi, priprava in objava znanstvenih besedil, predavanje na mednarodnih konferencah itd.). Zaradi tega prepoznavamo potrebo po pripravi nekakšnega štipendijskega sklada. V začetni fazi bi se sklad osredotočal na nudenje pomoči pri internacionalizaciji, pozneje (v primeru uspešnega delovanja in prejetja dovolj sredstev) pa tudi v domačem okolju. Ideja sklada bi bila, da bi v nekem okvirnem znesku vsaj pomagal, če ne v celoti sofinanciral stroške študentskega udejstvovanja v prej naštetih aktivnostih v mednarodnem prostoru.

ALUO	<p>2. Kot drugo potrebo na ravni UL prepoznavamo tudi nujnost po izboljšanju možnosti za vključitev nadarjenih študentov v raziskovalne projekte tako v domačem, predvsem pa mednarodnem okolju. Menimo, da bi UL poleg EUTOPIE morala razširiti program sodelovanja in sofinanciranja raziskovalnih evropskih projektov. V primeru UL ALUO bi slednje apelirali vsaj še za Creative Europe in Interreg Central Europe. Seveda pa je treba razširiti nabor glede na potrebe vseh članic.</p> <p>3. Predlagamo tudi, da s strani UL pride pobuda, da na ravni vseh knjižnic UL začnejo z sistematičnim vpisom vseh študentskih znanstvenih del v Cobiss (npr. objava člankov, predavanj na konferencah). Trenutno je stanje tako, da morajo študenti za plačilo urediti vpise drugje, hkrati pa je vpisano delo v Cobiss pogosto zahteva za vpis na višjo stopnjo študija. V primeru, da se študent ne odloči za vpis dela proti plačilu, pa izgubljam kot članica, saj nimamo evidence uspešnosti delovanja naših študentov.</p> <p>4. Podpora (pilotnemu) razvoju izdelkov in storitev. Tudi v tem primeru bi bilo smiselno premisliti o skladu za primerno honoriranje ali do-financiranje nagrad študentom za natečaje (dogaja se, da k nam prihajajo vsebinsko odlične pobude, ki pa ne morejo zadostiti niti osnovnih standardov honoriranja, kot institucija pa ne moremo dopustiti pod-financiranega dela študentov in s tem ustvarjati dampinških cen drugim ustvarjalcem področja).</p>
BF	<p>Čim več naštetih dobrih praks za prepoznavanje izjemnih in nadarjenih študentov in morebiti še kakšno primerno iz drugih članic UL prevesti v sistemske aktivnosti. Tako bi omogočili nadarjenim študentom, to kar si zaslužijo in jim pomagali čim bolj razviti njihove potenciale.</p>
EF	<p>Vzpostaviti bi bilo treba mehanizem za podporo in spremljanje, morda mentorstva.</p>

FA	Vključevanje in sodelovanje z različnimi nadarjenimi študenti iz drugih fakultet in univerz ter s tem možnost povezovanja in sodelovanja v domačih in mednarodnih interdisciplinarnih okoljih. To je pomembno za vključevanje stroke kot pomembnega strateškega partnerja pri državnih in lokalnih razvojnih vizijah, strategijah in implementacijah.	Izobraževanje mentorjev za usklajevanje izrazite nadarjenosti na enem področju ob hkratnem izrazitem primanjkljaju na drugem, prepoznavanje potreb in prilagajanje pedagoških metod, razvoj pedagoške empatije, kolektivno delo z izrazito nadarjenimi študenti.
FS	Poglavitni izziv in hkrati cilj, je pridobiti večje število nadarjenih študentov že pri vpisu na fakulteto (torej, da povečamo vpis najboljših študentov).	Dodatna namenska materialna sredstva, ki bi jih uporabili za angažma in opremo odprtega laboratorija (ki bi deloval v funkciji inkubatorja idej nadarjenih študentov). S pomočjo teh sredstev bi vzpostavili mentorsko ekipo za nadarjene študente, ki bi z nadarjenimi študenti v okviru odprtega laboratorija delala določene projekte.
FGG	Največji izziv je nedvomno, kako privabiti več nadarjenih dijakov, saj kljub promociji in poudarjanju pomena poklicev za družbo prihodnosti, za katere izobražujemo študente na UL FGG, nadarjeni dijaki večinoma raje izbirajo bolj »zveneče« poklice.	Potrebe so predvsem v sistemskem prepoznavanju in vodenju evidence nadarjenih študentov ter prilagajanje študijskemu procesu in nagrajevanje teh študentov.
FKKT	Metodologije prepoznavanja nadarjenih študentov niso enolične, morda večino letnika predstavljajo nadarjeni študenti...	Ni posebnih potreb.
FMF	V okviru obravnave nadarjenih študentov ne prepoznavamo posebnih izzivov.	V okviru obravnave nadarjenih študentk in študentov prepoznavamo potrebo po dodatnih denarnih sredstvih, s katerimi bi lahko v dejavnosti pod točko 4 vključili več študentk in študentov.
FRI	Pomanjkanje sredstev in kadrov za sistematično posebno obravnavo nadarjenih študentov. Delno to uspemo pokrivati z objavljanjem zanimivih strokovnih izzivov, ki jih študenti opravljajo v sklopu predmetov RvP in OSD.	

FŠ	<p>Pomemben izziv predstavlja sistematično ureditev področja nadarjenosti na UL. Treba je opredeliti vrste nadarjenosti, orodij za vrednotenje, skladno z orodji je pomembno opredeliti kriterije za umestitev posameznika ipd. Treba bi bilo tudi sistemsko urediti nagrajevanje mentorjev, ki bodo sodelovali oz. izvajali dodatno delo z nadarjenimi študenti. Npr. učitelji v osnovnih in srednji šolah imajo v svoji delovni obveznosti določene ure za dodatni in/ali dopolnilni pouk.</p>	
FU	<p>Izziv je povezan zlasti s tem, kako pojasniti, da visoka povprečna ocena ne more biti edino merilo pri tem, da lahko nekoga obravnavamo kot nadarjenega študenta, oziroma da nižja povprečna ocena še ne pomeni, da zaradi tega nekdo ni nadarjen študent. Drug izziv pa je povezan predvsem s tem kako nadarjene študente vključiti v aktivnosti, ki se organizirajo za njih. Ugotavljamo, da jim je treba ponuditi posebne oblike aktivnosti, ki jih drugje morebiti ne morejo dobiti na tak način kot jim jih lahko ponudi fakulteta (npr. srečanja s pomembnimi gosti iz Slovenije in tujine).</p>	<p>Potreba je povezana zlasti z zagotovitvijo nekaj finančnih sredstev s pomočjo katerih bi lahko financirali aktivnosti skupine, v katero so vključeni perspektivni (nadarjeni) študentje fakultete. Sredstva bi namenili za delovanje skupine. V praksi je mogoče zaznati, da je zelo smiselno oblikovati posebno skupino nadarjenih študentov, ki naj bo bolj neformalne oblike in za katero se organizirajo take aktivnosti, ki so ekskluzivne samo za člane take skupine.</p>
NTF	<p>Imenovanje kontaktne osebe za nadarjene študente. Pridobivanje podatkov, kdo so nadarjeni študenti.</p>	<p>Dodatno delovno mesto. Povezave s srednjimi šolami, iz katerih prihajajo ti študenti. Tam so bili že prepoznani kot nadarjeni. Način prepoznavanja nadarjenih študentov (testiranja, razgovori, potrdila).</p>
PF	<p>Ureditev prepoznavanja in spremljanja nadarjenih študentov v času študija na bolj sistematični ravni. Prav tako bi bila dobrodošla promocija kariernih poti najboljših diplomantov. Opažamo še fenomen, da so nekateri nadarjeni študenti vključeni v vse večje število študijskih in obštudijskih aktivnosti, kar povečuje tveganje, da ne razvijajo svojih znanj, veččin in sposobnosti na povsem optimalen način.</p>	<p>Smiselno bi bilo določiti merila nadarjenosti na področju prava. Pomembna potreba je jačanje mentorskih kompetenc preko delavnic in drugih oblik usposabljanja. Potrebna je tudi vzpostavitev dobre organizacijske podpore v strokovnih službah.</p>
TEOF	<p>Ni navedeno.</p>	<p>Ni navedeno.</p>

FDV	Do zdaj o tej problematiki nismo razpravljali.	
FE	Nesistemska obravnava nadarjenih študentov v smislu višje ravni zahtevnosti predmetnika in zato prepuščenost dobri volji posameznega pedagoga.	Možnost systemskega nagrajevanja in vrednotenja dela pedagogov, ki samoiniciativno dodatno delajo z nadarjenimi študenti.
FF	Ni navedeno.	Ni navedeno.
FFA	Kadrovsko podhranjenost (ne na UL, temveč na UL FFA) – skupne službe nam bodo le malo pomagale, če ne nimamo dovolj pedagogov za vsebinsko delo z nadarjenimi študenti. To delo bi moralo biti priznано v okviru n.p.o., kar je opisano v naslednji točki.	Na UL ni nobenega centralnega mehanizma financiranja dodatnega dela z nadarjenimi študenti in to delo tudi ni ovrednoteno z ustreznimi n.p.o. Posledično je motivacija za tako delo prepuščena posameznikom.
VF	Sistematično razpoznavanje nadarjenih študentov?	Ob dodatnih finančnih sredstvih bi lahko vključevali več nadarjenih študentov v raziskovalno in tudi strokovno delo. Zaradi majhnosti VF UL lahko zaznavamo izstopajoče študente na nekaterih področjih, vendar opažamo pomanjkanje kadra za delo z nadarjenimi študenti.
ZF	Do zdaj o tem nismo razmišljali, ker nadarjenih študentov ne spremljamo.	Smernice UL, kako naj spremljamo nadarjene študente (merila, kdo je nadarjeni študent).

Oddelek za predšolsko vzgojo: na fakulteti bi bilo za študente, ki se usposablajo za področje, ki vključuje glasbo kot sredstvo komunikacije (RP, PV, SRP, SP in LS), smiselno uvesti sprejemne preizkuse in jih usmeriti v kompleksno poglobljanje njihovega močnega področja.

Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti: ozaveščanje o pomenu spodbujanja nadarjenih dijakov za vpis na pedagoške programe; delo z nadarjenimi študenti poleg rednega študijskega procesa.

Oddelek za predšolsko vzgojo: za prepoznane glasbeno-nadarjene študente bi bilo smiselno oblikovati cilje, pristope, vsebine in oblike dela (individualno ali v manjših skupinah študentov s podobnimi interesi, pri čemer so v skupini lahko študenti različnih študijskih smeri). Za ustrezno obravnavo in poglobljanje področja glasbene nadarjenosti študentov bi bilo treba študentom individualno prilagoditi obveznosti v sprejemljiv obseg študijskega dela in hkrati sistematizirati program za delo z nadarjenimi, ki v izhodišču zahteva pripravo novih vsebin in novih priložnosti za kakovostno delo z nadarjenimi študenti.

Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti: strategija dela z nadarjenimi študenti, od vpisa do spremljanja in evalvacije.

Predlogi članic o obravnavi nadarjenih študentov na UL

Namen zadnjega sklopa vprašanj je bil od članic pridobiti konkretne predloge za bolj kakovostno obravnavo oz. vidnejšo prepoznavnost nadarjenih študentov na ravni članice in univerze.

Tabela 7: Predlogi članic za obravnavo nadarjenih študentov v prihodnje

	Predlogi za bolj kakovostno obravnavo oz. vidnejšo prepoznavnost nadarjenih študentov na ravni članice	Predlogi za bolj kakovostno obravnavo oz. vidnejšo prepoznavnost nadarjenih študentov na ravni univerze
AGRFT	Večji prepoznavnosti nadarjenih študentov na ravni članice namenjamo njihovo predstavitev v medijih, glasilih članice, internetu, neformalnih srečanjih, stikih s strokovno publiko ...	
ALUO	Skupaj z opisom potreb smo tudi že navedli konkretne predloge za njihovo reševanje. Med ključne ponovno predlagamo uvedbo študentskega sklada, iz katerega bi črpali sredstva za (so)financiranje kotizacij za natečaje, razpise, sejme, objavo znanstvenih besedil, predavanja na mednarodnih konferencah in druge za študente referenčne pobude ter druga finančna sredstva za potrebe internih natečajev.	Da so umetniški in oblikovalski dosežki ter dosežki raziskovanja na obeh področjih enakovredno obravnavani kot znanstveni.
BF	Predlogi so vezani na primere že obstoječe dobre prakse, ki so opisani v zgodnjih točkah, a so v tej fazi v večini še nesistematični. Smiselno bi jih bilo vse prevesti v sistematične in jim dodati še kakšen primer dobre prakse iz drugih članic. Poleg organizacijske podpore bi bilo dobrodošlo rešiti še finančno (npr. financiranje raziskovalnega dela nadarjenih študentov, financiranje nagrad in članstev) in promocijsko aktivnost (promocija študentskih nagrad v javnih (množičnih) medijih).	
EF	Na ravni vpisa bi prepoznavnost EF med nadarjenimi dijaki, lahko povečali s spremljanjem nagrajencev tekmovanj, ki obravnavajo matematična področja na srednješolski ravni (npr. Vegovega priznanja), ki bi jih povabili k študiju ekonomije. Spremljati bi bilo dobro tudi zlate maturante in promovirati mednarodno širino, ki jo prinašajo tuji študentje na EF.	Ni navedeno.

Uvedba štipendije za študijsko potovanje za 2 najuspešnejša študenta 4. ali 5. letnika študija.

Javne medijske objave uspešnih dosežkov in zgodb posameznikov in skupin, redna polletna srečanja nadarjenih študentov in organizacija mednarodnega dogodka nadarjenih iz različnih področij, ki bi pripomogel k oblikovanju razvojnih strategij in s tem k prepoznavanju integracijskih potencialov za celovit razvoj družbe.

Nadarjene študente iz 4. in 5. letnika bi vključili v kompleksne interdisciplinarne aplikativne projekte – SEMINAR +, ki bi jih vodilo več mentorjev, s poudarkom na individualnem delu. Predmet bi bilo mogoče zamenjati z drugimi predmeti za 15 kreditnih točk.

Nadarjeni študentje kot ambasadorji znanja in razvoja ULFA.

Izbor najbolj vidnih primerov iz lokalnega in mednarodnega okolja s poudarkom na integraciji vseh področij nadarjenosti.

Javne medijske objave uspešnih dosežkov in zgodb posameznikov in skupin, redna polletna srečanja nadarjenih študentov in organizacija mednarodnega dogodka nadarjenih iz različnih področij, ki bi pripomogel k oblikovanju razvojnih strategij in s tem k prepoznavanju integracijskih potencialov za celovit razvoj družbe.

Nadarjene študente iz 4. in 5. letnika iz različnih fakultet, bi vključili v kompleksne interdisciplinarne aplikativne projekte – SEMINAR +, ki bi jih vodilo več mentorjev s poudarkom na timskem delu. Predmet bi bilo mogoče zamenjati z drugimi predmeti za 15 kreditnih točk.

Nadarjeni študenti kot ambasadorji znanja in razvoja UL.

FS	<p>Vzpostavitev sklada za nadarjene iz katerega bi nadarjenim študentom omogočili obisk poletih šol v tujini, organizirali ekskurzije...</p> <p>Predlogi izvedb za FS: glede na dva cilja:</p> <p>A) Povečanje vpisa nadarjenih študentov: ciljna promocija študija strojništva v sodelovanju s splošnimi gimnazijami: izvedba skupnih zanimivih (aktualnih) projektov z vključevanjem srednješolcev (v okviru že obstoječih dogodkov, ki jih izvajamo: Dnevi strojništva, poletna šola, odprti laboratorij in v okviru drugih dogodkov, ki jih izvajajo srednje šole (vključitev FS), zavodi, ipd.</p> <p>B) Spodbujanje nadarjenih študentov na FS: projektno delo (razvoj novih rešitev, produktov) v sklopu odprtega laboratorija ob sodelovanju posebne mentorske skupine; omogočanje in izvedba udeležb na nagradnih ekskurzijah v podjetjih; sofinanciranje udeležb na mednarodnih študentskih konferencah, poletnih šolah.</p>	<p>Na ravni UL bi bilo morda smiselno organizirati »Klub nadarjenih študentov«, kjer bi se nadarjeni študenti lahko srečevali v vnaprej dogovorjenih periodah. Primer dobre prakse za to je lahko tudi društvo doktorskih študentov, ki imajo kar nekaj zanimivih dogodkov (recimo predstavitve raziskovalnega dela posameznikov, petkove kavice ipd.). Pomembno je, da dogodek poteka na ravni UL in je tudi ustrezno voden, da se nadarjenim študentom tako razširijo obzorja tudi na druga področja izven njihove osnovne študijske usmeritve.</p>
FGG	<p>Konkretnih predlogov za bolj kakovostno obravnavo v trenutni situaciji nimamo, v okviru danih možnosti se trudimo, kolikor je v naši moči. Vidnejšo prepoznavnost bi dosegli z vključevanjem v opazne projekte ali vidne članke ter pojavljanjem na spletnih straneh in družbenih omrežjih.</p>	
FKKT	<p>Glede na dolgoletne izkušnje dela s študenti, med katerimi je vedno določen delež nadarjenih, dvomimo, da si taki študenti želijo drugačne obravnave. Menimo, da že Prešernove nagrade in pohvale študentom, ki jih vsako leto podeljujemo v okviru svečanega dogodka podelitve nagrad in priznanj Maksa Samca, potisnejo nadarjene študente dovolj v ospredje in prispevajo k njihovi zelo kakovostni obravnavi.</p>	<p>Ni navedeno.</p>
FMF	<p>Ni navedeno.</p>	<p>Ni navedeno.</p>

FRI	<p>Pojem nadarjenega študenta je nevaren. Če poenostavim, Zoisov štipendist, ki bi ga po zunanjih kriterijih lahko imenovali za nadarjenega, ne bi smel biti deležen nobene posebne obravnave zgolj pri svojem študiju. Po drugi strani pa je treba govoriti o odličnih študentih, takih, ki so se na področju študija izkazali. Pri tem je lahko njihov dosežek merljiv z odličnimi ocenami, lahko pa tudi z drugačnimi prispevki in izkazi na področju stroke študijskega programa. Večinoma se populaciji sicer prekrivata, formalno nadarjeni (Zoisovi štipendisti) študenti večinoma dosegajo odlične študijske rezultate. Toda le študijski rezultati, in ne indikator kdo prejema štipendijo za nadarjene, bi morali biti merilo, na podlagi katerega bi si kateri od študentov lahko pridobil drugačno obravnavo.</p>	
FŠ	<p>Opredelitev smernic za delo z nadarjenimi študenti glede na vrsto nadarjenosti, načini implementacije dela v že obstoječe poučevanje.</p>	<p>Urediti sistemska sredstva za delo z nadarjenimi študenti (npr. po vzoru projektov Po kreativni poti do znanja), kjer pa bi bil denar namenjen predvsem za nakup opreme oz. pokrivanje materialnih stroškov izvedbe takega pedagoškega usposabljanja.</p>
FU	<p>Na Fakulteti za upravo smo imeli pred leti vzpostavljeno formalno obliko Kluba odličnih študentov (KOŠ), ki se je izkazala kot neprimerna oblika, saj je bila preveč usmerjena v mentorski sistem v smislu vodenja in usmerjanja nadarjenih študentov v raziskovalno področje. Glede na predhodno izkušnjo smo zato pred dvema letoma na fakulteti oblikovali neformalno skupino Perspektiva FU in za člane skupine pripravljamo aktivnosti, ki so usmerjene predvsem v krepitev njihovih kompetenc in mreženje. S takimi aktivnostmi bomo še nadaljevali in temu dajali še večji pomen.</p>	<p>Univerza v Ljubljani bi morala iz vsake fakultete izbrati 5 do 7 najbolj nadarjenih študentov in za njih pripravljati ekskluzivna srečanja z različnimi gosti do katerih drugače takšni študenti ne morejo.</p>
NTF	<p>Imenovanje kontaktne osebe za nadarjene študente; vzpostavitev sistema evidentiranja nadarjenih študentov in njihovega spremljanja; povezave s srednjimi šolami, iz katerih prihajajo ti študenti (tam so bili že prepoznani kot nadarjeni).</p>	<p>Delitev dobrih praks med članicami; poenotenje prepoznavanja nadarjenih študentov; usklajene evidence.</p>

PF	Na ravni PF UL je primarno treba opraviti oceno, katere so prednosti in slabosti sistematičnega spremljanja ter obravnave nadarjenih študentov v primerjavi s spontanim (so) delovanjem učiteljev in nadarjenih učiteljev.	Za namene prepoznave in interdisciplinarnega razvoja kompetenc najbolj nadarjenih študentov različnih profilov bi bilo smiselno organizirati skupne specialne delavnice, usposabljanja, klavzure ali kaj podobnega.
TEOF	Ni navedeno.	Ni navedeno.
FDV	Nimamo predlogov.	
FE	Konkretnih predlogov za bolj kakovostno obravnavo oz. vidnejšo prepoznavnost nadarjenih študentov na ravni članice nimamo, saj poskušamo vsakemu nadarjenemu študentu pomagati individualno.	- Letna predstavitev možnosti, ki jih imajo nadarjeni študenti (podaljšan status študenta, odprti razpisi in štipendije – nabor koristnih informacij in kje jih lahko najdejo); - sistemska ureditev zahtevnejšega predmetnika in priznavanja zahtevnejšega študija v obliki, ki jo študent lahko uporabi pri vpisu v višjo stopnjo študija ali pri kandidaturi na razpisih.
FF	Ni navedeno.	Ni navedeno.
FFA	Ni navedeno.	Ni navedeno.
VF	Usmerjeno iskanje nadarjenih študentov z definiranjem nekaterih kriterijev.	Priprava smernic za sistematično delo na področju razpoznavanja, delovanja in usmerjanja nadarjenih študentov. Primeri dobrih praks iz drugih članic.
ZF	Usmeritve UL.	Ni navedeno.

Menimo, da bi bilo v okviru posameznih predmetnih področij smiselno identificirati nadarjene, jih spremljati, narediti analizo njihovih potreb, torej se s posameznimi nadarjenimi pogovoriti, ali pa oblikovati spletno orodje, kamor bi lahko nadarjeni zapisovali svoje ideje za izboljšave študijskega procesa, potrebe, alternativne oblike študija itd. Tako bi nastal nabor potreb nadarjenih (pa tudi tistih, ki imajo samo močna področja) ter bi se visokošolski učitelji in sodelavci lažje odzivali na potrebe nadarjenih, ki so prav gotovo drugačne od tistih, ki so na področju šibki in ki morajo vlagati veliko truda, da dosežejo zastavljene standarde znanja in spretnosti.

Oddelek za predšolsko vzgojo: razširi se lahko možnost nagrajevanja nadarjenih študentov za njihove prispevke, projekte, idejne zasnove, ki nastajajo v okviru članice in tudi izven.

Oddelek za predšolsko vzgojo: plakete odličnosti za nadarjene študente naj se zbirajo in podeljujejo tudi na ravni Univerze. Plakete odličnosti Pedagoške fakultete in Univerze se zabeležijo kot dodatni študijski uspeh.

Ustanovi naj se sklad, ki omogoči finančno podporo projektom nadarjenih študentov, prejemnikom plaket odličnosti, ki se potegujejo zanje na osnovi letnega razpisa.

Morda se lahko oblikujejo podpodročja znotraj nadarjenosti in se določijo skrbniki teh, ki nato organizirajo projekte, obiske zunanjih ustanov, povezovanje z gospodarstvom in družbo itd. Nato pa se oblikujejo plakete ali nagrade za posamezna področja. O nadarjenih posameznikih se nato napiše besedilo, ki se objavi na spletni strani UL ali morda v nacionalnih medijih, oblikujejo se intervjuji in shranijo kot podcasti, npr. podcast Nadarjeni na UL ...

Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti: obravnava nadarjenih, kot spodbujanje, spremljanje in podpora študijsko izjemnim študentom naj se umesti v druge iniciative in dokumente UL. Smiselno bi bilo pripraviti strategijo dela z nadarjenimi študenti.

3. Predlogi izhodišč za univerzitetne/ lokalne/nacionalne ukrepe za bolj ciljno usmerjeno spodbujanje nadarjenih študentov v prihodnje

Na podlagi zbranih podatkov od 23 članic UL je mogoče povzeti, da se večina članic ukvarja z nadarjenimi študenti, je pa njihovo delovanje na tem področju precej stihijsko in raznoliko. Giblje se na kontinuumu od zelo posrednih do zelo neposrednih oblik aktivnosti; članice zaznavajo potrebo po urejenem sistemu dela na ravni UL. Stalnice, ki se pojavljajo pri članicah na področju obravnave nadarjenih študentov, so vezane na aktualni Statut UL, in sicer »status športnika ali umetnika«, »spodbujanje študijskih potencialov« študentov ne glede na njihovo nadarjenost in »nagrajevanje v okviru UL ter štipendiranje« (Prešernove nagrade). V tabeli 8 so zbrane ugotovitve po posameznih sklopih analize in poudarki, ki iz njih izhajajo.

Tabela 8: Ugotovitve in poudarki

Področje	Sinteza ugotovitev	Poudarki
Vizija članice in podporno okolje	<ul style="list-style-type: none"> – stihijsko, implicitno, znotraj posamezne članice – pomembna pozornost ob vpisu – sprejemni postopek – posebnih služb ni, obravnava je vključena v različne komisije: študijske zadeve, nagrade, kakovost, doktorski študij, promocija... in referat za študijske zadeve, mednarodno sodelovanje	<ul style="list-style-type: none"> – ni strategije ne vizije – aktivnosti v smislu podpornega okolja (nagrade, vključevanje v raziskovalno delo, projekte, obštudijske dejavnosti oz. študentsko delo) so, a odvisne od posameznih učiteljev in prakse na posamezni članici

Pridobivanje nadarjenih dijakov za vpis v študijske programe članice	<ul style="list-style-type: none"> – atraktivnost programov za dijake – promocijske aktivnosti, večinoma za vse dijake, ponekod usmerjeno za nadarjene – sodelovanje s srednjimi šolami 	<ul style="list-style-type: none"> – vse aktivnosti so splošne, niso usmerjene posebej za nadarjene dijake – tečaji za dijake pred vpisom – prepoznavanje (ALUO, FA)
Evidentiranje in spremljanje nadarjenih študentov	<ul style="list-style-type: none"> – sprejemni postopek – med študijem – ocene, dosežki – ni spremljanja pred in ob vpisu, tudi ne med študijem in v okviru izmenjav – ni evidenc (nadarjenost, štipendije, izmenjave) 	<ul style="list-style-type: none"> – skupina Perspektiva FU
Področja in aktivnosti za delo z nadarjenimi študenti	<ul style="list-style-type: none"> – večinoma ni posebnih prilagoditev – obogatitve (tekmovanja, raziskovalni in drugi projekti, nastopi na fakulteti, tutorstvo, izmenjave, mednarodno sodelovanje) 	<ul style="list-style-type: none"> – hitrejša napredovanje (FGG) – mreženje z gosti (FU)
Dobre prakse	<ul style="list-style-type: none"> – različne članice – tekmovanja, projekti, povezovanje z lokalnim okoljem, trgov del, mednarodno sodelovanje 	<ul style="list-style-type: none"> ALUO, BF, FA, FS, FGG, FFFT, FME, FŠ, FU, NTF, PF, FE, FF, FFA, VF, PEF
Mentorstvo nadarjenim študentom	<ul style="list-style-type: none"> – »mešanje vlog« (učitelj – mentor), stihijsko – le na nekaterih članicah 	<ul style="list-style-type: none"> – mentor leta, pedagog leta, Prešernove nagrade mentorirancev – potreba po ureditvi statusa mentorja
Karierni razvoj nadarjenih študentov	<ul style="list-style-type: none"> – karierni centri UL – priporočilna pisma, objavlanje, povezovanje s trgov del, projekti, nagrade – zaposlovanje nadarjenih na UL 	<ul style="list-style-type: none"> – Karierni centri UL – Klubi alumnov – atraktivnost prihodkov za zaposlovanje nadarjenih?

Izzivi in zaznane potrebe na članici	<ul style="list-style-type: none"> – štipendijski sklad – objave, kotizacije – vključevanje nadarjenih v domače in mednarodne projekte – vpis študentskih raziskovalnih del v Cobiss – organizacija na ravni UL, sistemska ureditev – mentorstvo – vpis – promocija – ureditev prepoznavanja in spremljanja nadarjenih študentov v času študija na bolj sistematični ravni – višja raven zahtevnosti 	<ul style="list-style-type: none"> – manj izzivov in več potreb – Strategija UL za spremljanje/spodbujanje nadarjenih študentov
Predlogi članic	<ul style="list-style-type: none"> – konceptualizacija nadarjenosti v študentski populaciji – sistemska ureditev obravnave – financiranje – izobraževanje mentorjev – delitev dobrih praks med članicami – vključevanje nadarjenih v raziskovalno delo in povezovanje za napredovanje – tesnejše sodelovanje s srednjimi šolami – promocija dosežkov znotraj UL in izven 	<ul style="list-style-type: none"> – Kdo so nadarjeni študenti? – So vsi študenti UL nadarjeni? – Prednosti in slabosti »izpostavljanja«? – Označevanje? – Klub nadarjenih študentov??? – Kakovost dela glede na razvojnost nadarjenosti? – Spremljanje nadarjenih študentov in sodelovanje z njimi.

Predlogi, ki izhajajo iz ugotovitev analize, predstavljajo osnutek izhodišč za bolj sistematično in ciljno usmerjeno spodbujanje nadarjenih študentov znotraj UL v prihodnje. Predvsem se je v analizi izkazalo kot prednostna naloga odpreti razpravo o mestu nadarjenih študentov znotraj UL, izmenjati in evalvirati dobre prakse njihove obravnave ter zagotoviti dodatna finančna sredstva za izvedbo aktivnosti. Pomembno je, da se skrbi za študijski in osebni razvoj vseh študentov, pri čemer je treba upoštevati izjemne dosežke in pred-

postaviti tudi še izjemne potenciale nekaterih študentov za nadaljevanje študijskega dela, na katerem kažejo izjemnost (poglabljanje, mreženje, usvajanje izkušenj ob kakovostnem mentorstvu, kultiviranje odnosov in skupnosti z avtentičnimi učnimi bazami/okolji in trgom dela); enako pomembno je spodbujati vrednote znanja in dosežkov ter kulturnega razvoja.

Smernice, ki bi jih na predstavljenih temeljih izdelali za nadaljnjo obravnavo nadarjenih študentov, naj bi vsebovale rešitve na naslednje predloge:

(1) Vizija UL in podporno okolje

Izbor terminologije s področja nadarjenih študentov in umestitvev v dokumente UL; izkušnje članic kažejo, da je nadarjenost v študentski populaciji pojmovana z visokim povprečjem študijskih ali drugih dosežkov ter visoko motiviranostjo študentov za določeno področje, na katerem kaže nadalje podpirati študijski in osebni razvoj študentov. Ne gre za izpostavljanje in označevanje nadarjenih, temveč za podporo in pomoč pri njihovem razvoju. Odličnost UL se kaže v odličnosti njenih študentov ter učiteljev in sodelavcev (vizija UL).

(2) Pridobivanje nadarjenih dijakov za vpis v študijske programe članic UL

Vzpostavitev in ohranjanje tesnejšega in bolj ciljno usmerjenega sodelovanja s srednjimi šolami; selektivno pridobivanje najprimernejših dijakov oz. študentov za študijske programe glede na področje izbora.

Premislek o ustreznosti promocijskih dejavnosti članic in njihova optimizacija.

(3) Evidentiranje in spremljanje nadarjenih študentov

Študijska spremljava nadarjenih študentov naj bi potekala v okviru splošne formativne spremljave vseh študentov, evidentiranje dosežkov naj bi bilo urejeno na ravni članice in UL – kot do zdaj, optimizirano po premisleku, z dodanimi

elementi po usklajevanju, npr. vpisovanje študentskih dosežkov v Cobiss.

(4) Področja in aktivnosti za delo z nadarjenimi študenti

Področja za delo so raznovrstna, enako kot izražanje nadarjenosti; pomembno je, da so področja in dosežki medsebojno enakovredno obravnavani, glede na naravo študija in aktivnosti na posameznih članicah. Aktivnosti so vključene v študijski program (višji nivo, v smislu diferenciacije) ali izven (obogatitve, znotraj in zunaj UL, doma in mednarodno) oz. predstavljajo pospešeno obliko napredovanja, v domačem ali/in mednarodnem prostoru. Potreba je sklad za pokrivanje do zdaj nepokritih stroškov za izvedbo ciljnih aktivnosti.

(5) Mentorstvo

Študijsko izjemni oz. nadarjeni študenti potrebujejo pri svojem študiju kompetentne in motivirane mentorje (ki so lahko ali pa ne tudi študentovi visokošolski učitelji). Vzpostaviti je treba sistem mentorstva znotraj UL, ga ustrezno opredeliti (vloga mentorja je konceptualno drugačna od vloge visokošolskega učitelja), vzdrževati (izmenjave, izobraževanja) in nagraditi. Koristno je povezovanje na nacionalni in mednarodni ravni.

(6) Karierni razvoj nadarjenih študentov

Prisotna je potreba po razumevanju kariernih poti nadarjenih študentov, zato je ključno na članicah okrepiti vzvode tega spremljanja v sodelovanju s Kariernimi centri in Klubi alumnov. Vzpostaviti je treba aktivnosti, s katerimi nadarjeni lahko še okrepijo realizacijo svojih potencialov, v smislu »mehkih spretnosti«, kot so prijavljanje projektov, pisanje člankov, sodelovanje v timu, predstavitev dosežkov, ipd. Pomemben del je tudi mreženje znotraj in zunaj UL, doma in mednarodno, na interesnih področjih nadarjenih študentov.

4. Literatura

- Berger, S. L. (2014). *College planning for gifted students: Choosing and getting into the right college* (Updated ed.). Routledge.
- Brusoni, M., Damian, R., Sauri, J. G., Jackson, S., Kömürçügil, H., Malmady, M., Matveeva, O., Motova, G., Piszcz, S., Patricia, P., Rostlund, A., Soboleva, E., Tavares, O. in Zobel, L. (ur.). (2014). *The concept of excellence in higher education*. ENQA. <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.2146.7683>
- de Jong, N. A., Boon, M., van Gorp, B., Büttner, S. A., Kamans, E. in Wolfensberger, M. V. C. (2021). Framework for analyzing conceptions of excellence in higher education: a reflective tool. *Higher Education Research & Development*, 1–15. <https://doi.org/10.1080/07294360.2021.1915964>
- den Hertog, J. H. (2016). X-factor for innovation: Identifying future excellent professionals (dissertation Universiteit Twente). <https://doi.org/10.3990/1.9789036542531>
- Heijne-Penninga, M., Wijkamp, I., Hogenstijn, M. in Wolfensberger, M. (2018). Implementing theory in the design of a professional development course for honors teachers: A Teacher's Road to Excellence. *Journal of the European Honors Council*, 2(1), 1–13. <https://doi.org/10.31378/jehc.6>
- Heijne, M. in Wolfensberger, M. (2018). "Creating community" as a teaching strategy for honors students. *Journal of the European Honors Council* 2(1), 1–5. <https://doi.org/10.31378/jehc.8>
- Jones, B. L., Hogenstijn, M. in Perez, K. (2019a). Development of talented university students - an intercontinental perspective. <https://www.researchgate.net/publication/332290510>
- Jones, B., Perez, K. in Hogenstijn, M. (2019b). Development of talented university students: the case of the United States, the Netherlands, and Poland. V A. Ujwary-Gil in N. R. Potoczek (ur.), *Organizations in the face of growing competition in the market* (str. 35–55). Polish Academy of Sciences. <https://www.researchgate.net/publication/337145031>
- Kamans, E. (2022). *Inclusivity & accessibility of honors* [PowerPoint slides].
- Kaczvinsky, D. P. (2007). What is an honors student? A Noel-Levitz survey. *Journal of the National Collegiate Honors Council*, 8(2), 87–95.
- Kingma, T., Heijne, M. in Wolfensberger, M. V. C. (2018). "Offering freedom" as a teaching strategy for honors students. *Journal of the European Honors Council* 2(1), 1–5. <https://doi.org/10.31378/jehc.7>

- Kolster, R. (2021a). Diffusional effects of excellence education on the institution as a whole. *European Journal of Higher Education*, 11(1), 82–96. <https://doi.org/10.1080/21568235.2020.1850311>
- Kolster, R. (2021b). Structural ambidexterity in higher education: Excellence education as a testing ground for educational innovations. *European Journal of Higher Education*, 11(1), 64–81. <https://doi.org/10.1080/21568235.2020.1850312>
- Kool, A. (2016). Excellence in higher education: Students' personal qualities and the effects of undergraduate honors programs. (Dissertation Utrecht University). <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/342101>
- Leijenaar, L. (2019). Good practice: Students present personal learning journey. *Journal of the European Honors Council*, 3(1), 8.
- Long, E. C. J. in Mullins, D. (2012). Honors around the globe. *Journal of the National Collegiate Honors Council*, 13(2), 1–6.
- Malthe-Sørensen, A. (2022). *Trans-disciplinary training from bachelor to PhD at the University of Oslo* [PowerPoint slides].
- Mardjan, N., Lammers, M. in Vrauwdeunt, G. (2019). Good practice: Facilitator training for the Saxion Top Talent Innovation Days. *Journal of the European Honors Council*, 3(1), 7.
- Millward, P., Wardman, J. in Rubi-Davies, C. (2016). Becoming and being a talented undergraduate student. *Higher Education Research & Development*, 35(6), 1242–1255. <https://doi.org/10.1080/07294360.2016.1144569>
- Moesker, H., de Boer, C. in Veenstra, P. (2019). Good practice: International honors summer institute on holocaust remembrance. *Journal of the European Honors Council*, 3(1), 9.
- Mudrak, J., Zabrdská, K. in Machovcova, K. (2020). Psychological constructions of learning potential and a systemic approach to the development of excellence. *High Ability Studies*, 31(2), 181–212. <https://doi.org/10.1080/13598139.2019.1607722>
- NCHC (National Collegiate Honors Council). (2017). Basic characteristics of a fully developed honors program (version amended by the NCHC Board of Directors on June 19, 2014). https://www.nchc-honors.org/uploaded/NCHC_FILES/PDFs/NCHC_Basic_Characteristics-Program_2017.pdf
- Peeters, A. in Wiegant, F. (2019). Good practice: Writing a book. *Journal of the European Honors Council*, 3(1), 6.
- Pravilnik o študentih s posebnim statusom na Univerzi v Ljubljani (2018). https://www.fe.uni-lj.si/izobrazevanje/studentska_pisarna/pravilniki_in_navodila/pravilnik_o_studentih_s_posebnim_statusom_na_univerzi_v_ljubljani/

- Reintjes, A. in Poels, D. (2019). Good practice: Honors course personal leadership. *Journal of the European Honors Council*, 3(1), 3.
- Scager, K., Akkerman, S. F., Keesen, F., Tim Mainhard, M., Pilot, A. in Wubbels, T. (2012). Do honorsstudents havemore potentialfor excellence in their professional lives? *Higher Education*, 64(1), 19–39.
- Schutte, I., Kamans, E., Wolfensberger, M. in Veugelers, W. (2018). Effects of an international undergraduate honors course on awareness of global justice. *Education Sciences*, 8(2): 82. <https://doi.org/10.3390/educsci8020082>
- Statut Univerze v Ljubljani (2017). https://www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/organizacija__pravilniki_in_porocila/predpisi_statut_ul_in_pravilniki/2017021011415809/L.%20SPLO%C5%A0NE%20DOLO%C4%8CBE
- van Barneveld, B. (2019). Good practice: Honors activities within regular minor program. *Journal of the European Honors Council*, 3(1), 4.
- van Eijl, P. in Pilot, A. (2019). Good practices in honors education with examples to follow. *Journal of the European Honors Council*, 3(1), 2.
- van Heugten, P., Heijne-Penninga, M., Paans, W. in Wolfensberger, M. V. (2016). Characteristics of highly talented international business professionals defined. *European Journal of Training and Development*, 40(2), 58–73. <http://dx.doi.org/10.1108/EJTD-04-2015-0032>
- Weerheijm, R. (2019). Good practice: Innovation labs. *Journal of the European Honors Council*, 3(1), 5.
- Wolfensberger, M. V. C. (2012). *Teaching for excellence: Honors pedagogies revealed*. Waxmann.
- Wolfensberger, M. V. C. (2015). *Talent development in European higher education: Honors programs in the Benelux, Nordic and German-speaking countries*. Springer.
- Wolfensberger, M. in Hogenstijn, M. (2016). Slow shift—developing provisions for talented students in Scandinavian higher education. *Education Sciences*, 6(3), 31. <https://doi.org/10.3390/educsci6030031>
- Wood, M. in Su, F. (2017). What makes an excellent lecturer? Academic’s perspectives on the discourse of ‘teaching excellence’ in higher education. *Teaching in Higher Education*, 22(4), 451–466. <https://doi.org/10.1080/13562517.2017.1301911>
- Zubizarreta, J. (2019). Good practice: Improving and assessing honors student learning with learning portfolios. *Journal of the European Honors Council*, 3(1), 10.

Milena Zorić Frantar, Karla Šturm,
Jure Mravlje, Žan Kavčič, Milan Pavič,
Darja Matjašec, Jasna Dolenc Koce

Spodbujanje nadarjenih študentov na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani

Milena.ZoricFrantar@bf.uni-lj.si, Biotehniška fakulteta
dr., Karla.Sturm@bf.uni-lj.si, Biotehniška fakulteta
asist. dr., Jure.Mravlje@bf.uni-lj.si, Biotehniška fakulteta
Zan.Kavčič@bf.uni-lj.si, Biotehniška fakulteta
pred., Milan.Pavic@bf.uni-lj.si, Biotehniška fakulteta
doc., Darja.Matjasec@bf.uni-lj.si, Biotehniška fakulteta
izr. prof. dr., Jasna.Dolenc.Koce@bf.uni-lj.si, Biotehniška fakulteta

Uvod

Na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani (UL BF) si prizadevamo, da bi poleg zagotavljanja kakovostnega rednega dela študentom omogočili ustvarjalno obštudijsko okolje, v katerem bi lahko spodbujali najbolj perspektivne, prizadevne in nadarjene študente ter jim v različnih študijskih in obštudijskih dejavnostih omogočili uresničenje potencialov na različnih področjih delovanja.

V ta namen smo načrtno razvili nekaj vzvodov za spodbujanje nadarjenih študentov, ki se dotikajo različnih področij njihovega delovanja, in sicer za:

- **študijsko področje**, za katero najboljšim študentom vsako leto podeljujemo pohvale in nagrade Biotehniške fakultete;
- **obštudijsko področje**, v sklopu katerega dosegajo študenti izjemne uspehe za projektne dejavnosti, poletne šole, priprave na različna tekmovanja in športne dejavnosti, ki jih študenti pripravljajo skupaj z mentorji na Biotehniški fakulteti.

Biotehniška fakulteta prek različnih dejavnosti in projektov za spodbujanje nadarjenih študentov sodeluje na različnih področjih tudi z zunanjimi deležniki, kot so domače in tuje raziskovalno-izobraževalne ustanove, predstavniki delodajalcev, društev, podjetja ipd.

V nadaljevanju predstavljamo nekaj primerov dobre prakse dela z nadarjenimi študenti, ki jih razvijamo bodisi na ravni celotne Biotehniške fakultete ali na posameznih oddelkih z udeležbo na različnih obštudijskih dejavnostih, ki zajemajo posamezna strokovna področja in so cenjene za njihov strokovni in siceršnji razvoj.

Predstavitev aktivnosti nadarjenih študentov na študijskem področju

Pohvale in nagrade Biotehniške fakultete

Biotehniška fakulteta podeljuje nagrade, priznanja in pohvale, ki jih prejmejo posamezniki za prizadevno delo. Vsako leto fakulteta študentom podeli naslednje nagrade, priznanja in pohvale.

- **Jesenkove nagrade** so najvišja priznanja za pedagoške, raziskovalne in strokovne dosežke ter za gospodarski in splošni družbeni napredek na področju biotehniških ved v Sloveniji. Biotehniška fakulteta jih podeljuje že vse od leta 1973, in sicer sta kar dve od treh podeljenih nagrad namenjeni najboljšim diplomantom Biotehniške fakultete:
  - Jesenkova nagrada za najboljšega diplomanta doktorskega študija in
  - Jesenkova nagrada za najboljšega diplomanta magistrskega študija.
- **Prešernove nagrade fakultete** podeljujemo študentom za spodbujanje znanstvenoraziskovalne in umetniške dejavnosti, in sicer študentom do zaključene druge bolonjske stopnje izobrazbe. Za Prešernove nagrade se lahko potegujejo diplomska, magistrska in druga dela, izdelana v preteklem študijskem letu.
- **Priznanja Biotehniške fakultete** prejmejo diplomanti študijskih programov 1. in 2. stopnje, ki so med študijem dosegli povprečno oceno izpitov in vaj najmanj 9,5.
- **Pohvale Biotehniške fakultete** prejmejo najboljši študenti letnikov in študenti oziroma skupine študentov, ki so vidno prispevali k ugledu ali delovanju fakultete.

Predstavitev izbranih aktivnosti nadarjenih študentov na obštudijskem področju

1. Primeri dobre prakse prenosa znanj in pedagoškega izpopolnjevanja: Ko osnovnošolci in srednješolci postanejo raziskovalci

Mnogi učenci in dijaki si želijo poleg vsebin, ki jih spoznavajo v šolah v okviru obveznega in izbirnega kurikuluma, spoznavati še dodatne vsebine s področja naravoslovja oziroma biologije. Predvsem je mogoče opaziti željo po več samostojnega praktičnega in eksperimentalnega dela. Učenci in dijaki želijo spoznati, kako poteka znanstveno raziskovanje, ter razvijati veščine raziskovalnega dela, ki predstavljajo eno ključnih kompetenc, ki naj bi jih pridobili v okviru naravoslovnega izobraževanja. S tem namenom zaposleni in študenti Biotehniške fakultete (predvsem z oddelka za biologijo) že vrsto let sodelujejo pri različnih aktivnostih, s katerimi učencem osnovnih in srednjih šol predstavljajo dodatne vsebine in nadgradnjo znanja s širšega področja biologije oziroma naravoslovja sploh ter omogočijo pristen stik z znanstvenoraziskovalnim delom. Pri teh aktivnostih študenti vodijo posamezne vsebinske sklope in praktične prikaze, tudi v okviru dogodkov za promocijo znanosti, kot je Očarljivi dan rastlin.

V sodelovanju z ZOTKS in Društvom matematikov, fizikov in astronomov (DMFA) Slovenije ter nekaterimi drugimi članicami UL (Fakulteta za matematiko in fiziko, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo ter Pedagoška fakulteta) študenti BF že več let izvajajo teoretične in praktične priprave za slovenske učence, ki se izkažejo kot najuspešnejši na državnih tekmovanjih ter se uvrstijo v ekipe, ki Slovenijo zastopajo na svetovnih bioloških in naravoslovnih olimpijadah

Izvajanje teoretičnega (levo) in praktičnega dela priprav na IJSO 2022 – spremljanje fotosintezne aktivnosti rastlin z uporabo sodobne IKT (desno)

Prav tako več sodelavcev iz Biotehniške fakultete (večinoma oddelek za biologijo; doc. dr. Iztok Tomažič, doc. dr. Jerneja Ambrožič Avguštin, asist. Jure Mravlje, asist. Ana Pšeničnik in drugi) že vrsto let sodeluje pri pripravah dijakov na Svetovno biološko olimpijado (International Biology Olympiad). Leta 2018 so skupaj s kolegi fiziki in kemiki sodelovali pri organizaciji olimpijade (European Union Science Olympiad), ki je potekala v Ljubljani. V te priprave so bili kot izvajalci vključeni tudi študenti magistrskega programa Biološko izobraževanje, ki so sodelovali pri evalvaciji nalog in eksperimentov za olimpijado v sklopu ene izmed pedagoških praks. Biotehniška fakulteta je takrat prepoznala pomen dela študentov ter jim podelila fakultetno priznanje za viden prispevek k ugledu in delovanju fakultete.

Z omenjenimi aktivnostmi študenti biologije na 1. in 2. stopnji študija pridobivajo veščine prenosa strokovnega znanja in zmožnost predstavitve in komunikacije bioloških tem širši javnosti. Študenti biološkega izobraževanja, ki se izobražujejo za učitelje biologije, pridobivajo dodatne izkušnje in kompetence dela z učenci ter veščine, kako biološke vsebine poučevati na nove in inovativne načine.

Ugotovitve in sklepi

Sodelovanje fakultete oziroma univerze kot znanstveno-izobraževalne institucije z ostalimi deležniki v izobraževalnem sistemu (osnovne in srednje šole) je ena izmed pomembnih aktivnosti za prenos znanja širši javnosti in razvoj talentov. Učenci in dijaki, ki jih znanost oziroma neko področje bolj zanima, so izjemno vedoželjni in si želijo možnosti sodelovanja z raziskovalnimi institucijami. Vsako tovrstno priložnost zelo cenijo in maksimalno izkoristijo. Povratne informacije z njihove strani ter tudi s strani njihovih učiteljev in staršev pa so vedno odlične. Vsi si želijo več tovrstnih sodelovanj in možnosti, ki jim omogočajo neprecenljive izkušnje in možnosti praktičnega dela v raziskovalni instituciji, spodbujajo njihov osebni in karierni razvoj, hkrati pa predstavljajo tudi način popularizacije in promocije znanosti mladim oziroma širši javnosti, kar je hkrati tudi eden izmed ciljev delovanja fakultet oziroma univerze. Ne nazadnje je taka dejavnost tudi neposredna promocija fakultete, študijskih programov ter spodbujanja zanimanja za področje in stroko med prihajajočimi generacijami študentov.

Izzivi, predlogi in ideje:

- sistemsko spodbujati tovrstne aktivnosti (na ravni fakultete ali še boljše UL), ki zdaj temeljijo na prostovoljnem vključevanju posameznikov;
- zagotoviti namenska sredstva za izvajanje tovrstnih dejavnosti;
- vzpostaviti načine vrednotenja tovrstnih dejavnosti za izvajalce (znotraj UL).

2. Primer dobre prakse na področju mednarodnega delovanja: Mednarodni študentski natečaji

Na oddelku za krajinsko arhitekturo se študenti z mentorji ali brez njih vsako leto udeležujejo mednarodnih študentskih natečajev, kjer dosegajo vidne rezultate in pogosto tudi zmagajo. Natečaje organizirajo različne ustanove v sodelovanju z univerzitetnim okoljem.

Na natečajih se študenti spoprijemajo z različnimi problemi v različnih okoljih. Problemi so za določena okolja specifični, vsem pa so skupni negativni vplivi klimatskih sprememb, povečevanje prometa, družbena segregacija, odvisnost od mednarodnega energetskega in prehranskega trga, turistifikacija/gentrifikacija in podobno. Ker gre za kompleksne rešitve, so neodvisne mednarodne natečajne žirije v zaključnih poročilih velikokrat poudarile pomembnost vloge krajinskega arhitekta/urbanista/arhitekta pri reševanju tako kompleksnih problemov. Spraševale so se o pomenu teh natečajev, na katerih neobremenjeni bodoči strokovnjaki iščejo rešitve, rešljive preprosto, in rešitve, ki presegajo meje vprašanj, zastavljenih v natečaju. Večkrat so posebej pohvalile sistemski pristop pri rešitvah naših študentov in jih pogosto ocenjevale kot impresivnega. Ti natečaji, zlasti ko pride do vidnih dosežkov, študente pozneje lažje usmerijo k pozicioniranju v stroki. Postanejo na primer misleci in reševalci kompleksnih problemov v vlogi odločevalcev, načrtovalcev, oblikovalcev itd. ter navsezadnje tudi aktivni državljani.

Ker se natečajne rešitve praviloma izdelujejo v studiih v okviru rednega študijskega procesa, študentske skupine za isti natečaj pripravljajo več rešitev in razvijajo različne koncepte. Nekateri so zelo kompleksni, drugi izpostavljajo določeno specifikko. Posamezne nagrajene natečajne rešitve so bile večkrat nagrajene tudi ob drugih priložnostih doma in v tujini. Bodisi so to krajinskoarhitekturne razstave na nacionalnih ravneh, ki vključujejo mednarodno študentsko kategorijo, bodisi so to posebni natečaji, na katerih na primer ocenjujejo digitalno prezentacijsko tehniko in njeno sporočilnost.

- Natečaji inštituta Le:Notre se izvajajo vsako leto v drugem evropskem mestu ali širšem območju zunaj mest v okviru letnih krajinskih forumov, na katerih sodelujejo krajinski arhitekti iz akademskega okolja. Cilji teh natečajev so iskanje celovitih pristopov k načrtovanju mestne, primestne, kulturne in naravne krajine v različnih merilih ter raziskovanje vloge krajine v splošni razvojni dinamiki prostora in spreminjanju družbe. Študenti iščejo rešitve ob zavedanju, da morajo imeti dostop do koristi krajine vsi, da je krajina močno izpostavljena ranljivosti in lastni minljivosti, da spreminja identiteto zaradi gospodarske vloge in ustvarja ekonomsko vrednost prek ekosistemskih storitev. Ker gre za njeno močno prepletenost z drugimi prostorskimi, okoljskimi, infrastrukturnimi in družbenimi sistemi, se študenti velikokrat spopadejo tudi z iskanjem rešitev na teh področjih. Študenti so tako v zadnjih petih letih iskali rešitve za obširno primestno krajino med Münchnom in njegovim letališčem, za malteški otok Gozo, za južni del Zagreba na Hrvaškem, za čezmejno krajino južno od Bratislave na Slovaškem in v Avstriji in na Madžarskem, za gdanski Port Island na Poljskem in italijanski Rimini.
- V Beogradu so na mednarodni krajinskoarhitekturni razstavi študenti za študijski projekt »BTC, mesto priložnosti« prejeli prvo nagrado. Nalogo so izdelali študenti v dveh studiih. Kompleksnost obravnave odpira prostorske probleme, kot so zastarela prometna in komunalna infrastruktura, slabo berljiva prostorska struktura in pomanjkanje zelenih površin. Temeljito preučevanje območja je vodilo do ugotovitve, da z uvedbo zelenih prvin v več dimenzijah pomembno vplivamo na organizacijsko strukturo območja in njegovo rabo, vnos zelenih prvin pa predstavlja zmanjševanje negativnega vpliva toplotnega otoka in vključitev v zeleni sistem mesta. Opustošena krajina, ki je posledica potrošniške kulture, se z ustreznim pristopom lahko hitro spremeni v kompleksen prostor, ki ustvarja novo identiteto območja in nove priložnosti tako za interes kapitala kot za nove priložnosti v mestni krajini. V obrazložitvi študentske nagrade je žirija zapisala, da uporabljena metoda učenja in rezultati lahko predstavljajo vzor in navdih za profesorje in študente krajinske arhitekture drugod po svetu.

- Za izjemno delo je bila izbrana študentka nagrajena tudi kot najboljša študentka krajinske arhitekture na drugi stopnji študija v združenju evropskih krajinskoarhitekturnih šol ECLAS.
- Na Schindlerjevem natečaju v brazilskem Sao Paulu so se študenti ukvarjali z mestom, ki je največja metropola na južni polobli in se sooča z izzivi na vseh možnih ravneh. Študenti so razvijali različne koncepte. Poiskali so nov prototip favele, ki vključuje tipologijo stavb in odprtega javnega prostora ter zaključen energetske in oskrbni krog. Iskali so možnosti, kako lahko ustrezno načrtovan javni prostor in socialne interakcije v njem zmanjšujejo družbeno segregacijo, raziskovali so vpliv pridelave in procesa proizvodnje hrane, bivanja, dela, recikliranja odpadkov, upravljanja meteorne vode na urbanizem in razvoj obstoječih struktur veletržnice. S tremi od štirih oddanih rešitev so se študenti najštevilčneje uvrstili med 12 finalistov, ki so prihajali iz najuglednejših univerz po svetu. Ena izmed naših rešitev je prejela še dve drugi mednarodni nagradi, študenti so za ves »brazilski opus« prejeli študentsko Fabianijsko nagrado v Sloveniji, pri čemer je žirija posebej izpostavila pogumen prodor študentov v tujino.

3. Primer dobre prakse na področju spodbujanja podjetništva in inovacij: Podjetniško-inovacijsko stičišče EIT Food Hub Slovenija

Na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani je od 27. maja 2021 vzpostavljeno podjetniško-inovacijsko stičišče EIT Food Hub Slovenija. Cilj vzpostavitve je spodbuditi podjetniško in inovacijsko aktivnost v agroživilstvu prek učinkovitejšega dostopa do številnih instrumentov in finančne podpore, ki jih ponuja skupnost EIT FOOD. V okviru EIT FOOD HUB Slovenija potekajo številna usposabljanja in delavnice za študente, zagonska podjetja, raziskovalce in zainteresirano javnost, pri katerih sodelujejo študenti pod mentorstvom prof. dr. Aleša Kuharja, ki je strokovni vodja EIT Food Hub Slovenija. V letih 2021 in 2022 so s študenti in strokovnjaki izpeljali vrsto zanimivih dogodkov:

- **Terenski študijski forum EIT Food »Spoznaj prekmurske agro-food startupe« (september, 2021) s prekmurskimi agroživilskimi zagonskimi podjetji:** večdnevni strokovni interaktivni dogodek z aktivno udeležbo študentov, agroživilskih podjetij, državne uprave, interesnih združenj, medijev in drugih relevantnih deležnikov, namenjen spodbujanju inovativnosti in podjetništva v slovenskem kmetijstvu in živilsko-predelovalni industriji. Študenti so se udeležili študijskih obiskov v štirih vodilnih prekmurskih agroživilskih podjetjih – Lušt, Mlinopek, Panvita in Pomurske mlekarne, kjer so bili v neposrednem stiku z vodstvi, tehnologi, razvojniki in drugimi ključnimi zaposlenimi. Tako so dobili vpogled v delovanje, izzive in vizije podjetij. Sledil je študentski hekaton z naslovom »Prekmursko agroživilstvo v očeh generacije Z«, v sklopu katerega so skupine študentov oblikovale svoje poglede, refleksije in vpogled na štiri izbrane ključne izzive prekmurskega agroživilstva:
  - Trajnostna pridelava hrane in krožni agroživilski sistemi: Kakšen je potencial rabe geotermalne energije pri proizvodnji hrane?
  - Poreklo v agroživilstvu: Kako mladi razumejo lokalno pridelano hrano?
  - Spremembe prehranskih navad: Kako lahko proizvajalci v tradicionalnih panogah »zajamejo« aktualne prehranske megatrende?
  - Proizvodnja hrane kot oskrbna veriga vrednosti: Ali so prekmurska surovina in živilo lahko prodajni uspeh?
- **Challenge Lab 2021: poslovni izziv na področju alternativnih beljakovin v sodelovanju s podjetjem Perutnina Ptuj.** Več kot 25 mladih iz celotne Slovenije je iskalo priložnosti za konkretne razvojne projekte vodilnega agroživilskega podjetja v Sloveniji. Najboljše tri rešitve so bile finančno nagrajene v skupni vrednosti 5.000 evrov. Namen projekta je bil omogočiti mladim/šudentom pridobitev dragocenih izkušenj praktičnega dela pri iskanju rešitev za trenutne in prihajajoče izzive v sodelovanju s partnerjem iz gospodarstva.

Reševanja konkretnega poslovnega izziva so se udeležili študenti in mladi strokovnjaki iz različnih naravoslovnih in družboslovnih področij. Reševanje poslovnega izziva je potekalo po metodi Design Thinking, ki jo pri reševanju kompleksnih vprašanj uporabljajo tudi vodilna globalna agroživilska podjetja. Reševanje poslovnega izziva je potekalo v okviru šestih skupin z usmerjanjem usposobljenih metodoloških mentorjev ter z aktivno podporo vodilnih strokovnjakov Perutnine Ptuj s področij razvoja, živilske tehnologije in marketinga.

Nagrajenci, prejemniki prve in druge nagrade za reševanje poslovnega izziva na področju alternativnih beljakovin v sodelovanju s podjetjem Perutnina Ptuj

---

Challenge Lab 2022: Reševanje izziva prehranske oskrbe starejših, ki se ga je lotilo osem ambicioznih ekip. Na uvodnem strokovnem srečanju so ugledni strokovnjaki, predstavniki resornih ministrstev, nevladnih organizacij, javnih zavodov in podjetij predstavili poglede, strokovne izzive in aktivnosti na področju skrbi za starejše s posebnim poudarkom na ustrezni prehranjenosti. Na dogodku so želeli spodbuditi študente k iskanju rešitev s pomočjo multidisciplinarnega pristopa in opozoriti na krepitev širokega zavedanja kompleksnosti problematike starajoče družbe ter s tem spodbuditi ustanove k iskanju ustreznih rešitev in izvajanju prilagoditvenih aktivnosti.

Po strokovnih predavanjih so študenti oblikovali osem multidisciplinarnih skupin, ki so pripravile rešitve na področju prilagojenih živil za starejšo generacijo (t. i. targeted nutrition), poslovnih modelov za oskrbo starejših na domu in družbenih inovacij na področju prehranjenosti starejših.

Skupine študentov pri reševanju izziva prehranske oskrbe starejših in zmagovalci izziva

4. Primer dobre prakse pri spodbujanju športnih dejavnosti: Športne aktivnosti na Biotehniški fakulteti in sprejem najboljših športnikov pri dekanji/dekanu fakultete

Šport in športna vzgoja na Biotehniški fakulteti imata že dolgo tradicijo. Začetki sežejo v študijsko leto 1969/70, ko smo uvedli športno vzgojo (ŠVZ) v prve letnike. Že sam izbor in narava študija na fakulteti kažeta, da morajo biti študenti tudi telesno pripravljene, ker večina študijskih programov na oddelkih dejansko zahteva od študentov veliko umskih in telesnih naporov. Šport v različnih vsebinskih in organizacijskih oblikah pomeni nadaljevanje in nadgradnjo športa in športne vzgoje na srednjih šolah. Študentom želimo omogočiti kakovostno preživljanje študentskih dni. Ob večkrat stresnem in napornem študiju naj bi hkrati kar najbolj ohranjali celovito bio-psihosocialno in duševno ravnovesje.

Redno ŠVZ, ki jo vodita Žan Kavčič in Milan Pavič, izvajamo kot del študijskega programa fakultete. Vsakokratno vodstvo Biotehniške fakultete zelo dobro podpira vse športne dejavnosti. To je bilo še zlasti pomembno v času bolonjske prenovе, ko nam je uspelo ohraniti redno ŠVZ, medtem ko so jo na veliko fakultetah UL ukinjali.

Danes smo fakulteta, ki je lahko tudi na področju športnih aktivnosti odličen primer, saj imamo te aktivnosti organizirane po sistemu piramide, pri čemer je osnova redna ŠVZ, sledi izbirni predmet s športnimi vsebinami, nato obštudijski programi športa na članicah in Centru za obštudijske dejavnosti UL ter na vrhu tekmovalni šport študentov.

V programe ŠVZ vključujemo tudi mednarodne študente na izmenjavi. Boljši športniki imajo možnost fakulteto zastopati na tekmovanjih, ki so organizirana na ravni UL in tudi na mednarodnih tekmovanjih. Študenti organizirajo tudi športna tekmovanja, namenjena samo študentom in zaposlenim na fakulteti (BF se igra idr.).

Na Biotehniški fakulteti se še posebej potrudimo, da vrhunskim športnikom pomagamo pri njihovi strokovni in športni karieri. Zavedamo se njihovega dvojnega napora za doseg ciljev. Vsekakor je taka pomoč upravičena, saj so vrhunski športniki večinoma zelo dobri študenti.

Športniki, ki zastopajo fakulteto na tekmovanjih, imajo možnost vpisa športne dejavnosti v prilogo k diplomi. Za športnike, ki na tekmovanjih v okviru UL in na mednarodnih tekmovanjih zastopajo fakulteto, vsako leto pripravimo sprejem pri dekanji/dekanu fakultete. Ob taki priložnosti se jim vodstvo fakultete zahvali za njihov čas in trud pri promociji fakultete. Sprejem vedno poteka v zelo prijetnem vzdušju in ob izmenjavi mnenj. Študenti športniki izkoristijo priložnost in v sproščeni atmosferi opozorijo tudi na vprašanja, vezana na njihov študij. Na sprejemu so vedno prisotni tudi predstavniki študentskega sveta fakultete, ki deluje kot dober povezovalac med študenti, vodstvom fakultete in predavatelji ŠVZ. V študijskem letu 2009/10 so bili študenti, ki so zastopali fakulteto na univerzitetnih prvenstvih, zelo uspešni. Biotehniška fakulteta jim je podelila pohvalo za njihov prispevek k ugledu fakultete.

Ugotovitve in sklepi

Primeri dobre prakse na Biotehniški fakulteti na področju športnih dejavnosti nam vlivajo samozavest, na kateri lažje gradimo naprej.

Sprejem olimpijskih športnic na OI Tokio 2020 Špele Perše (daljinsko plavanje) in Maruše Štangar (judo) pri dekanji, 23. september 2021

Špela Hudnik

PLAN BARRON: A future for oblivious super- resistant bunkers

mednarodna delavnica
Lizbona, Portugalska
(13. 5.–23. 5. 2022)

Uvod

Pomembno je, da v pedagoškem procesu ustvarjamo okolja kreativnih procesov in kompleksnega mišljenja, saj lahko le tako prepoznamo in spodbujamo kreativnost ter potencial nadarjenih študentov. Z eksperimentalnimi in inovativnimi pristopi, z neodvisnim eksistencialnim izkustvom, timskim in interdisciplinarnim delom ter spodbujanjem družbenokritičnega mišljenja lahko vplivamo na spremembe globalnega mišljenja. S kreiranjem metode kompleksnega reševanja problemov skozi kontekst, globalnost, večdimenzionalnost in kompleksnost omogočamo študentom individualni razvoj zunaj univerzalnega miselnega okvirja, o čemer govori tudi francoski filozof in sociolog Edgar Morin v knjigi *Seven Complex Lessons in Education of the Future*: »Za artikulacijo in organizacijo, s katerima prepoznamo in razumemo probleme sveta, potrebujemo reformo v mišljenju. In ta reforma je paradigmatična in ne programirana. To je temeljno vprašanje za izobraževanje, ki se ukvarja s sposobnostmi organizacije znanja« (Morin, 1999, str. 13). Prav z metodologijo pedagoških eksperimentov reševanja kompleksnih problemov lahko najbolje prepoznamo nadarjenost posameznikov. Z raziskovalnimi projekti, internimi in javnimi razpravami spodbujamo prenos znanja ter oblikujemo nove strategije za nove nekonvencionalne ideje nadarjenih študentov.

Predstavitev aktivnosti

V tem kontekstu smo na mednarodni konferenci in delavnici PLAN BARRON1: A future for oblivious super-resistant bunkers v Lizboni v organizaciji Lusofona University ter v sodelovanju z različnimi evropskimi fakultetami in vojaškimi strokovnjaki, predstavniki lokalnih oblasti, politiki, raziskovalci in profesorji odprli kontroverzno razpravo o prihodnosti ostankov bunkerjev in drugih vojaških struktur ter prepričevali njihovo reinterpretacijo, valorizacijo, zgodovinski in politični kontekst, kolektivni spomin ter pomen njihove prisotnosti v sodobnem družbeno-kulturnem in širšem

evropskem kontekstu. Na konferenci in delavnici so poleg univerze gostiteljice sodelovale Univerza v Cagliariju, Univerza v Ljubljani, Univerza v Firencah, TU West Pomeranian, KU Leuven, Univerza v Boloniji, Univerza Minho, NOVA Univerza v Lizboni in Univerza v Portu. Skupno je pri projektu sodelovalo osem profesorjev, pet doktorskih raziskovalcev in 42 študentov, od tega 15 iz partnerskih univerz.

Izbran študijski primer je bil PLAN BARRON, portugalski obrambno-varnostni sistem iz obdobja druge svetovne vojne, sestavljen iz osmih vojaških baterij in načrtovan v velikem teritorialnem obsegu vzdolž lizbonske atlantske obale za obrambo pristanišč Lizbone in Setabula. Strategija umeščanja bunkerjev in spremljajočih vojaških objektov v prostor je temeljila na kamuflaži v obliki obstoječih utrd ali kopij novih utrd, kamuflažnih struktur, potopljenih v naravo, ali podzemnih bunkerjev, namenjenih topovom in skladiščem municije, ki jim Virilio pripiše antropomorfni značaj, saj delujejo kot binokel, »podaljšek funkcije roke in očesa« (Virilio, 2008, str. 43).

V zadnjem desetletju so informacije o obrambnih vojaških kompleksih in vladnih sistemih kompleksa Plan Barron postale aktualne za lokalne akademske raziskovalce, ki so prepoznali nujnost, da se ta vojaški teritorij in tehnično zastareli objekti, ki so bili pred kratkim razkriti ter so ostali brez klasifikacije in valorizacije, zaščitijo in da se njihova prihodnost kontekstualizira v širšem evropskem polju akademskih razprav. Kot je opisal John Beck, je »nedavno zanimanje za bunkerje povezano z nenehnim ponovnim vrednotenjem povojne modernistične umetnosti in arhitekture ter njenega odnosa ne le do nasilja druge svetovne vojne, ampak tudi do tajnosti in pasivne agresije hladne vojne« (Beck, 2011, str. 79–80).

Zaradi dolgoletne strogo varovane skrivnosti zaprtega vojaškega in varnostnega območja Plan Barron so zapuščeni vojaški objekti ostali pozabljeni, brez definiranega pravnega statusa in strategije razvoja, kar se posledično kaže v izgubi kompleksnosti teritorialnega sistema vojaških struktur kot tistega dela topografije, v katero so inkorporirane različne tipologije vojaških struktur; polovica objektov je ostala v ru-

ševinah, nekatere so integrirali v nov objekt bolnišnice, dva pa so podarili javnim ustanovam.

Udeleženci mednarodne delavnice, študenti in raziskovalci, so bili organizirani v šest skupin pod vodstvom treh mentorjev in so obravnavali lokacije šestih baterij kompleksa Plan Barron. Ogled terena z vojaškimi strokovnjaki, predavanja in odprte javne debate o problematiki vrednotenja vojaških objektov in teritorijev so bili izhodišča za razumevanje tematike in proces razmišljanja na enotedenski delavnici. Vse dejavnosti delavnice, predavanja in razprave so potekali na lokaciji tretje vojaške baterije Plan Barron, ki se imenuje Bateria da Late.

Skozi proces analiz, raziskav in pogovorov z lokalnim prebivalstvom so študenti obravnavali specifična strateška vprašanja na šestih lokacijah in razmišljali o njihovih rešitvah v prihodnosti, pri čemer kompleksa niso razumeli le kot industrijsko tehnično-estetsko zapuščino, temveč tudi kot kulturno-naravno dediščino. Tako se je aktivirala družbena pluralnost in spontana interakcija izkušenj skupne travme, strahu, ranljivosti in morale. Rezultati posameznih skupin so bili predstavljeni na vmesni in zaključni javni kritiki, kjer so v razpravah poleg različnih strokovnjakov sodelovali tudi predstavniki lokalnih skupnosti.

Slovenski študentki in mentorica dr. Špela Hudnik so sodelovale v skupini ALPHA, ki se je ukvarjala z drugo baterijo kompleksa Plan Barron, imenovano Bateria da Parede. Študentka Nika Bronič je svojo izkušnjo opisala takole:

OPIS in REFLEKSIJA študentke Nike Bronič:

Prvi dan delavnice je minil v znamenju ogledov lokacij bunkerske infrastrukture, pri katerem vsakemu obiskovalcu hitro postane jasna geografska osamljenost nedostopnih predelov, kamor so kot del nadzorne in vojne infrastrukture umeščene posamezne bunkerske enote Plana Barrona. Ti prostori obkrožajo Lizbono tako, da je mogoč hkratni nadzor nad različnimi deli lizbonskega ozemlja.

Mednarodni projekt delavnice Plan Barron se ukvarja s problematičnim pojmom zapuščene vojaške infrastrukture Sa-

Slika 1: Fantastic Landscape

lazarjevega režima iz štiridesetih in petdesetih let prejšnjega stoletja kot dela nacionalne kulturne dediščine.

Prvi dan skupinskega dela je odprl vprašanje muzealizacije vojaške zapuščine na način, ki je enak ohranjanju civilne kulturne dediščine. Po pogovorih med člani skupine ter gostujočimi profesorji in izvedenci s področja bunkerjev se je zavedanje o problematični naravi dane projektne naloge, ki zahteva preobrazbo bivših krajev strahu in represije v prostčasne prostore, še poglobilo.

Znotraj skupine smo se za potrebe prve uvodne predstavitve odločili o prisotnih (študentih, profesorjih, strokovnjakih ...) kot o nekakšni fokusni skupini. Analizirali smo prostorske značilnosti ožje lokacije bunkerja v Paredah skozi njene prostorske in družbene značilnosti (rastje in drugi naravni elementi, mnenja lokalnih prebivalcev, geografski položaj ...) ter prišli do štirih različnih scenarijev, uvrščenih med dva izmed dveh parov nasprotujočih si oblikovalskih in programotvornih principov. Vsako izmed štirih predlog smo

umestili na dva od štirih spektralnih polov (produktiven – monumentalen, prenovljen – preobražen), o predlaganih programih pa je anonimno glasovala publika.

Kot skupina mešanih narodnosti in ideoloških teženj smo se odločili, da odločitev o izbiri namembnosti prostora prepustimo javnosti. Na demokratičnih volitvah je bila izbrana rešitev krajinskega parka. Volilni performans je zaključil prvo fazo delavnice.

V krajinskem parku smo prepoznali model umetne narave, ker je bilo povsem jasno, da je bilo območje že zeleno in že poraslo z rastlinami, pa vseeno ni uspelo pritegniti domačinov, da bi ga uporabljali za rekreacijo. S tem v mislih in ob bližajoči se zaključni predstavitvi smo oblikovali tri utopične scenarije, za katere smo menili, da ustrezajo velikim ambicijam Plana Barrona: biblijski vrt, pastoralna krajina in alegorična pokrajina z vodnimi telesi in tropskimi vrtovi.

Delo v skupinah od šest do devet oseb se je včasih izkazalo za izziv zaradi nekaterih jezikovnih ovir in različnih načinov dela mednarodnih in domačih študentov. Toda na splošno so rezultati naše skupine obveljali za izjemno kakovostne, tudi kot konkretna kritika muzealizacije travmatičnih zgodovin nacije/države.

Trije možni scenariji prihodnosti razvoja območja protibombne druge baterije Parede Plan Barron: biblijski vrt, pastoralna pokrajina in alegorična pokrajina vodnih teles in tropskih vrtov so rezultat vmesne predstavitve javnega glasovanja udeležencev, ki so izbirali med štirimi scenariji: monumentalno – produktivno, prenovljeno – preobraženo kot odziv na različne politične, družbene in kulturne ideologije, povezane z razpravami o javnem prostoru. SKUPINA ALPHA – Bateria da Parede, 2. baterija Plan Barron; mentorji: Špela Hudnik, Maria Rita Pais, Chiara Mariotti (raziskovalka), študenti: Nika Bronič, Leen van Dijck, Ema Ferreira, Mariana Gouveia, Lana Moraes, Marianna Nascimento, Inês Silva, Luclidania Silva. Vir: osebni arhiv Š.H., 2022

Ugotovitve in sklepi

Sodelovanje nadarjenih študentov pri tem projektu pomeni metodološko in raziskovalno izkušnjo, razširitev znanja, povezanega z interdisciplinarnimi in medkulturnimi kompetencami, potrebnimi za reševanje kompleksnih problemov v večkulturnih družbah, ter uvajanje tem, kot so prostorske izkušnje in reprezentacije, v arhitekturno raziskovanje.

Cilj delavnice je bil skupno oblikovati interdisciplinarna izhodišča in izmenjati raziskovalne metodologije ter vzpostaviti skupno strategijo za prihodnje vrednotenje dediščine in kontekstualizacijo zapuščenih bunkerjev ter strateških vojaških struktur, ki so ostali nerazvrščeni in nevalorizirani v širšem evropskem kontekstu. Z metodologijo predvidevanj različnih scenarijev, ki bi jih bilo mogoče primerjalno implementirati v specifična lokalna okolja z različnimi hipotetičnimi strateško načrtovanimi vojaškimi obrambnimi in varnostnimi sistemi, bi v prihodnosti lahko vzpostavili celovitejšo evropsko mrežo kot prispevek k razumevanju in vrednotenju skupne zgodovine in politično kompleksne tematike arhitekturne dediščine.

Zato je bilo za naše nadarjene študente pomembno to, da so lahko prispevali znanje in izkušnje pri reševanju kompleksnih problemov evropske zgodovine, vzpostavitvi skupnih izhodišč za vrednotenje dediščine v odnosu do javnega prostora, pri razumevanju širše družbene problematike in politične občutljivosti upravljanja ter ozaveščanja javnosti o skupnih evropskih zgodovinskih kontekstih kot participaciji k demokratičnemu življenju.

Projekt se bo nadaljeval s predstavitvijo knjige z naslovom PLAN BARRON's bunkers afterlife in javno okroglo mizo, kar pomeni nadaljevanje spodbujanja mednarodnih izmenjav nadarjenih študentov in sodelovanja pri evropskih strateških projektih.

Z odpiranjem perspektiv za prihodnost in sodelovanje pri mednarodni razpravi ter s pridobivanjem izkušenj pri razpravah z različnimi javnostmi o strateško pomembnih družbenih temah je za predstavnike mlajše generacije pomembno, da imajo možnost javnega izražanja in izmenjave mnenj ter

s tem prispevka k raznolikim pogledom in strpnemu razvoju družbe.

V nadaljevanju sodelovanja pri tako kompleksnih in specifičnih tematikah bi bil izziv, da bi se medfakultetno povezovali in se z nadarjenimi študenti interdisciplinarno vključevali v mednarodne projekte.

Literatura:

Beck, J. (2011). Concrete ambivalence: Inside the bunker complex. *Cultural Politics*, 7(1), 79–80. <https://doi.org/10.2752/175174311X12861940861789>

Morin, E. (1999). *Seven complex lessons in education for the future*. Unesco Publishing.

Virilio, P. (2008). *Bunker archeology*. Princeton Architectural Press.

Productive Landscape

Allegorical Landscape

Jerneja Kavčič

Razstava Joannis grof Kapodistrias

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za klasično filologijo

Uvod: pobuda in njeno ozadje

Pobuda za pripravo razstave o Joannisu Kapodistriasu je bila povezana s pomembnimi zgodovinskimi obletnicami, ki so zaznamovale leto 2021, in hkrati z dejstvom, da na oddelku za klasično filologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (UL FF) študira nekaj izjemno sposobnih, prizadevnih in motiviranih študentov, ki izstopajo po svojih študijskih in izvenštudijskih dosežkih. Priložnost se je hkrati zdela primerna, da se pri njih spodbudi zanimanje za poglobljeno raziskovanje novogrškega jezika, književnosti in kulture, kar je pri nas razmeroma novo študijsko in raziskovalno področje. Medtem ko je starogrški jezik in književnost na Univerzi v Ljubljani mogoče študirati vse od njenih začetkov, se neogrecistika razvija šele v zadnjih letih. Posledično je ustrezno vprašanje, ali ne drži tudi za naše okolje to, kar opazi Richard Clogg v *Kratki zgodovini Grčije*, da se namreč po navadi govori o novi grščini in o moderni Grčiji, kot da bi se izraza grščina in Grčija prvenstveno nanašala na antični svet.

Prvi okvir projekta so bile torej pomembne zgodovinske obletnice. Leta 2021 so Grki praznovali dvestoto obletnico začetka protiruske vstaje. Njeni začetki segajo v marec leta 1821, ko je Aleksandros Ipsilantis z vojsko grških upornikov prekoračil reko Prut med rusko Besarabijo in Osman-skim cesarstvom (oz. Moldavijo) v upanju, da bo njegova uporniška prizadevanja po osvoboditvi Grkov izpod turškega jarma podprl ruski car. Poskus se je sicer ponesrečil, nedolgo zatem pa je (še istega meseca) izbruhnil upor na Peloponezu. Za uradni začetek grške vstaje je tako obveljal 25. marec. Tega dne Grki praznujejo začetek protiturške vstaje, ki je slednjič pripeljala do nastanka moderne grške države.

Prav v času teh prelomnih dogodkov je v Ljubljani potekal ljubljanski kongres. Še več, kongresa se je udeležil grof Joannis Kapodistrias, Grk s Krfa, eden najuglednejših diplomatov svojega časa, ki se je v Ljubljani nahajal kot zunanji minister ruskega carja Aleksandra I. Njegovo ime Slovencem ni neznano: priimek Kapodistrias brez dvoma izhaja iz italijanskega imena za pristanišče Koper. Iz Kopra ali okolice

so namreč verjetno izhajali predniki Joannisa Kapodistriasa, ki so se že v 14. stoletju naselili na otoku Krfu. V tej družini se je leta 1776 rodil Joannis, po poklicu zdravnik, ki pa je na domačem Krfu deloval tudi v politiki. Ker je bil Krf takrat nominalno samostojna država pod tujim protektoratom, je zaradi svojih diplomatskih sposobnosti dobil priložnost v ruski diplomaciji in tam slednjič postal, kot že rečeno, eden od dveh zunanjih ministrov ruskega carja. To ga je med drugim leta 1821 pripeljalo v Ljubljano in čeprav se zdi, da je Joannis Kapodistriasis povezan predvsem s slovenskim Koprom (kjer stoji tudi njegov spomenik), je po spletu zgodovinskih okoliščin njegovo življenje bistveno bolj zaznamovalo nekajmesečno bivanje v Ljubljani. Tu je skupaj z ostalimi udeleženci ljubljanskega kongresa izvedel za začetek grške vstaje: vstajniki pod vodstvom Aleksandrosa Ipsilantisosa so prestopili reko Prut, začeli so se upori na Peloponezu, Osmani pa so kot povračilni ukrep v Carigradu obesili tedanjega carigrajskega patriarha Gregorija V.

Upravičena je domneva, da je bilo prav dogajanje v času ljubljanskega kongresa za Joannisa Kapodistriasa prelomno; kmalu zatem je moral zaradi nestrinjanja z uradno rusko politiko rusko diplomatsko službo zapustiti. Čez nekaj let, ob nastanku moderne grške države, pa se je izkazal za najprimernejšega kandidata za njenega prvega predsednika (gr. *kybernētēs*). To funkcijo je nastopil leta 1828, grško državo pa je vodil naslednja tri leta in pol. Leta 1831 je padel kot žrtev atentata v tedanji prestolnici Navplio.

Ob dvestoti obletnici ljubljanskega kongresa in začetka protiturške vstaje je zgodba o Joannisu Kapodistriasi in njegovem bivanju v Ljubljani tako rekoč klicala po natančnejši obravnavi. Ker imamo na oddelku za klasično filologijo dovolj izjemno dobrih in motiviranih študentov, je bilo smiselno to nalogo izpeljati v okviru dejavnosti, ki bi tem omogočila dodatno poglobljanje znanja ter razvijanja sposobnosti in talentov ter jih hkrati opozorila na pomen in bogastvo novogrških študijev. Cilj projekta je bil natančneje raziskati bivanje Joannisa Kapodistriasa v Ljubljani, zlasti z vidika tistih filoloških virov, ki so v slovenskem prostoru manj poznani (ali celo neznani), ter hkrati študente spodbuditi k dodatnemu razvijanju njihovih raziskovalnih sposobnosti in nagnjenj ter

uporabi že pridobljenih znanj.¹ Od samega začetka smo si kot nalogo zadali pripravo razstave, ki bi bila postavljena na ogled ob uradni dvestoti obletnici začetka protiturške vstaje, to je 25. marca 2021, pozneje pa smo se odločili razstavo obogatiti tudi s spremljajočim videoposnetkom.

Priprava razstave Joannis grof Kapodistrias

Razstava v slovenskem jeziku

Zamisel o pripravi razstave o Joannisu Kapodistriasi se je porodila v okviru predmeta Kultura sodobne Grčije. Gre za izbirni predmet v okviru študijskega programa Grški jezik, književnost in kultura, ki se je prvič izvajal v študijskem letu 2019/2020. Predmet se je moral nujno dotakniti tudi nastanka moderne grške države. Ker smo bili leto dni pred dvestoto obletnico začetka grške vstaje, sem kot izvajalka predmeta predlagala, da bi ob dvestoti obletnici tega dogodka, pa tudi ljubljanskega kongresa, pripravili razstavo, posvečeno bivanju Joannisa Kapodistriasa v Ljubljani. Kot klasični filologi se ukvarjamo zlasti s preučevanjem pisnih besedil in tako je bilo tudi v tem primeru izhodišče filološko. Na prvem mestu je bila korespondenca Joannisa Kapodistriasa, objavljena v seriji devetih zvezkov (Krf 1976–1985). Kot je mogoče pričakovati, je Joannis Kapodistrias nekaj pisem napisal tudi v času nekajmesečnega bivanja v Ljubljani, posebej zanimivo pa je pismo, datirano v marec 1821 in naslovljeno na prijatelja in sodelavca Aleksandrosa Sturtzasa. V njem Joannis Kapodistrias razloži svoj osebni odnos do grške vstaje, ki bi ga na kratko najlažje opisali kot zaskrbljenost nad dogajanjem med rojaki in posledicami, ki jih utegne prinesiti. Ker se na oddelku za klasično filologijo poučuje tudi novogrški jezik, je bil drugi cilj študente spodbuditi k obravnavi lika Joannisa Kapodistriasa v novogrških virih, ki so slovenskemu strokovnemu občinstvu tako rekoč nepoznani. V tem okviru naj bi se obravnavali zlasti deli generala Makrijanisa in junaka grške vstaje Teodorosa Kolokotronisa.

---

1 Njegov lik v slovenskem prostoru ni neznan, o čemer posebej priča vrsta literarnih upodobitev, na primer v delu *Izza kongresa* Ivana Tavčarja in v *Cesti dveh cesarjev* Mire Mihelič, pa tudi v biografskem romanu *Grški feniks* Tite Artemis Kovač.

Oba sta doživela tako grško vstajo kot čas Kapodistriasovega vodenja grške države.

Naloga je očitno presegala okvire obveznosti pri omenjenem predmetu, kljub temu pa ni bilo težko zbrati skupine študentov, ki so izstopali po študijskih dosežkih in motivaciji bodisi pri študiju novogrškega jezika ali na širšem področju klasične ali grške filologije. To so bili Eva Avguštin, Marija Braniselj, Matic Kristan, Sara Križaj, Rok Kuntner, Tjaša Šimunić in Kajetan Škraban. Z delom smo začeli zgodaj jeseni leta 2020, naš cilj pa je bil do marca leta 2021 pripraviti razstavo o Joannisu Kapodistriasu.

Ker so bili sodelujoče študentke in študenti izjemno sposobni in motivirani, je bilo v nadaljevanju delo večinoma odvisno od njihovih predlogov in zamisli. Poiskali so dodatne vire in predlagali zasnovo razstave. Tako so razstavno gradivo obogatili z novimi zgodovinskimi in filološkimi viri, kot so franciscejski kataster, roman Anastasius Thomasa Hopea, pisma kneza Metternicha, raznovrstno arhivsko gradivo, periodika iz časa ljubljanskega kongresa. Sestavili so tudi scenarij za video o bivanju Joannisa Kapodistriasa v Ljubljani ter pripravili zanj potrebne posnetke in tudi preostalo fotografsko gradivo. Še zlasti pri raziskovanju zgodovinskih virov je glavno vlogo opravil študent oddelka za klasično filologijo in oddelka za zgodovino Filozofske fakultete Matic Kristan.

Če odštejemo osnovno pobudo za razstavo in osnovne vire, je bilo moje delo mentorice omejeno na nadaljne napotke in usmeritve, pomoč pri reševanju nekaterih problemov, zlasti jezikovne in filološke narave, pomoč pri iskanju slikovnega in drugega gradiva ter vzpostavljanje stikov z nekaterimi institucijami v Grčiji, ki so nam omogočile uporabo slikovnega gradiva. Ob tem smo se občasno po pomoč obrnili tudi na kolege s Filozofske fakultete (zlasti na prof. dr. Toneta Smoleja z oddelka za primerjalno književnost UL FF), pa tudi na Veleposlaništvo Republike Grčije v Ljubljani.

Zaradi pandemije koronavirusa je delo potekalo prek spleta. Občasno smo se srečevali prek videokonferenc, gradivo pa zbirali v platformi Basecamp, kjer ga je bilo mogoče preprosto urediti, popravljati in komentirati. Prav zaradi epidemije koronavirusa hkrati ni bil uresničljiv prvotni cilj, to

je priprava razstave ob 25. marcu 2021, natanko dvesto let po dnevu, ki je obveljal za uradni začetek grške vstaje. Kljub temu je bilo še pred uradno dvestoto obletnico začetka grške vstaje o našem delu obveščeno Veleposlaništvo Republike Grčije v Ljubljani. 9. februarja 2021 oziroma na dan, ki se od leta 2017 praznuje kot svetovni dan grškega jezika, smo na oddelku za klasično filologijo pripravili serijo celodnevni spletnih delavnic, ena od teh je bila posvečena bivanju Joannisa Kapodistriasa v Ljubljani. Tako je novica o projektu dosegla Veleposlaništvo Republike Grčije v Ljubljani, ki je del gradiva uporabilo pri pripravi spletne strani, posvečene dvestoti obletnici izbruha grške vstaje, in to prav na dan dvestote obletnice uradnega začetka grške vstaje.

Razstavo v končni obliki smo tako postavili na ogled šele novembra leta 2021. Obsegala je devet panojev, razdeljenih na naslednje vsebinske sklope: »Poreklo in mladost«, »V ruski službi«, »Evropski koncert«, »Ljubljanski kongres«, »Kapodistrias, Grki in kongresna Ljubljana«, »Κυβερνήτης – Guverner«, »Smrt, posledice in odmev«. Med nemara najpomembnejše in najizvirnejše vsebine spadajo že omenjeno pismo, v katerem Kapodistrias razloži svoj osebni odnos do grške vstaje, natančnejši podatki o stavbi, v kateri je Kapodistrias bival v času Ljubljanskega kongresa, in o njenih lastnikih (znani družini Lavrin), o Grkih, ki so bili v času ljubljanskega kongresa v Ljubljani, o podobi Joannisa Kapodistriasa v tedanjih novogrških virih in o odmevih njegove smrti med Slovenci. Panoje spremlja nekajminutni videoposnetek, ki vsebuje posnetke ljubljanskih lokacij, povezanih s Kapodistriasovim bivanjem, na primer njegovo domovanje v času ljubljanskega kongresa na Mestnem trgu, hišo na Starem trgu, v kateri so bili kongresniki obveščeni o začetku vstaje v Moldaviji itd.² Raziskava je razkrila vrsto drugih zanimivih podrobnosti. Med delom se je denimo zastavilo vprašanje, ali bi lahko trdili, da je imel Joannis Kapodistrias kak poseben odnos do mesta Kopra (Capodistria) oziroma ali se je morda zavedal, od kod izhaja njegov priimek. Študent Matic Kristan je zato analiziral obširno (objavljeno) korespondenco Joannisa Kapodistriasa in ugotovil, da slednji tega mesta

---

² Posnetek si je mogoče ogledati na spletni strani oddelka za klasično filologijo FF UL: <https://www.ff.uni-lj.si/video/joannis-kapodistrias-v-ljubljani>.

ne omenja niti enkrat. Zato na nobeno od prej zastavljenih vprašanj z gotovostjo ni mogoče odgovoriti pritrdilno.

Slika 1: Hiša na Mestnem trgu v Ljubljani, kjer je v času ljubljanskega kongresa bival Joannis Kapodistrias. Na pobudo študenta Matica Kristana je 25. marca 2022, na grški državni praznik, Veleposlaništvo Republike Grčije v Ljubljani na stavbi razobesilo grško zastavo

Brez pretiravanja smemo trditi, da je imela razstava zelo uspešno vizualno podobo, za to pa gre zasluga srečnemu naključju oziroma dejstvu, da na oddelku za klasično filologijo študira še ena posebej nadarjena študentka slikarka Sara Križaj. Po končanem študiju na ALU nadaljuje študij grškega jezika na Filozofski fakulteti, v tem okviru pa se je vključila tudi v projekt o Joannisu Kapodistriasu. Najprej je sodelovala pri prevodu prej omenjenega pisma, naslovljenega na Aleksandra Sturtzasa, pozneje pa je poskrbela za celotno vizualno podobo razstave. To je vključevalo postavitev in oblikovanje razstavnih plakatov ter vabil, pa tudi montažo videoposnetka.

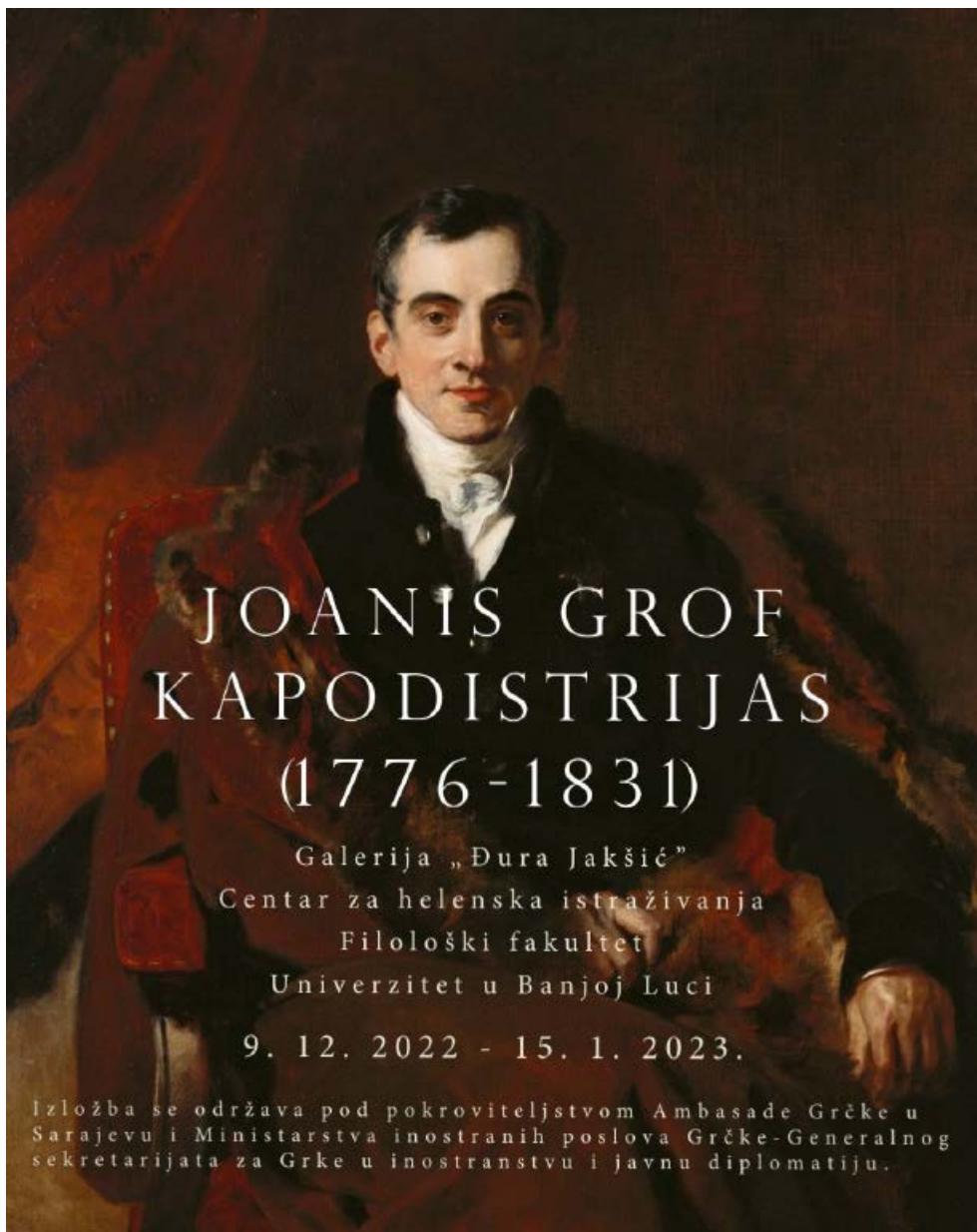
V tej obliki in v pandemičnih razmerah je bila razstava ob koncu leta 2021 na ogled v prostorih Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (oz. v njenem tretjem nadstropju, kjer je oddelek za klasično filologijo). S pomočjo Veleposlaništva Republike Grčije v Sloveniji se je v nadaljevanju za krajši čas preselila v Stekleni atrij Mestne občine Ljubljana, kjer je bila na ogled od 18. do 30. januarja 2022. S tem pa se naše delo še ni končalo.

Razstava v srbskem jeziku

Zaradi takrat veljavnih epidemioloških ukrepov razstava v Steklenem atriju ni imela uradne otvoritve, po naključju pa je bila ravno tisti dan na zasebnem obisku v Ljubljani dekanja Filološke fakultete Univerze v Banja Luki, dr. Biljana Babić. Ker na njihovi fakulteti od konca leta 2021 pod okriljem Veleposlaništva Republike Grčije v Sarajevu deluje Center za helenske študije (Centar za helenska istraživanja), je gospa dekanja predlagala, da se v tem centru postavi razstava tudi v srbskem jeziku. Tako se se je naša skupina znašla pred še enim, precej nepričakovnim izzivom. Po razmisleku smo se odločili pustiti razstavo v enaki obliki, kot jo je imela v slovenščini; razstava se je namreč zdela dovolj enotna in celovita.

Večji del prevoda v srbščino so prevzeli kolegi v Banja Luki, naši skupini pa se je v tej fazi pridružila še ena študentka, in sicer študentka latinskega jezika, književnosti in kulture ter južnoslovanskih študijev Katarina Peklaj, ki je v srbski jezik prevedla podnapise za prej omenjeni videoposnetek. Šele takrat se je naša razstava vključila tudi v projekt *Dodatne aktivnosti za spodbujanje nadarjenih študentov*. S pomočjo teh sredstev smo se s študentkami in študentki, ki so sodelovali pri pripravi razstave v srbskem jeziku, udeležili otvoritve razstave v Centru za helenske študije Filološke fakultete Univerze v Banja Luki. Ta je potekala v petek, 9. decembra 2022. V Banja Luko smo tako potovali le malo za tem, ko je skupina študentov, ki so zasnovali prvotno, slovensko razstavo, prejela nagrado Univerze v Ljubljani za dosežke in udejstvanje na področju obštudijskih dejavnosti.

Razstavo smo v Banja Luki postavili in z nagovori sodelovali tudi pri otvoritvi, študenti pa so izkoristili priložnost tudi za

Slika 2: Razstavni plakat v srbskem jeziku; oblikovanje: Sara Križaj

navezovanje stikov s študenti tamkajšnje Filološke fakultete. Predvsem po zaslugi veleposlanika Republike Grčije v Sarajevu gospoda Dimitrisa Papandreuja je bila otvoritev deležna tudi precejšnje medijske pozornosti, prispevek o njej pa so predvajali na bosanski televiziji. Razstava je v Banja Luki na ogled do 15. januarja 2023, zapira se torej ravno v dneh priprave tega prispevka.

Zaključki

Po pripravi razstave o Joannisu Kapodistriasi in njegovem bivanju v Ljubljani so po eni strani tako rekoč same po sebi klicale zgodovinske okoliščine oziroma obletnici, ki sta zaznamovali leto 2021. Priložnost se je zdela posebej primerna za to, da se k delu privabi skupina sposobnih in motiviranih študentov, ki bi tako dodatno razvijali svoje sposobnosti in znanja, pri njih pa bi se razvilo tudi zanimanje za poglobljeno raziskovanje novogrškega jezika, književnosti in zgodovine. Neogrecistika kot samostojno študijsko in raziskovalno področje se v našem prostoru razvija šele v zadnjem času, jezik, kultura in književnost stare Grčije pa sta nemara za marsikoga še vedno privlačnejši in prestižnejši študijski in raziskovalni področji.

Cilji projekta, posvečenega Joannisu Kapodistriasi, so bili najprej razmeroma skromni, njihova uresničitev pa negotova. Delo je bilo posebej oteženo zaradi epidemije koronavirusa, zaradi katere razstave ni bilo mogoče postaviti v načrtovanem terminu, tj. ob dvestoti obletnici izbruha grške vstaje. Končni rezultat, čeprav je luč sveta ugledal pozneje, kot je bilo načrtovano, je presegel vsa pričakovanja. Po zaslugi požrtovalnega dela študentk in študentov ter njihove ustvarjalnosti je nastala izjemno lepa in zanimiva razstava, ki je doživela celo prevod v srbski jezik. Sodelujoči so poglobili poznavanje novogrške zgodovine in kulture, pridobili nova znanja in jih bili primorani uporabiti v praksi. Spopadli so se z izjemno težkimi novogrškimi besedili, nekatera od njih pa so prav zaradi svoje težavnosti na objavo morala nekoliko počakati. (Odlomki iz dela Teodorosa Kolokotronisa oziroma njegovih spominov na Joannisa Kapodistriasa bodo tako izšli v prihodnji številki revije *Keria, Studia Latina in Graeca*.) Kot mentorici mi je v posebno zadovoljstvo to, da so bili študentke in študenti za svoje delo tudi nagrajeni z nagrado Univerze v Ljubljani za obštudijske dejavnosti, pa tudi z obiskom Univerze v Banja Luki.

Morda največji izziv je bil gradivo predstaviti v pregledni, komunikativni in privlačni obliki. Trditi pa smemo, da je bila naloga opravljena več kot uspešno. O vsem tem priča

dejstvo, da je po zaslugi projekta Veleposlaništvo Republike Grčije po Joannisu Kapodistriasi poimenovalo katedro za poučevanje novogrškega jezika, ki od nedavnega deluje pod okriljem veleposlaništva in za katero upamo, da jo bo kmalu zasedel tudi učitelj, materni govorec novogrškega jezika. To bi brez dvoma dalo tudi nadaljni zagon neogrecistiki na Univerzi v Ljubljani. Prihodnost pa bo pokazala tudi, ali lahko projekti, kot je bil opisani, na to področje privabijo dovolj sposobnih in nadarjenih domačih strokovnjakov.

Literatura:

- Braniselj, M. (2022). »Teodoros Kolokotronis in Joannis Kapodistrias: odlomki iz dela Pripoved o dogajanju med grškim ljudstvom.« *Keria: Studia Latina et Graeca*, 24(2), 185–200. <https://doi.org/10.4312/keria.24.2.185-200>
- Clogg, R. (2021). *A concise history of Greece* (4. izd.). Cambridge University Press.
- Daphnés, K. (ur.). (1984). *Archeion Iōánnē Kapodístriá*. Etaireía Kerkyraikón spoudón.
- Hope, T. (1820). *Anastasius or memoirs of a Greek*. John Murray.
- Kovač, T. A. (2003). *Grški feniks*. Univerza na Primorskem.
- Makrygiánnēs, I. (2011). *Apomnēmoneúmata*. Estía.
- Metternich, C. (1881). *Aus Metternich's nachgelassenen Papieren. Zweiter Theil. Friedens-Aera 1816–1848*. Braumüller.
- Mihelič, M. (1981). *Cesta dveh cesarjev*. Cankarjeva založba.
- Tavčar, I. (1955). *Izza kongresa*. Zbrano delo 5. Državna založba Slovenije.

Nejc Petek, Matjaž Dlouhy, Sara Drvarič Talian,
Aljaž Gaber, Monika Horvat Zagorec,
Marija Kisilak, Marina Klemenčič,
Tina Paljk, Aleš Ručigaj, Jakob Kljun

Konference Cutting Edge 2015–2021

dr., nejc.petek@fkkt.uni-lj.si, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo
dr., matjaz-dlouhy@ijs.si, Inštitut Jožef Stefan
dr., sara.drvarictalian@ki.si, Kemijski inštitut
doc. dr., aljaz.gaber@fkkt.uni-lj.si, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo
Monika Horvat Zagorec, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, ChemCom d.o.o.
asist., marija.kisilak@fkkt.uni-lj.si, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo
doc. dr., marina.klemencic@fkkt.uni-lj.si, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Lek d.d.
tina.paljk@ki.si, Kemijski inštitut
izr. prof. dr., aleš.rucigaj@fkkt.uni-lj.si, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo
doc. dr., jakob.kljun@fkkt.uni-lj.si, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo

Leta 2014 se je Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani (UL FKKT) preselila v novozgrajeno stavbo na Večni poti 113. Šlo je za zgodovinsko pridobitev tako za fakulteto kot za celoten slovenski akademski prostor. Po več kot dvajsetih letih obstoja, med katerimi je fakulteta delovala na več kot petnajstih različnih naslovih na celotnem območju Viča v Ljubljani, so se vsi zaposleni UL FKKT združili pod eno streho. Mladi raziskovalci so prepoznali priložnost, da se sodelavci končno tudi v živo spoznajo, in razvili idejo o konferenci, na kateri bi lahko študenti vseh stopenj in podoktorski raziskovalci v obliki predavanj in plakatov predstavili svoje delo, dogodek pa bi začinili s povabilom priznanih domačih in tujih predavateljev, s katerimi bi se tudi neformalno družili in stkali dragocene povezave za nadaljnja sodelovanja. Hkrati je tudi študentska organizacija dala pobudo o organizaciji tovrstnega dogodka za diplomске in magistrske študente, kajti udeležba na znanstvenih konferencah z objavo prispevka v zborniku je za nadarjene in ambiciozne študente težavna, saj je tovrstnih dogodkov zelo malo. Znanstvena srečanja so po eni strani visoko specializirana, po drugi strani pa ti dogodki zaradi visokih kotizacij niso dostopni za študente dodiplomskih stopenj. Z združenimi močmi in podporo vodstva fakultete je tako nastala prva konferenca Cutting Edge 2015, ki jo je organiziralo novoustanovljeno društvo Cutting Edge.

Prvotna in glavna dejavnost društva Cutting Edge je organizacija bienalnih konferenc. Društvo Cutting Edge je med svojim delovanjem organiziralo štiri konference in več drugih dogodkov. Članstvo društva se neprestano obnavlja z novimi člani, pretežno doktorski študenti. V letu 2023 društvo načrtuje že peto konferenco. V sklopu konferenc društvo izdaja Zbornik povzetkov s prispevki udeleženk in udeležencev.

V prvem letu, to j v letu 2015, so se v organizacijskem odboru odločili organizirati enodnevno konferenco, ki so jo vsebinsko razdelili na tri sekcije, v katerih so lahko sodelujoči interdisciplinarno predstavili svoje raziskave na področjih ved o življenju, tehnologij za okolje in materialov prihodnosti. Vsako od sekcij je odprl uveljavljen predavatelj s posameznega področja. Konference se je aktivno udeležilo prek

90 študentov in raziskovalcev, pri organizaciji pa je sodelovalo še približno 30 članov organizacijskega in znanstvenega odbora ter študentov, ki so pomagali pri izvedbi dogodka. Zanimanje in številčnost udeležbe sta zagotovo presenetila, konferenca je bila za vse udeležence velik uspeh. Društvo se je odločilo, da bodo konferenco organizirali vsaki dve leti s posebnim posluhom za ideje in potrebe posamezne generacije študentov.

Leta 2017 je bila konferenca organizirana v enaki obliki. V sodelovanju s Slovenskim kemijskim društvom in takratnim glavnim urednikom slovenske znanstvene revije Acta Chimica Slovenica (ACSi) je bil izveden javni poziv mladim raziskovalcem za objavo kratkih znanstvenih člankov. Odziv je bil izjemen in v septembrski številki ACSi ([povezava](#)) je bilo objavljenih kar deset člankov udeležencev konference, ki se je je aktivno udeležilo kar 120 raziskovalcev in študentov.

Tretja izvedba konference v letu 2019 je bila hkrati prelomna in transformativna. Organizacijski odbor društva je osvežil članstvo z mladimi raziskovalci mlajše generacije. S svežimi idejami in pogledi na potrebe nove generacije mladih in talentiranih raziskovalcev na vseh treh stopnjah študija se je fokus konference z odlične znanosti, ki je s sodobnimi tehnologijami vedno bolj dostopna vsakemu, razširil na večšine širšega spektra, ki so ključne za karierni razvoj in kakovosten prenos in predstavitev raziskav v javnosti. Na konferenci z naslovom Komuniciranje v znanosti je sodelovalo več kot 160 aktivnih udeležencev, namesto znanstvenih plenarnih predavanj pa so bila v program umeščena predavanja in pogovori na temo kariernega razvoja in komunikacije v znanosti, poleg tega pa še delavnici o poljudnem pisanju o znanosti ter načrtovanju in pripravi kakovostnih predstavitev. Na predvečer konference je bil v sodelovanju z ekipo Znanost na cesti, znanje in ideje na prepihu na sedežu ZRC SAZU soorganiziran Znanstveni slam Cutting Edge.

Na nove izzive se je društvo začelo intenzivneje pripravljati v nekoliko ožjem izboru in z mlajšimi člani organizacijskega odbora. V letih 2019 in 2020 je bil tako v pričakovanju naslednje konference v sodelovanju z oddelkom za tekstilstvo, grafiko in oblikovanje UL NTF ter študenti magistrskega štu-

dija grafičnih in interaktivnih komunikacij izveden projekt priprave nove celostne grafične podobe Cutting Edge. Projekt je bil dokončan pri predmetu Integracija oblikovanja in tehnologije. Študenti so pripravili osem skupinskih projektov, ki so bili predstavljeni na javni razstavi na UL FKKT, avtorice izbranega projekta pa so grafično oblikovale tudi spletno stran društva (<http://www.cutting-edge.si>).

Cutting Edge je leta 2021 tako kot vse ostale aktivnosti zaznamovalo pandemično obdobje koronavirusa. Ker je društvo želelo nadaljevati z zdaj že s strani študentov pričakovanim bienalnim dogodkom, so se odločili konferenco preseliti v digitalno obliko. Dan pred konferenco so v sodelovanju z ekipo Ljubljanskega univerzitetnega inkubatorja (LUI) na spletu gostili delavnico z naslovom Perfect pitch workshop, kjer so se udeleženci lahko naučili, kako učinkovito pripraviti zanimivo in strokovno predstavitev raziskovalnega dela. Delavnice se je udeležilo 54 raziskovalcev in študentov. Na dan konference z naslovom Neodvisnost v znanosti sta vabljeni predavatelj udeležencem predstavila možnosti za razvoj lastne kariere ter različne priložnosti, dostopne študentom in mladim raziskovalcem. Udeleženci so lahko prisluhnili tudi trem uspešnim mladim znanstvenikom, ki so predstavili svojo raziskovalno kariero in dali koristne napotke, kako najti svojo pot v znanstvenem svetu. V primerjavi s prejšnjimi leti je bil program konference v želji po komunikaciji med študenti kljub epidemiološkim razmeram nekoliko prilagojen, vsem študentom je bila poleg objave virtualnih plakatov omogočena tudi kratka predstavitev njihovega raziskovalnega dela. Konference se je kljub spletni izvedbi udeležilo več kot 145 udeležencev, ki so svoj paket za lažje spremljanje konference skupaj s promocijskim gradivom prejeli po pošti.

Po uspešno izvedeni virtualni konferenci so si v društvu želeli za študente in mlade raziskovalce pripraviti dogodek v živo ter hkrati uresničiti že dlje časa zorečo idejo o naslovtvi problematike etike v znanosti. V tednu Univerze 2022 so tako organizirali okroglo mizo z naslovom Etika v raziskovalni dejavnosti. Pod odličnim moderatorstvom Maje Ratej se je med šestimi govorniki okrogle mize iz Društva Mlada akademija, UL FKKT, Filozofske fakultete UL, Kemijskega inštituta in

Instituta Jožef Stefan razvila zanimiva diskusija o področjih, kot so vrednote v znanstveno-akademski skupnosti, dobre značilnosti mentorja, sklepanje kompromisov v zasebnem in strokovnem okolju, integriteta raziskovalca in druga vprašanja, ki so se pojavila med samo razpravo.

Cutting Edge ostaja projekt, namenjen povezovanju ter izobraževanju najmlajših raziskovalcev, predvsem iz vrst nadarjenih študentov diplomskih in magistrskih študijskih programov, ki predstavljajo največji delež udeležencev dogodkov, ki jih društvo organizira. Konference društva postajajo čedalje bolj odmeven in nagrajen dogodek, znan po vpenjanju mladih generacij v svet znanosti in raziskovanja, zaradi česar so ga toplo sprejeli tako udeleženci kot tudi širša javnost. To so prepoznali tudi v Slovenski znanstveni fundaciji in društvu raziskovalcev kemijskih znanosti UL FKKT Cutting Edge leta 2019 podelili nagrado za naj komunikatorje v znanosti.

Iz leta v leto se dogodkov udeleži večje število študentov od pričakovanega, saj je prijava povzetka na konferenco poleg študentom UL FKKT odprta tudi študentom širšega področja naravoslovja in tehnike. Tako je ta konferenca edina, ki v publikaciji na enem mestu zbira pomembna dognanja različnih znanstvenih področij, kot so kemija, medicina, fizika, biologija in biotehnologija, s sinergijo drugih naravoslovnih, družboslovnih ali umetnostnih ved. Društvo želi nadobudnim in raziskovanja željnim nadarjenim študentom še naprej ponujati možnost, da predstavijo svoje raziskovalno delo v času študija in s tem razvijajo nove veščine, ki jih potrebujejo na karierni poti: komuniciranje znanosti in raziskovalnega dela, javno nastopanje, kritično razmišljanje, poročanje o rezultatih in pisanje znanstvenega povzetka, če jih naštejemo le nekaj.

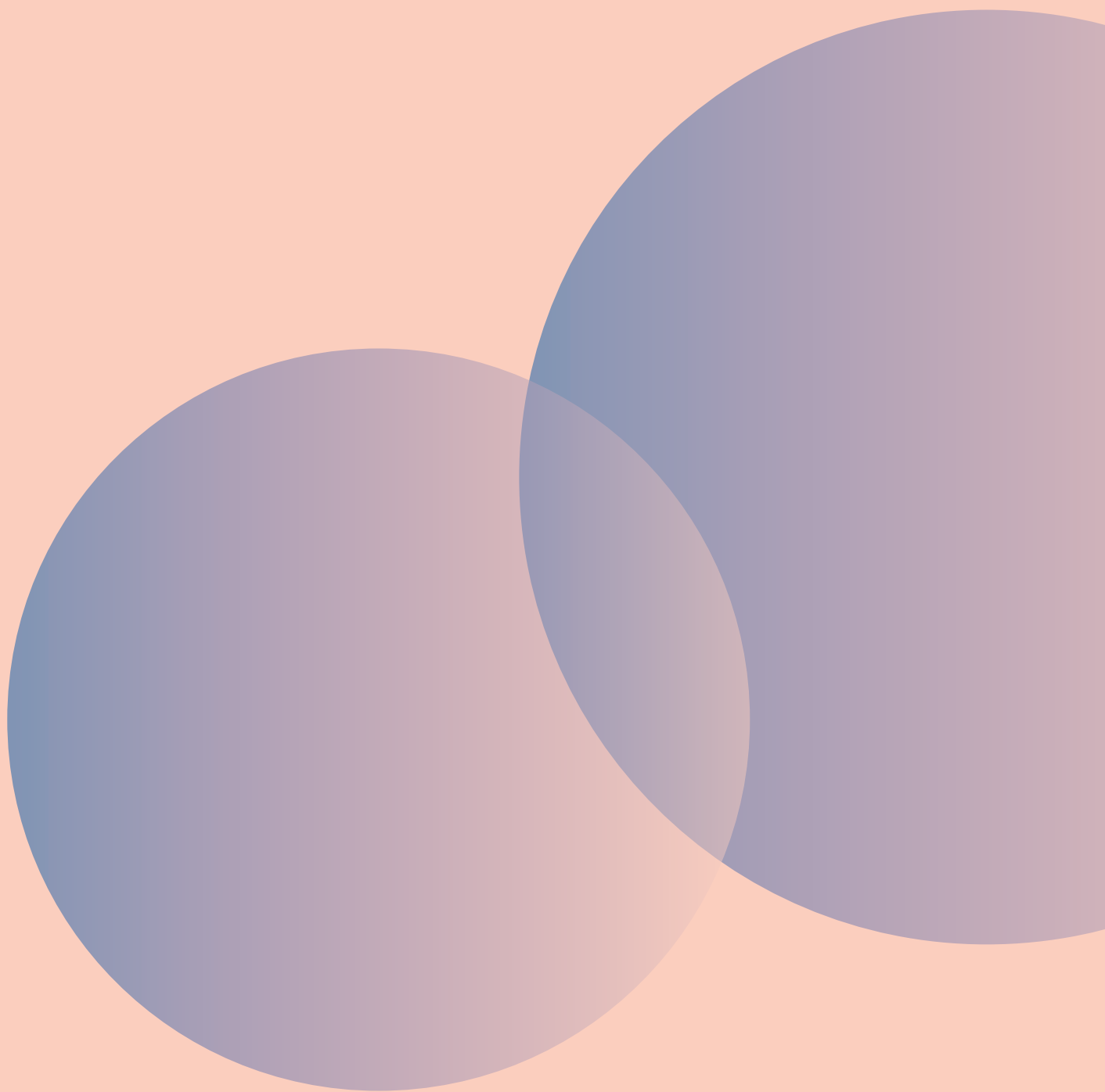
V sklopu prihajajočih načrtov lahko z veseljem napovemo konferenco Cutting Edge 2023 in njeno tematiko Kariere v znanosti. Osredotočena bo predvsem na gradnjo mostov med industrijo in akademijo. Glede na pozitiven odziv udeležencev na zadnjih dogodkih bo tako tudi prihajajoča konferenca namenjena informiranju študentov o njihovih možnostih razvoja kariere v akademskih vodah in tudi v svetu industrije.

Vse to ne bi bilo mogoče brez izkušenih kolegov, ki so društvo od vsega začetka spodbujali in podpirali pri udejstvovanju. Predvsem so to vodstva Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo ter tudi vodstva Kemijskega inštituta, Nacionalnega inštituta za biologijo in Instituta Jožef Stefan, ki so sodelovala pri oblikovanju in organizaciji dogodkov, Študentska organizacija UL FKKT ter vsi člani znanstvenih komisij, vabljeni predavatelji, vodje delavnic, povezovalci dogodkov ter študenti, ki so pomagali pri izvedbi dogodkov. V društvu Cutting Edge verjamejo, da so se s trdim delom v dobro znanstvene, študentske in širše skupnosti drug od drugega mnogo naučili in stkali vezi, ki jih bodo zaznamovale in povezovalle vse življenje.

Literatura:

- Horvat, M., Kisilak, M., Paljk, T., Dlouhy, M. in Petek, N. (ur.). (2021). *Cutting Edge 2021: Scientific conference for young researchers*, 16. 9. 2021, virtual conference, book of abstracts. Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo. http://www.cutting-edge.si/wp-content/uploads/2021/09/Cutting_Edge_2021_Book_of_Abstracts.pdf
- Kljun, J. in Gaber, A. (ur.). (2017). *Cutting Edge 2017: Scientific conference for young researchers*, 19. 9. 2017, book of abstracts. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo. http://www.cutting-edge.si/wp-content/uploads/2017/09/Book-of-abstracts-CE17_08092017_v2.pdf
- Kljun, J., Klemenčič, M. in Drvarič Talian, S. (ur.). (2015). *Cutting edge 2015: Scientific conference for young researchers*, 21. 9. 2015, book of abstracts. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo. <http://www.cutting-edge.si/wp-content/uploads/2014/12/Cutting-Edge-2015-Book-of-abstracts.pdf>
- Kljun, J. in Paljk, T. (ur.). (2019). *Cutting Edge 2019: Scientific conference for young researchers*, 17. 9. 2019, book of abstracts. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo. <http://www.cutting-edge.si/wp-content/uploads/2019/02/BoA-2019-final.pdf>

Anamarija Kežar

Socialne delavke hočemo in zmoremo več

Uvod

Na Fakulteti za socialno delo Univerze v Ljubljani (UL FSD) izvajamo številne aktivnosti, s katerimi spodbujamo študentke in študente, ki si želijo pridobiti več znanja in izkušenj – tako na akademskem področju kot v praktičnem okolju. V toku družbenih sprememb in ob vplivu informacijsko-komunikacijske tehnologije je tudi fakultetni prostor tisti, ki preoblikuje svoje učne načrte, prakse, institucionalno dinamiko ter notranje in zunanje medsebojne odnose (Mišković in Čurčić, 2016). Kaže se potreba po prepoznavanju različnih oblik znanja in njegove aplikacije, družbenih praks in perspektiv za spodbujanje izmenjave različnih znanj, ki so na voljo v predavalnici in v praktičnem okolju. V tem smislu razvoj nadarjenosti izstopa kot inovativna možnost za širitev inkluzivnega izobraževanja v globalizirani panorami kulturnih hibridizacij zaradi svoje demokratične, vključujoče in emancipatorne narave. Vsi študenti bi morali imeti dostop do priložnosti, virov in spodbude za razvoj svojih veščin in želja s pristnimi, avtorskimi in samoizpolnjujočimi izkušnjami (Renzulli in Reis, 2020). V zvezi s tem morajo storitve in programi, katerih cilj je razvoj nadarjenosti, izpolniti dva glavna namena: (a) mladim zagotoviti priložnosti, da izrazijo svoje potenciale in interese z razvojem vrhunskih kognitivnih, vodstvenih, umetniških, znanstvenih in družbenih sposobnosti, ter (b) povečati skupnost ljudi, ki lahko bistveno pripomorejo k verodostojnemu in inovativnemu reševanju problemov v sodobni družbi. V tem prispevku se koncept nadarjenosti uporablja kot sinonim za nadarjenost in visoko sposobnost, ki je definiran iz presečišča treh skupin: nadpovprečne sposobnosti, ustvarjalnosti in vključenosti v naloge (Renzulli in Reis, 2021). Nadpovprečne spretnosti zajemajo splošne spretnosti (spomin, povezovanje interdisciplinarnih znanj, pozornost, aplikacija znanja) in spretnosti, povezane s posebnimi področji (socialni problemi, metode in tehnike socialnega dela, družbeni procesi). Ustvarjalnost vključuje različno razmišljanje, sposobnost reševanja problemov in izvirnost ali produktivno inovativnost. Pri vključevanju v projekte sta imeli poleg naštetih dejavnikov pomembno vlogo tudi motivacija in vztrajnost. Ti dejavniki so odvisni od indi-

vidualnih (osebnostnih, čustvenih, kognitivnih) in okoljskih značilnosti, da se lahko izrazijo ali razvijejo, pri čemer imajo fakultete pomembno vlogo.

Na FSD smo izvedli (in izvajamo) različne projekte, s katerimi smo želeli spodbuditi motivacijo študentov za podrobnejše proučevanje določenih področij socialnega dela. V nadaljevanju bomo predstavili dva projekta – prvi je bil izveden v času epidemije, drugega pa smo zasnovali v letu 2022.

Predstavitev aktivnosti

a) Projekt ŠIPK Nefarmakološka oskrba ljudi z demenco

Nefarmakološka oskrba ljudi z demenco (z akronimom Živ_z_dem v okviru razpisa Študentski inovativni projekt za družbeno korist) je bil projekt, ki je potekal v letu 2020. V projektu so sodelovali študenti in mentorji naslednjih fakultet: Fakulteta za arhitekturo UL, Zdravstvena fakulteta UL, FAMNIT UP in Fakulteta za socialno delo UL, ki je vodila projekt. V skupini je bilo deset študentov študijskih programov: socialno delo, delovna terapija, arhitektura, uporabna psihologija in biopsihologija.

V projektu smo na primerih dobre prakse predstavili vrsto različnih aktivnosti, s pomočjo katerih lahko izboljšamo počutje in razpoloženje ljudi z demenco in s tem tudi njihovih družinskih članov, pri čemer je bil namen predstaviti vrsto nefarmakoloških aktivnosti. Aktivnosti, ki smo jih predstavili, so s področja umetnosti (glasba, likovna umetnost, ples), področja vsakdanjih aktivnosti, področja prostora in sobivanja z živalmi (različnih aktivnosti z živalmi, ki imajo terapevtski učinek). V povezavi z združenjem Spominčica smo rezultate sproti preverjali in predstavljali tudi širši javnosti prek spletne strani Spominčica in na FB strani projekta. Glavni namen in sporočilo projekta sta bila zmanjšati farmakološka sredstva za blaženje nemira pri ljudeh z demenco, saj smo po raziskavi OECD v Sloveniji prvi po uporabi antipsihotikov za ljudi nad 65 let. Želeli smo predstaviti, da je mogoče zmanjšati nemir in preusmeriti pozornost pri ljudeh z demenco, s tem ko jim omogočimo aktivnosti, ki so jim blizu, in aktiv-

nosti, pri katerih se lahko dobro počutijo. Rezultat projekta je bil priročnik, v katerem je navedena vrsta aktivnosti, ki jih lahko uporabijo oskrbovalci v domačih okoljih ter tudi strokovni delavci in oskrbovalci v institucionalnem okolju.

V okviru projekta so potekali redni sestanki prek aplikacije Zoom z namenom seznanitve s problemom, koordinacije aktivnosti in sprotnega preverjanja nastajanja prispevkov. Glede na čas epidemije in povečan nemir ljudi z demenco smo v dogovoru s Spominčico prispevke tudi sproti prilagajali za objavo na njihovi spletni strani in tako ponudili možno rešitev že v času projekta. Ob tem so v projektu nastajali prispevki za priročnik, v katerem navajamo vrsto aktivnosti, njen namen in tudi zagotovimo navodila za izvedbo aktivnosti.

Čeprav bi bila lahko virtualna izvedba projekta ovira, smo se že takoj na začetku dogovorili za jasen časovni potek, ki smo ga uspešno zaključili z izdajo priročnika Nefarmakološka oskrba ljudi z demenco. Zunanji partner v projektu je bilo združenje Spominčica, Alzheimer Slovenija, ki nas je obvestilo, da se je v času epidemije povečala stiska ljudi z demenco, ki živijo v domačem okolju, in njihovih svojcev. Študentke so na lastno pobudo začele snemati videoposnetke z različnimi oblikami stimulativnih aktivnosti, ki jih je združenje Spominčica sproti objavljalo na svoji spletni strani. Študentke so se med seboj zelo povezale, pri oceni projekta pa so kot prednosti projekta izpostavile ravno interdisciplinarno povezovanje, tesen stik s Spominčico, pridobljene kompetence na področju IKT in boljše poznavanje demence. Na uspešnost izvedenega projekta so njihovem mnenju pomembno vplivali naslednji dejavniki: redna srečanja projektne skupine in usmerjanje s strani pedagoških mentorjev. V nadaljevanju predstavljamo njihova mnenja po zaključku uspešno izvedenega projekta.

Študentka 1

Raziskovanje različnih področij nefarmakološke oskrbe oseb z demenco je bilo zelo poučno in je dopolnilo moje dosedanje znanje o demenci. Celoten projekt je bil dobro zastavljen. Zelo mi je bilo všeč to, da smo v projektu sodelovale študentke različnih študijskih smeri. Naša znanja so

se lepo dopolnjevala in menim, da smo dobro sodelovale. Všeč mi je bilo, ker smo lahko že med projektom delili nasvete na spletni strani Spominčice in s tem ozaveščali svojce o aktivnostih, ki jih lahko izvajajo z osebo z demenco. Menim, da smo si vsebinsko dobro razdelili področja in jih dobro raziskali. Zaradi vsakotedenskih sestankov in predstavitev dotedanjega dela sem že sprti spoznavala posamezna področja. Priročnik odlično predstavlja rezultat našega dela. Menim, da bo delo zelo uporabno in bo mnogim pomagalo pri oskrbi osebe z demenco. Priročnik predstavlja korak v smeri izboljšanja prakse dela z osebami z demenco, saj s takimi pristopi krepimo osebo z demenco in ji omogočamo kakovostno življenje. V tem projektu sem pogrešala več medsebojnega stika, ki je bil zaradi pandemije onemogočen. Prav tako sem pogrešala terensko delo – v kakšnem domu za starejše. Kljub temu sem pridobila nove kompetence in nova poznanstva. Sodelovanje pri projektu mi bo ostalo v lepem spominu.

Študentka 2

Kot prvo pozitivno lastnost projekta bi izpostavila izbiro tematike. Tema je aktualna, zanimiva in zelo pomembna. Mislim, da bo naše delo veliko prispevalo k promociji nefarmakoloških pristopov in ozaveščanju ljudi, da tablete v tem primeru niso najboljša ali celo edina rešitev. Kot drugo bi pohvalila mentorje, zlasti Anamarijo Kejžar, ter se jim zahvalila za vse spodbude, kritike, prijaznost, vztrajnost, potrpežljivost in dobro voljo. Tretja pozitivna stvar, ki se mi zdi pomembna, je prilagodljivost v nepričakovani situaciji, ki jo je prinesla epidemija. Kljub omejitvam, ki jih je kriza prinesla, menim, da smo ekipno uspeli narediti veliko in priročnik pisali z mislijo na to, kako zelo pomembno je ustrezno soočanje z demenco tudi pri tistih, ki doma ne morejo zapustiti. Glavna omejitev projekta je, da smo bile študentke zaradi epidemije prikrajšane za praktične izkušnje s konkretnimi osebami z demenco in njihovimi svojci. Prav tako je bilo nekoliko problematično dejstvo, da je zaključni mesec projekta sovpadal z izpitnim obdobjem, kar je bila dodatna obremenitev za mentorje in tudi za stu-

dentke. Možnost za prihodnost projekta vidim predvsem v promociji pristopov, ki smo jih opisali v našem priročniku. Prav tako bi bilo po mojem mnenju zanimivo, če bi vse te nefarmakološke aktivnosti lahko uporabili tudi v praksi in tudi tako domove ozaveščali o njihovi učinkovitosti.

Študentka 3

Rada bi pohvalila idejo projekta, ki je po mojem mnenju zadela bistvo problema, s katerim se ukvarjamo ne le v Sloveniji, ampak povsod po svetu. Starega prebivalstva je vedno več in le poseganje po farmakoloških sredstvih v današnjem času ni dovolj. Všeč mi je bil »sproščen« pristop k delu – vsaka študentka je imela možnost »zaiti« na področje, ki jo je najbolj zanimalo in ji je bilo pri srcu.

Morda bi izpostavila, da sem bila včasih precej obremenjena zaradi nenebnega dela prek računalnika – za to je kriva pandemija, tako da na to nismo mogli vplivati. Večkrat sem zmedeno iskala, kje najti informacije (npr. e-pošta, aplikacija MS Teams – v kateri mapi?, FB pogovor, ki smo ga imele študentke med seboj). Tako da bi v prihodnje svetovala en vir, prek katerega poteka komunikacija. Ker se mi zdi delo oziroma priročnik, ki smo ga naredili, res dober, bi si želela, da bi ga poznali v domovih in tudi skrbniki ljudi z demenco. Potrebne so spremembe v praksi in za to si moramo prizadevati. Ideja, da bi šle študentke v dom in same organizirale delavnice oziroma aktivnosti, o katerih smo pisale, se mi je zdela super. Morda bi bil lahko naslednji projekt, da študentke pridobljeno znanje prenesemo v prakso – gremo po domovih, izvajamo delavnice, širimo znanja, ki smo jih med tem projektom pridobile.

Nikoli še nisem sodelovala pri nobenem takem projektu. Ker pa sem se odločila, da v prihodnosti zgrabim vsako možnost za sodelovanje, je ta izkušnja naredila dober vtis.

Študentka 4

Sodelovanje pri projektu je razširilo moje dosedanje znanje in razmišljanje o obravnavanem področju ter spodbudilo še dodatno, bolj poglobljeno zanimanje. Uživala sem v raz-

iskovanju in prebiranju strokovnih virov ter vzporednem razmišljanju o napisanem. Izsledke raziskovalnega dela znotraj projekta si želim v prihodnosti čim bolj prenesti v prakso, naj bo to znotraj opravljanja prostovoljstva, študijske prakse ali poznejše službe. Čeprav se je morda naše delo včasih podvajalo in ni vsak trenutek sledilo končnemu cilju (oblikovanju priročnika), menim, da je bilo sočasno objavljane uporabnih nasvetov na spletni strani Spominčice velika dodana vrednost projekta. To je bil moj prvi tovrstni projekt, zato sem zelo vesela tudi izkušnje multidisciplinarnega sodelovanja z drugimi člani. Posebnost projekta je bila virtualna oblika dela, ki si je na začetku nisem predstavljala. Imela sem pomisleke glede uspešnosti načina komuniciranja, organiziranosti, sprotnega sledenja vsem spremembam v aplikaciji MS Teams. Ampak mislim, da smo bili več kot uspešni. Sodelovanje pri projektu bi z veseljem ponovila.

Študentka 5

Tema projekta in vsebina sta bili zelo zanimivi in življenjski. Ker se bomo verjetno vsi vsaj enkrat v življenju srečali z demenco, se mi zdi pomembno, da razpravljamo o tej temi. To smo dosegli s tem projektom. Organizacija je bila glede na dane okoliščine izpeljana inovativno in smiselno. Velik plus se mi zdi, da smo pisali objave za spletno stran Spominčice, saj smo tako dobili občutek, da smo pomagali lajšati trenutne težave in ovire v domačem okolju. Res pa je, da bi bilo mogoče smiselno že med samimi objavami imeti boljšo predstavo o sami izvedbi priročnika. Kljub temu smo ob koncu projekta uspeli veliko gradiva združiti v celoto.

Ob tem projektu so se pojavljala nova vprašanja oziroma problemi, ki jih demenca še vključuje in jih morda nismo vključili v priročnik. Ob branju literature sem dobila občutek, da je medikalizacija oseb z demenco pogosto posledica agitiranega in agresivnega vedenja. Težko je posploševati, poleg tega ni enotnega recepta za obravnavo vseh oseb z demenco, pomembno pa je, da ima človek, ki skrbi za osebo z demenco, na voljo različne informacije in zamisli, kako se odzvati in kaj narediti.

Prav zato se mi je zdel naš projekt zanimiv, saj smo ponudili različne informacije in zamisli, kaj vse lahko ponudimo osebi z demenco, verjetno pa bi se našlo še kaj. Negativno je bilo to, da na žalost nismo mogli izvesti praktičnega dela samega projekta. V teoriji je vse lepo, ko pa enkrat teorijo sam izkusiš v praksi, vidiš, ali stvar, ki si jo napisal, »drži vodo ali ne«.

Študentka 6

Projekt Nefarmakološka oskrba oseb z demenco je po mojem mnenju vsebinsko odlično zasnovan. Odlična je tudi njegova izvedba, sploh glede na okoliščine. Zaradi projekta sem pridobila veliko strokovnega znanja na področju, ki ga do zdaj nisem poznala. Čeprav sem k projektu pristopila brez pričakovanj, so ta prerasla v veliko navdušenje nad obravnavanim problemom in v željo po reševanju tega. Projekt je po mojem mnenju v slovenskem prostoru izjemno pomemben, saj premalo vemo o demenci in nefarmakoloških oblikah »zdravljenja«. Upam, da boste uspeli v prihodnosti izvesti še več takih projektov. Hvala, da sem bila lahko del super ekipe. :)

Študentka 7

Zelo mi je bila všeč interdisciplinarnost projekta, saj smo na problem in iskanje rešitev lahko pogledali z različnih vidikov. Všeč mi je bil način komunikacije, kamor štejem predvsem redne sestanke, saj smo bile študentke tako vsaj približno v stiku z dogajanjem, kljub temu pa bi v prihodnje predlagala le en komunikacijski kanal za pisne informacije – e-pošta ali aplikacija MS Teams, saj se mi zdi, da so se informacije porazgubile. Nekatere študentke nismo redno prejemale popravkov od mentorjev, kar je onemogočalo sprotno delo. Prav tako bi v prihodnje predlagala večjo usklajenost mentorjev glede načina dela. Med odprtimi možnostmi razvoja raziskovalnega področja je predvsem preizkus stvari v praksi.

Študentka 8

Pri projektu Živ_z_dem mi je bilo vseč to, da smo se kljub neugodnim razmeram dobro organizirali, da je bilo delo primarno individualno ter da smo bili sami zadolženi za upravljanje in razporejanje časa in dela. Smiselno smo obdelali temo, kljub temu pa mislim, da bi se lahko še bolje razdelili in tako pokrili še več področij. Namesto da so bile nekatere skupine velike po štiri, bi bilo smiselno, da bi se te razdelile v pare oziroma manjše skupine, da bi bilo tako delo enakomerneje razporejeno in bi lahko pokrili še več tematik znotraj tega. Vseč mi je bilo, da so bili sestanki prek aplikacije MS Teams in da je delo potekalo od doma, da tako nismo izgubljali časa s prevozom. Izboljšala bi predvsem razporeditev dela, skušala bi povečati sodelovanje med člani projekta in izboljšati komunikacijo prek sestankov MS Teams in prek e-pošte. Želela bi več komentarjev, ki bi jih dali mentorji – komentar, da je kakšna stvar OK, ne da ustrezne povratne informacije o mojem besedilu in o tem, kaj moram spremeniti in nadgraditi. Želela bi si natančnejših usmeritev in večjega usklajevanja mentorjev in posledično posredovanja podatkov študentkam, kar je bilo v nekaterih primerih pomanjkljivo in različno. V prihodnosti bi si želela prav tega: boljše razporeditve dela in izboljšane komunikacijo med mentorji in študentkami (v vseh smereh). Prav tako bi si želela kakšne praktične izkušnje, zavedam pa se, da je bilo to izpuščeno samo zaradi stanja, v katerem smo se znašli.

Študentka 9

Projekt Nefarmakološka oskrba ljudi z demenco se mi zdi zelo pomemben s strokovnega in tudi osebnega vidika. S strokovnega predvsem zaradi mnogovrstne in pogoste uporabe psihotikov, pomirjeval in uspaval pri ljudeh z demenco, pri čemer tudi sama menim, da je mogoče z ljudmi z demenco sodelovati in soustvarjati na druge načine, ki lahko prinesejo celo boljše učinke. Res je, da se tovrstna praksa v Sloveniji šele začinja, ravno zato pa je pomembno, da na nove načine opozarjamo in jih večkrat izpostavljam. Osebni vidik, ki me je pritegnil k sodelovanju, je želja po

uporabi umetnosti pri delu z ljudmi. Zaradi tega projekta sem prebrala še več literature o plesu in glasbi in kako lahko ta medija uporabljati pri delu z ljudmi. Prav tako se mi zdi pomembno, da sem se povezala z drugimi študentkami, ki jih zanima to področje, in smo skupaj obogatile sodelovanje. Zajele smo širše področje vpliva umetnostnih medijev na ljudi z demenco. Prav tako so se mi zdela zanimiva tudi druga področja projekta in sem izvedela več o smereh, ki jih ne poznam najboljše. Projekt mi je pomagal, da sem si razširila obzorja. Predvsem se mi zdi pomembno, da je šlo pri projektu za interdisciplinarno sodelovanje in povezovanje, saj mislim, da smo lahko tako ljudem z demenco in njihovih svojcem dali največ.

Naše želje, mnenja in predlogi so bili sprejeti in upoštevani, kar da težo temu, da je lahko vsak izmed nas prispeval svoj delež. Prav tako se mi zdi, da je bilo sodelovanje po manjših skupinah zelo dobrodošlo in je dobro funkcioniralo. Zmotilo me je ponavljanje ali spreminjanje nekaterih stvari na sestankih (npr. uporaba terminov, začetno vzpostavljanje po skupinah). Glede na situacijo se je vse dogajalo prek spleta, kar za nas ni bila velika ovira in smo se dobro znašli z objavami na spletni strani Spominčice, bolj pa bi mi ustrezalo, če bi imeli na sestankih vklopljene kamere, saj se mi zdi, da bi bilo tako sodelovanje bolj osebno. Pripravljene objave so se mi zdele dobra rešitev glede na to, da aktivnosti nismo mogli izvesti v živo. Pri tem mi je bilo zelo všeč, da smo študentke imele popolnoma proste roke in smo same usmerjale svoje delo. Vesela pa bi bila kakšne povratne informacije: ali so bili ljudje veseli, kaj od tega jim je prišlo prav, morda bi morali že od začetka vzpostaviti kanal komuniciranja z uporabniki.

Kakor koli, projekt je bil uspešen, saj smo zbrali pomembna izhodišča, ki lahko vplivajo na kakovost življenja ljudi z demenco. Vse dejavnosti in aktivnosti se mi zdijo primerne in zagotavljajo pestrost za raziskovanje in soustvarjanje. Pomembni se mi zdijo tudi poudarki, da ljudi ne smemo siliti, da je treba najprej poskrbeti za njihovo dobro počutje in dejavnosti prilagoditi vsakemu posamezniku ter da se je treba pri tem držati ustvarjalnosti in fleksibilnosti.

Projekt je mogoče nadaljevati na različne načine, lahko na kakšnem drugem področju, lahko usmerjeno bolj v prakso oziroma izvedbo ali pa bolj poglobljeno. Bistveno se mi zdi, da se širita znanje in vedenje o uporabi različnih ustvarjalnih, nefarmakoloških načinov sodelovanja z ljudmi.

b) Socialne inovacije v dolgotrajni oskrbi – inovacijski laboratorij

V letu 2023 izvajamo projekt v okviru ukrepa RSF Dodatne aktivnosti za spodbujanje nadarjenih študentov 1. in 2. stopnje: **Razvoj in izvedba pilotnih aktivnosti za spodbujanje nadarjenih**. Področje pilotne aktivnosti so Socialne inovacije v dolgotrajni oskrbi – inovacijski laboratorij.

Namen aktivnosti je proučiti obstoječe socialne inovacije na področju dolgotrajne oskrbe v Sloveniji in na Finskem. S pregledom literature bodo študenti pridobili kompetence pregleda relevantne literature in uporabe spletnih podatkovnih baz, kritičnega razmišljanja ter vpogleda v razlike med izvajanjem dolgotrajne oskrbe v Sloveniji in na Finskem. Študenti bodo pridobili tudi kompetence timskega dela, razumevanja predavanj v angleškem jeziku in predstavitve projekta Socialnih inovacij v dolgotrajni oskrbi v angleškem jeziku. Pridobili bodo kompetence projektnega vodenja, spoznali bodo študij v tujini in pridobili možnosti sodelovanja s študenti na univerzi na Finskem. Končni rezultat projekta je na podlagi pridobljenega znanja tudi predstavitev ideje in koncepta socialne inovacije v dolgotrajni oskrbi, ki bo plod vseh izvedenih aktivnosti in na novo pridobljenega znanja. S tem ciljem se bomo s skupino srečevali enkrat tedensko. Študenti bodo študirali, diskutirali in se mednarodno povezovali z univerzo na Finskem – Seinajoki University of Applied Sciences. Poslušali bodo predavanja finskih predavateljev socialnega dela s starejšimi. Z izvedeno raziskavo se bomo prijavi na International Week, ki ga univerza Seinajoki University of Applied Sciences organizira vsako leto v novembru za aktivno udeležbo. Študenti se bodo lahko udeležili se mednarodnega tedna, poslušali predavanja, sodelovali v delavnicah, spoznali bodo bodoče kolegice in kolege na področju socialnega dela ter pripra-

vili predstavitev za finske študente. O izvedenih aktivnosti bomo evidentirali potek dela in ga pozneje predstavili v obliki članka. Rezultate celotnega projekta bomo predstavili tudi na Akademskem zboru FSD in študentom. Pred samim začetkom projekta so študenti strnili svoje mnenje o spodbujanju nadarjenosti v pedagoškem procesu in delo v skupini nadarjenih.

Kaj pogrešate v okviru rednega pedagoškega procesa z vidika spodbujanja nadarjenih?

- *Čeprav se mi zdi, da naša fakulteta velikokrat dopušča prosto izbiro (naslovov) tem različnih seminarjev in raziskovalnih nalog, si želim več spodbujanja, motiviranja pri samostojnem delu in raziskovanju na področju, ki zanima študente. (Zavedam pa se, da pogosto ni težava v procesu, temveč v nezainteresiranosti študentov, žal.) Pri samoiniciativnih študentih, ki bi interes pokazali, si morda želim več konkretnih korakov za izboljšavo nalog, na primer glede tega, kako jih narediti še bolj strokovne. Ta samoiniciativnost študentov bi morala biti prepoznana (seveda, nekje je, vseeno pa morda premalo), pobvaljena in nagrajena.*
- *Moje mnenje je, da se nadarjene ne spodbuja. Sama sem opazila, da nas tudi na predavanju hodi zelo malo, profesorji pa si verjetno tako mislijo, da nismo zainteresirani za dodatno delo. Pri rednem pedagoškem delu bi si želela več pisanja seminarskih nalog, mogoče tudi člankov. Menim, da se premalo spodbuja strokovno pisanje s pomočjo sprotnega navajanja virov. Premalo se tudi spodbuja branje knjig. Profesorji bi lahko na primer nadarjene študente spodbujali tako, da bi na predavanju dajali domače naloge, ki bi jih študenti naredili in oddali, to pa bi lahko na koncu prineslo nekaj dodatnih točk pri izpitu ali kakšno drugo ugodnost.*
- *Na naši fakulteti bi si želela več predavanj na različne zanimive teme s strani strokovnjakov področja. Še boljše bi se mi zdele delavnice, na katerih bi tudi sami aktivno sodelovali. Morda si želim več podpore in spodbujanja, da bi obveznosti opravljali z več vloženega truda. Mor-*

da si želim tudi več spodbujanja in idej za obštudijska udejstvovanja v različnih aktivnostih in podporo fakultete. Želim si tudi več mednarodnih izobraževanj in podpore pri praksi v tujini.

- *Zdi se mi, da se to v pedagoškem procesu ne omenja veliko in gre za zaprt sistem. V osnovni šoli je bilo delo z nadarjenimi nestrukturirano, včasih tudi nekoliko prenaporno za takrat. Menim, da cilj niso bili dovolj jasno zastavljeni, kar nas je zmedlo.*

Zakaj ste se odločili za prijavo v skupino za nadarjene študente (SN)?

- *Za prijavo sem se odločila (v večini) zaradi želje po širitvi znanj, pritegnilo pa me je tudi dejstvo glede pisanja znanstvenega članka. To je zame neraziskano področje in znanje, ki bi si ga želela (že zaradi kariernih ciljev) izpopolniti. Hkrati se mi zdi ustvarjena skupina odličen prostor za spoznavanje kolegov, ki jih ženejo podobne ambicije in si od študija želijo nekaj več (kot le opravljen izpit) – socialna mreža se bo tukaj zagotovo razvila in pomembno se mi zdi, da je tako. Za prijavo me je motiviralo tudi mentorstvo. Znanje je tukaj praktično »servirano«, kar se mi zdi, da je le še prednost, ki mi na »začetku« študijske, predvsem pa karierni poti veliko prinaša.*
- *Prebrala sem, kaj naj bi delali v skupini. V tem sem se videla, saj si zelo želim napisati članek. To me že zadnjih nekaj let zelo zanima, zato sem vesela, da bom imela zdaj priložnost. Veliko mi pomeni pomoč mentorice pri pisanju, saj se mi zdi pomembno, da sproti dobivam povratne informacije, ali pišem prav in ali grem v pravo smer. Nasvetov in napotkov pri pisanju zelo vesela.*
- *Najprej moram povedati, da se mi zdi beseda »nadarjeni« rablo ponesrečena oziroma da se nisem prijavila, ker bi se počutila »nadarjeno«. Gre za različno pripravljenost za vložek energije in časa v določene naloge. :)*
- *Za prijavo v SN sem se odločila spontano. Sem človek izživov, dogajanja, preizkušanja meja in zapuščanja cone udobja. Leži mi delo na projektih in v letošnjem letu je moj urnik dopuščal še kakšno novo preizkušnjo, za kar*

se mi zdi SN idealna. Pisanje članka mi je v velik izziv, veselim pa se, da bomo sami pisali članek na temo, ki nas zanima. Veselim se tudi končnega izdelka, saj bo to vsekakor nekaj, na kar bomo lahko ponosni. Še dodaten plus oziroma tisto, kar me je dokončno prepričalo, pa je bila Finska, omenjena v razpisu.

- *Primarno sem se za prijavo odločil zaradi članka, ki sem ga nameraval pisati v letošnjem letu. Gre za odlično priložnost, da lahko pribodnje delo delim z drugimi, hkrati pa se mi zdi, da je to lahko dobra motivacija za pisanje, saj je veliko lažje pisati strukturirano. Hkrati pa sem bil vedno navdušen nad internacionalnimi možnostmi, zato me je priložnost še posebej zanimala.*

Kaj pričakujete od SN?

- *Osvojitev tehnike pisanja znanstvenega članka in raziskovanje področja, ki me zanima – kaj točno bo tema članka, še ne vem točno. Morda imam zametke ideje, ki pa so še zdaleč od izvedbe.*
- *Upam, da bo naša skupina delovala kot podpora drug drugemu pri pisanju članka. Upam tudi, da bomo skupaj diskutirali tudi o drugih prebranih člankih in si izmenjevali ideje. Všeč mi je bila tudi zamisel, da bi izvedli kakšno delavnico. Na splošno pa upam, da se bomo dobro razumeli, redno prihajali na srečanja in skupaj ustvarili prostor, v katerem bomo lahko odprto komunicirali in si izmenjevali mnenja brez strahu, da nas bo kdo obsojal.*
- *Od SN pričakujem številne izzive, hkrati pa podporo, da jih bom zmogla uspešno opraviti. Vsekakor si še ne predstavljam, kaj nas čaka, všeč pa mi je, da smo skupina študentov, ki smo v ta projekt pripravljene vložiti nekaj več sebe in svojega časa, saj se mi zdi, da bodo naša druženja zelo produktivna, hkrati pa prostor za učenje »novincev« v svetu raziskovanja in pisanja člankov. Menim, da bom pridobila številna nova znanja in samozavest, če/ko nam bo projekt uspelo dokončati.*
- *V SN pričakujem, da bom nadgradil svojo sposobnost strokovnega pisanja, pričakujem pomoč mentorice in*

drugih študentov. Pričakujem pravo mero potrpežljivosti in napotke, kako pisati članek.

Koliko časa tedensko ste pripravljeni nameniti SN?

- *Odvisno od same organizacije. Sama sem v skupino pripravljena vložiti veliko (časa in truda). Seveda so omejitve zaradi drugih dejavnosti, vseeno (vsaj, kakor je bil projekt predstavljen) pa sem pripravljena aktivnosti za dejavnost nadarjenih prioritizirati in samemu delovanju namenjati več časa.*
- *Glede na druge obveznosti sem pripravljena približno tri ure tedensko posvetiti SN, po potrebi lahko tudi več.*
- *Moj časovni okvir, ki ga lahko namenim SN, se od tedna do tedna močno spreminja. Vendar pa sem si pripravljena urnik prilagoditi tako, da bom SN namenila toliko časa, kot bo potrebno.*
- *Tedensko sem pripravljen SN nameniti dve uri, vendar pa sem precej fleksibilen, dokler se sklada s predavanji.*

Katera informacijska orodja poznate (ali ste že kdaj uporabljali DiKUL, Zotero, EndNote)?

- *Zaenkrat sem seznanjena le z DiKUL, Google Scholar.*
- *DiKUL, COBISS+, WorldCat, Google Scholar, PsycInfo, EBSCO in PubMed.*
- *Nobenega od naštetih.*
- *Poznam DiKUL in ga redno uporabljam, enako velja za DLib in občasno še Google Učenjak. Programa Zotero in EndNote poznam, ampak ju še nisem uporabljal.*

Kakšen način dela se vam zdi najustreznejši, da bi lahko dosegli zastavljen cilj?

- *Srečanja, kot so bila omenjena v elektronskem sporočilu – enkrat na dva tedna –, se mi zdijo dobra in primerne za raziskovanje. Po potrebi bi tako vprašanja že prej pošiljali prek elektronskih sporočil, vseeno pa se mi zdi, da so srečanja v živo nujna (vseeno je lažje iskati rešitve tako). Na srečanjih bi si želela konkretnih informacij,*

kako se lotiti pisanja članka, iskanja literature, morda dobiti usmeritve, katera tema bi bila zanimiva za raziskovanje ..., prav tako morda posredovanje določenih kontaktov, ki bi lahko obogatile članek z intervjuji.

- *Zastavljen cilj bi najlažje dosegla s sprotnim delom in rednim udeleževanjem srečanj. Sproti bi raziskovala dosežanja dela, predvsem članke, in se fokusirala na pisanje članka. Sodelovala bi pri aktivnostih in diskusijah v skupini. Želela bi si, da bi se lahko zanesla na mentorico, da bi mi pomagala, na primer ko bi imela kakšno vprašanje ali dilemo.*
- *Za to dotično vprašanje bi si vnaprej želela več informacij glede točnega cilja. Sklepam, da bo naše delo vključevalo nekaj skupinskega in še več samostojnega dela. Zlasti na začetku se mi zdi smiselno, da naredimo zadeve skupaj, se pri tem podpiramo, si pomagamo s predlogi in idejami. Ko bomo imeli idejne zasnove, bo več samostojnega dela. Vseeno bi si tudi naprej želela kontinuirane sestanke za podporo in pomoč, morda samo za skupno posamično raziskovanje in pisanje. Predvsem si želim podpore mentorja/mentorice s fakultete, da bodo tako končni izdelki čim bolj kakovostni in nekaj, na kar bomo lahko iskreno ponosni.*
- *Eden od načinov je zagotovo postavljanje terminov, s katerimi postopoma izpolnjujemo obveznosti. Izjemno pomembno je tudi sprotno spremljanje napredka. Morda bi bilo dobro obravnavati tudi različne načine pisanja, zlasti na interaktiven način.*

Ugotovitve in sklepi

Ugotavljamo, da so študenti, ki se prijavljajo v projekte, zelo motivirani ter pripravljeni svoj čas in trud vložiti za doseg cilja. Ob tem potrebujejo in pričakujejo konstantno podporo, jasne cilje in različne vire pomoči, ki jim bodo pomagali pri delu v projektni skupini. Na primer delavnice za uporabo orodja za citiranje virov, za uporabo DiKUL, za izdelavo raziskovalnega modela in za pisanje članka. Na FSD nadaljujemo s projekti, pri katerih študenti pridobivajo izkušnje v

praktičnem okolju. Namesto projektov PKP in ŠIPK v letošnjem študijskem letu sodelujemo v projektih sodelovanja z gospodarstvom in negospodarstvom.

Nadarjenost študentov v pedagoškem procesu lahko spodbujamo z uporabo različnih didaktičnih metod in poučevanja, pomemben je tudi način preverjanja znanja, ki bi moral biti usmerjen v reševanje nalog, ki zahtevajo reševanje kompleksnih problemov, ustvarjalnosti in sprejemanje odločitev na podlagi obsežne količine teoretičnega in faktografskega znanja s specializiranega področja, na primer s študijo primera. Bistvo ustvarjalnosti se kaže že v odpiranju problemov, kot je zapisal Trstenjak, ne pa šele v njihovem reševanju. Vsaka ustvarjalnost je že v jedru izzivalna, nekonformistična, uporna in nekako prevratna (revolucionarna) v odnosu do sveta in družbe (Trstenjak, 1981, str. 82). Take morajo biti tudi naše diskusije, spodbujanje kritičnega razmišljanja in stalnega vpraševanja o pravih rešitvah in odločitvah, proces, ki ga bodo študentke, pozneje socialne delavke, vsakodnevno uporabljale pri svojem delu.

Literatura

- Mišković, M., in Čurčič, S. (2016). Beyond inclusion: Reconsidering policies, curriculum, and pedagogy for Roma students. *International Journal of Multicultural Education*, 18(2), 1–14. <https://doi.org/10.18251/ijme.v18i2.1051>
- Renzulli, J. S., in Reis, S. M. (2020). The design of the three rings of gifted and the school enrichment model: A talent development approach for all students. V T. L. Cross in P. Olszewski Kubilius (ur.), *Conceptual frameworks for giftedness and talent development: Enduring theories and comprehensive models in gifted education* (str. 145–180). Prufrock Press.
- Renzulli, J. S., in Reis, S. M. (2021). The three-ring conception of giftedness: A change in direction from being gifted to the development of gifted behaviors. V R. J. Sternberg in D. Ambrose (ur.), *Conceptions of giftedness and talent* (str. 335–356). Palgrave Macmillan.
- Trstenjak, A. (1981). *Psihologija ustvarjalnosti*. Slovenska matica.

Tanja Kajtna

Delo z nadarjenimi športniki na univerzitetni ravni

Fakulteta za šport Univerze v Ljubljani

Ob vstopu v organizirano vadbo v športu oziroma z vstopom v začetne oblike trenažnega procesa v obliki športnih šol, krožkov in podobnih vrst vadbe največkrat govorimo o tem, da se ukvarjanje s športom začne zaradi notranje motivacije – zaradi uživanja ob gibanju ter vse večjem obvladovanju športnih elementov in vsebin. Mnogi otroci ravno s športnim udejstvovanjem odkrijejo enega svojih največjih talentov in naloga izobraževalnega sistema je tudi, da jim pomaga pri udejanjanju tega talenta tako, da omogoči usklajenost šolskega in športnega področja.

Veliko avtorjev priporoča, naj trenerji otrok v športu čim dlje poudarjajo pomen igre, saj se otrok skozi igro razvija, vse aktivnosti pa morajo biti vir uživanja (Dick, 1997). Elementarne oblike človekovega gibanja (hojo, tek, plazenja, skoke, plezanja, mete itd.), v katerih imamo možnost prilagajati pravila trenutni situaciji in potrebam, imenujemo elementarne igre in so v športu najpomembnejše sredstvo, s pomočjo katerega lahko vadeči igraje in sproščeno razvijajo svoje motorične sposobnosti in se seznanjajo z različnimi motoričnimi informacijami (Škof, 2016). Tako mladi športniki razvijajo ljubezen do športa, posredno pa trenerji razvijajo notranjo motivacijo, ključno za kakovostno ukvarjanje s športom – ta je namreč pomembna za vse športnike, še zlasti za tiste, ki med spoznavanjem višjih ravni športa in s tekmovalnimi izkušnjami začnejo razmišljati tudi o tem, da bi postali vrhunski športniki.

V vrhunskem športu je poleg notranje motivacije pomembna tudi zunanja, ki do obdobja vrhunškega športa postopoma narašča in naj bi veliko večino kariere ostajala manj pomembna kot notranja (Kajtna in Jeromen, 2013). Pri zunanji motivaciji govorimo o pomenu uspeha, izpostavljenosti, materialnih nagrad, slave. Vrhunski šport v sklopu tega članka je šport odraslih, torej članski šport, v katerem športniki kot prednostno nalogo postavljajo ukvarjanje s športom z namenom doseganja vse boljših rezultatov, napredovanja v uvrstitvah na tekmovanjih ter z namenom udeleževanja in kakovostnega nastopanja na najvišjih ravneh tekmovanj. V plavanju so starosti plavalcev, ko začnejo nastopati na članski ravni, različne za dekleta in fante: fantje pri 19 letih postanejo mlajši člani, dekleta pa že eno leto prej, to je pri 18 letih.

Že pred tem, v mladinski kategoriji tekmujejo, trenirajo in nastopajo na izjemno visoki mednarodni ravni, tako da lahko rečemo, da je že mladinska kategorija odlična priprava na vrhunski šport, vendar pa še ne ustreza opredelitvi, da je šport glavni vidik življenja, ki so mu podrejeni drugi vidiki. S to opredelitvijo se strinja tudi Olimpijski komite Slovenije – združenje športnih zvez (OKS), ki v lastni opredelitvi kot vrhunske športnike opredeljuje tiste, ki so stari od približno 24 let, medtem ko športnike med 19. in 23. letom opredeljuje kot perspektivne športnike (OKS, 2020) – pri tem tega izraza ne smemo pomešati s perspektivnim razredom po kategorizaciji vrhunskih športnikov v Sloveniji (Zakon o športu, 2017).

Danes v športu do dobrih rezultatov pridemo z upoštevanjem številnih sklopov priprave – tehnične, taktične, telesne priprave, psihološke (Drenovac, 2007), poskrbljeno mora biti tudi za zdravstveni vidik športnikov, prehrano. Za izpolnjevanje vseh oblik priprave ima športnik številne naloge oziroma vloge: aktivno se mora vključevati v trening, upoštevati trenerjeva navodila, spoštovati nasprotnike, ceniti soigralce, upoštevati pravila poštene igre, biti mora pripravljen na pogovor s trenerjem in starši v primeru težav in ob določanju nadaljnjih aktivnosti, na treningih se mora truditi po najboljših močeh, vzdrževati pozitiven odnos do treningov in tekmovanj, biti spoštljiv v komunikaciji z drugimi (Kajtna in Jeromen, 2013).

Vseh teh vlog športnik ne more izpolnjevati sam, temveč je v njegovo življenje nujno vpletenih mnogo oseb, tako na primer samo trener skrbi za šest ključnih nalog – načrtuje in izvaja trening, nadzoruje uspešnost treninga, vsestransko skrbi za tekmovalca, mu svetuje in pomaga ter ima veliko vlogo na tekmovanju (Tušak in Tušak, 2001). Pogosto se dogaja, da se trenerji pri mlajših športnikih ukvarjajo predvsem s prvimi tremi nalogami, torej s treningom in njegovim načrtovanjem in izvedbo, pri starejših športnikih pa z zadnjimi tremi in manj s samim treningom. Kot je pokazala obsežna raziskava pri slovenskih trenerjih, se samo najboljši trenerji zavedajo, da se je treba v celotni karieri ukvarjati prav z vsemi šestimi področji delovanja (Kajtna, 2006). Prav zato avtorji številnih knjig o športu trenerja opredeljujejo kot ključno

osebo pri oblikovanju športnikove kariere (Tušak in Tušak, 2001; Krevsel, 2001; Martens, 1997; Gummerson, 1992 in Sabock, 1985).

Izjemno vlogo v športu imajo tudi starši – ko se otrok vključi v nek šport, so starši postavljeni pred veliko zahtev. Nekaterih zahtev starši najprej sploh ne pričakujejo, lahko so tudi presenečeni, kaj vse se od njih pričakuje. Toda prav starši so tisti, ki omogočijo razvoj pozitivnih vzorcev v športu, tako imenovana socializacija za šport bo namreč v družini oblikovala naklonjenost do športa in pozitiven odnos do njega, kar bo otroku pozneje omogočalo učinkovito vključevanje v šport na vseh njegovih ravneh (Doupona Topič in Petrović, 2007). Večina staršev otroke v šport vključi zaradi želje po tem, da bi se več in dobro gibali, torej za zagotavljanje dobrega motoričnega razvoja, ne pa z namenom spodbujanja vrhunškega športa, skozi razvoj kariere pa imajo izjemno vlogo prav pri blaženju učinkov, ki jih imajo lahko na otroka vsi dejavniki (»institucije«), ki so vključeni v njegovo športno kariero in nanjo vplivajo (Byrne, 1993).

Poleg trenerja in staršev, ki s športnikom navadno preživijo največ časa in najbolj vplivajo na športnikove življenjske odločitve, so tu še člani strokovnega tima, športnikovi prijatelji in širša družina, nikakor pa ne smemo spregledati pomena okolja, v katerem športnik živi in trenira; v sklopu tega okolja med pomembnejše vidike zagotovo lahko prištejemo usklajevanje šole in športa. Ukvarjanje z večino tekmovalnih športov zahteva precej predanosti, veliko dela, časovno dolgotrajne treninge in tekmovanja ter zgodnje intenzivno vključevanje. Zato imajo športniki manj časa za šolsko delo – pisanje nalog, učenje, pripravo seminarskih nalog. Športniki se skozi to usklajevanje večinoma že zelo zgodaj naučijo pametno razporejati čas in ga dobro izkoristiti, dobro namreč vedo, da imajo popoldne le omejeno količino časa (po navadi ne več kot dve do tri ure) za naloge in učenje in ta čas potem tudi izkoristijo tako, da opravijo svoje obveznosti (Kajtna in Jeromen, 2013). Dobra organizacija, spretno razporejanje časa, vestnost in skrbnost, ki se jih mladi lahko skozi šport naučijo za življenje. Dejstvo je, da dobro usklajevanje šole in športa (oziroma dvojna kariera, kot se pogosto opredeljuje

v literaturi (Kolar in Robnik, 2018)) zahteva tudi dobre sistemske rešitve.

Osnovno- in srednješolska raven izobraževanja sta opredeljeni v Zakonu o športu – tako lahko na osnovnošolski ravni učenci športniki pridobijo status športnika, ki jim zagotavlja prilagoditev šolskih obveznosti, kot so obiskovanje pouka, načini in roki za ocenjevanje znanja ter drugo (Štrumbelj, 2018). Podrobnosti teh statusov in možnosti učencev so podrobneje opredeljene s konkretnimi pravilniki posameznih šol. Ti pravilniki so namenjeni čim bolj natančnemu opisu prilagoditev, ki so na tej šoli na voljo in izvedljivi, zato da šolsko in športno udejstvovanje otrok poteka čim bolj usklajeno (Štrumbelj, 2018).

Zakon o športu se navezuje tudi na Zakon o gimnazijah ter Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju in tako športnikom na ravni srednješolskega izobraževanja omogoča številne prilagoditve šolanja, ki so lahko opredeljene z osebnim izobraževalnim načrtom (tega pripravi strokovni delavec na šoli, ki ga imenuje ravnatelj) ali s šolskimi pravilniki (Štrumbelj, 2018). Tako si lahko dijaki športniki prilagodijo količino prisotnosti pri pouku, roke in način izpolnjevanja obveznosti in ocenjevanja znanja. Pomembno je, da se lahko osebni izobraževalni načrti med letom spreminjajo, da so usklajeni tudi s klubi oziroma trenerji športnikov ter da v največji možni meri omogočajo usklajevanje šolskih in športnih obveznosti. Precej pozornosti je v Zakonu o športu namenjene tudi opravljanju maturitetnih obveznosti, prav z namenom, da dijaki športniki ne bi imeli slabših možnosti pri njenem opravljanju in pri nadaljevanju šolanja. Na srednješolski ravni poznamo tudi športne gimnazije in športne oddelke, v katerih je pri zasnovi izvedbe programa še posebej veliko pozornosti namenjene usklajevanju šole in športa.

Tam dijaki športniki dobijo tudi tako imenovanega športnega koordinatorja, možnost sodelovanja s športnimi psihologi, dodatnimi pedagogi itd. Vse te storitve strokovnjakov, ki pomagajo pri usklajevanju vseh vidikov dijakovega življenja, se izkažejo še kot zlasti pomembne v primerih, kadar se ukvarjajo s športi, pri katerih prihaja do zlasti velike količine odsotnosti zaradi treningov in tekmovanj. Tak šport je

recimo alpsko smučanje, pri katerem so dijaki odsotni večji del zimskega obdobja, ali pa, kadar treningi zahtevajo veliko potovanja, na primer v jadraniu. Športni oddelki omogočajo tudi prilagojen urnik pedagoškega procesa – na primer poznejše začenjanje s poukom, da se lahko dijaki udeležijo jutranjih treningov, in podobno. V taki obliki pedagoškega procesa je pomembna tudi komunikacija s športnimi trenerji – ti morajo biti v stiku s študijskimi koordinatorji, da je tako za usklajenost športa in šole poskrbljeno z »obeh strani« (Kajtna idr., 2020). Na srednješolski ravni se je ta oblika izkazala za posebej učinkovito, pozneje pa se urejenost usklajevanja šole in športa spremeni.

Po srednješolski ravni Zakon o športu izobraževanja športnikov ne opredeljuje več, tako je usklajevanje univerzitetnega izobraževanja in športa opredeljeno s pravilniki višje- in visokošolskih izobraževalnih ustanov – pravice študentov športnikov na naši največji univerzi so urejene s Pravilnikom o študentih s posebnim statusom Univerze v Ljubljani (2018), ki ga je v koncu leta 2022 nadomestil in še nadgradil Pravilnik o študentih s posebnimi potrebami in posebnim statusom na UL (2022), na Univerzi v Mariboru upoštevajo študente športnike na podlagi Zakona za urejanje položaja študentov (2017), ki v 7. členu omenja tudi študente športnike, če omenjamo samo dve največji tovrstni ustanovi v Sloveniji. Posebej je treba omeniti, da določene članice ustanov tudi same sprejemajo še dodatne lastne pravilnike, ki olajšujejo študij študentom športnikom, tako je treba omeniti Pravilnik o posebnih pogojih izobraževanja kategoriziranih športnikov in trenerjev kategoriziranih športnikov Fakultete za šport v Ljubljani (2018), sprejet z namenom čim bolj olajšati športnikom šolanje na tej članici Univerze v Ljubljani. Te akte in pravilnike bomo nekoliko podrobneje predstavili pozneje.

Pomen usklajevanja študija in športnega udejstvovanja na najvišji možni ravni spodbuja tudi OKS s programom podeljevanja certifikata Športnikom prijazno izobraževanje, ki ga pridobijo ustanove srednješolskega in višješolskega/visokošolskega izobraževanja, ki so izkazale svoja prizadevanja za spodbudo aktivnosti na področju dvojne kariere športnikov (Kolar in Robnik, 2018). Ta certifikat je po dvostopenjski

evalvaciji do zdaj pridobilo kar 14 ustanov (OKS, 2020), kar pomeni, da je nivo zavedanja pomena usklajevanja študija in športa v Sloveniji visok.

Pomembno je, da imajo športniki, ki želijo poleg športnega udejstvovanja in resnega spogledovanja z vrhunskimi rezultati tudi študirati, to možnost. Iz povedanega je razvidno, da si v Sloveniji sistemsko k temu tudi precej prizadevamo. Številni slovenski športniki odhajajo tudi na študij v tujino, pogosto v Združene države Amerike (Kajtna idr., 2020) ali pa druge evropske države, in študije poudarjajo, da se taki študenti soočajo z velikim številom izzivom – komunikacijski, kulturni in akademski izzivi so med glavnimi, s katerimi se morajo tuji študenti spopasti, seveda pa se pojavljajo tudi mnogi psihološki in sociološki dejavniki, s katerimi se morajo spoprijeti študenti ob prihodu v tujino (Smolikevych idr., 2020).

Zakon za urejanje položaja študentov (2017) opredeljuje status študentov športnikov, v 7. členu ta zakon študente vrhunske športnike opredeljuje kot študente s posebnim statusom, poseben status pa ta zakon omogoča tudi študentom, ki so vrhunski umetniki ali se udeležujejo regionalnih ali mednarodnih tekmovanj. V tem zakonskem členu so opredeljeni tudi študenti s posebnimi potrebami, na primer slepi in slabovidni študenti, gluhi in naglušni študenti, gibalno ovirani študenti in še številne druge oblike posebnih potreb. Študenti s posebnimi potrebami in posebnim statusom imajo tako ugodnosti pri sprejemu na izbrane fakultete, pridobijo pa lahko tudi prilagoditve na primer glede prisotnosti pri pedagoškem procesu, načinu ocenjevanja in še mnogih drugih vidikih študija. Pridobijo lahko tudi dodatno strokovno pomoč pri študiju, ki jim omogoča nemoteno napredovanje skozi študijske obveznosti, njihov študij pa lahko traja tudi dlje, kot je predvideno za njihove vrstnike.

Ta zakon je pri opisu pravic študentov športnikov zelo splošen, zato ga mnoge univerze uporabljajo le kot splošno osnovo za pripravo lastnih pravilnikov, s katerimi podrobneje urejajo statute študentov športnikov. Eden takih dokumentov je Pravilnik o študentih s posebnimi potrebami in posebnim statusom na UL (2022), ki je bil sprejet lani novembra. Ta se zakonskih opredelitev drži v tem, da lahko

posebni status dobijo študenti vrhunski športniki, študenti vrhunski umetniki in športniki, ki se udeležujejo regionalnih in mednarodnih tekmovanj, ali študenti starši, status študenta s posebnimi potrebami pa lahko dobijo študenti, ki imajo katero od številnih oblik posebnih potreb. S katerim koli od teh dveh statusov tako lahko študenti pridobijo prilagoditve, potrebne za študij, ali pa dodatno pomoč, s katero bodo študijske obveznosti lažje opravljali – s tem pravilnikom Univerza v Ljubljani izkazuje razumevanje dodatnih obveznosti ali določenih težav, ki jih imajo študenti, in tako omogoča, da kljub temu normalno študirajo.

Študenti lahko dobijo status študenta športnika, če so pri Olimpijskem komiteju Slovenije (OKS) klasificirani kot športniki olimpijskega, svetovnega, perspektivnega, državnega ali mladinskega razreda, s čimer izkazujejo nivo svojih rezultatov (Pravilnik o študentih s posebnimi potrebami in posebnim statusom na UL, 2022). Če so tuji študenti, morajo izkazati primerljivo raven kakovosti glede na svoje nacionalne olimpijske komiteje. Ta status lahko dobijo tudi, če na državni ali mednarodni ravni tekmujejo v športu ali športni disciplini, ki ni kategorizirana pri OKS, če so trenerji državne reprezentance ali športnika, ki ima veljavno kategorizacijo pri OKS, pa lahko dobijo status študenta trenerja, kar je še dodatno omogočanje dvojne kariere s strani UL. V tem primeru morajo s potrdilom športnika ali nacionalne zveze (v določenih primerih tudi s potrdilom kluba) izkazati, da so neposredno vpleteni v proces treninga in priprave vrhunskih športnikov na tekmovanje. Status študenta športnika oziroma študenta trenerja lahko dobijo tudi športniki invalidi oziroma trenerji športnikov invalidov – v tem primeru ustrezno potrdilo izda Zveza za šport invalidov Slovenije – Paralimpijski komite Slovenije.

Študij študentov športnikov se najpogosteje prilagaja v obliki deleža obveznosti, in sicer prisostvovanja pedagoškemu procesu. Statut UL (2017) namreč opredeljuje 100-odstotno obvezno prisotnost, ti študenti lahko pridobijo tudi prilagajene datume opravljanja izpitov, v primeru odsotnosti se jim lahko prilagodijo obveznosti, s katerimi nadomestijo aktivnosti, pri katerih so manjkali. Te prilagoditve so večinoma odvisne od tega, kaj lahko ponudi oziroma zmore omogo-

čiti fakulteta, zato številne fakultete tudi same oblikujejo in pripravljajo pravilnike, s katerimi opredeljujejo prilagoditve za študente športnike. Med splošnimi prilagoditvami študijskega procesa je smotrno omeniti urejanje dostopnosti študijskega gradiva. Digitalna dostopnost gradiv (in s tem ne mislimo le učbenikov, izobraževalnih vidov in podobnega gradiva, ampak predvsem zmožnost spremljanja pedagoškega procesa) je verjetno eden redkih pozitivnih učinkov obdobja epidemije, saj smo se učitelji ogromno naučili o tem, kako izvajati pouk tudi na daljavo ter kako ta gradiva pripraviti in shranjevati za poznejše ogled. Tako lahko študenti z nekaj fleksibilnosti in pripravljenosti učitelja spremljajo pedagoški proces tudi, če zaradi treningov ali tekmovanj ne morejo biti na fakulteti, lahko pa proces spremljajo tudi s časovnim zamikom, čeprav je epidemija že lep čas preklicana. Številni študenti športniki so bili v času epidemije študijsko zelo uspešni, saj so lahko pedagoški proces spremljali na daljavo. Zagotovo pa razlog za to večjo študijsko uspešnost ni bil prekinitev treningov, saj je bila prekinitev treningov za vrhunske športnike le kratka ali je sploh ni bilo – s to težavo so se soočali predvsem športniki na osnovnošolski ravni.

Najbolj podrobne smernice za prilagajanje študija pogojem vrhunskega športa v sklopu UL imamo na Fakulteti za šport. Pravilnik o posebnih pogojih izobraževanja kategoriziranih športnikov in trenerjev kategoriziranih športnikov Fakultete za šport v Ljubljani (2018) je bil sprejet na senatu fakultete v novembru 2018. Na Fakulteti za šport je podrobna opredelitev prilagoditev za študente športnike pravzaprav nujna, saj se na naši šoli vsako leto izobražuje približno 150 študentov športnikov in med 10 do 20 študentov trenerjev, pri tem pa natančne številke nekoliko nihajo glede na velikost vpisa posameznega leta. Študenti športniki in študenti trenerji lahko dobijo tri različne statuse oziroma pravico do zmanjšane prisotnosti pri pedagoškem procesu. Tako lahko status A dobijo športniki, ki imajo pri OKS kategorizacijo olimpijskega in svetovnega razreda, in trenerji športnikov s tovrstno kategorizacijo. Status B lahko dobijo športniki mednarodnega in perspektivnega razreda in njihovi trenerji, medtem ko lahko status C dobijo športniki državnega in mladinskega razreda oziroma njihovi trenerji.

Ti statusi opredeljujejo predvsem količino prisotnosti na pedagoškem procesu in število kreditnih točk, ki jih potrebujejo za napredovanje v višje letnike. Tako lahko študenti z najvišjim statusom, torej statusom A, v višji letnik napredujejo s 40 pridobljenimi kreditnimi točkami, prisotni pa morajo biti na 50 odstotkih pedagoškega procesa. Sicer je pri pedagoškem procesu zahtevana 100-odstotna prisotnost (Statut UL, 2017), napredovanje v višji letnik pa je mogoče, če študenti iz pedagoških obveznosti zberejo 54 kreditnih točk iz letnika. Pri statusu B morajo biti prisotni na dveh tretjinah pedagoškega procesa in zbrati 42 kreditnih točk, pri statusu C pa morajo prisostvovati 75 odstotkom pedagoškega procesa in za napredovanje v višji letnik zbrati 48 kreditnih točk. Pogosto študenti dobijo še dodatne prilagoditve, kadar izrazijo potrebo po tem – tako ni redko, da ima športnik, ki se ukvarja z zimskim športom, kategorizacijo državnega razreda in dobi status C, še dodatno zmanjšano obveznost prisotnosti in je dovolj, če je prisoten na dveh tretjinah pedagoškega procesa, čeprav bi moral biti prisoten na treh četrтинah.

Imamo tudi študente, ki se tekmovalno ukvarjajo s športom in nimajo dovolj dobrih rezultatov, da bi pridobili kategorizacijo OKS, ali pa se ukvarjajo s športi, ki ne delujejo v okviru OKS in nimajo urejenega sistema klasificiranja. Taki športniki najpogosteje dobijo zmanjšano prisotnost pri pouku, in sicer se lahko pedagoških obveznosti udeležijo v 75 odstotkih. Menimo, da so take prilagoditve pomembne in včasih lahko znatno pripomorejo k udejanjanju dvojne kariere, zlasti ker se zavedamo, da v sistemu kategorizacij pogosto prihaja do anomalij. Tako na primer v atletiki športniki lahko kategorizacijo državnega razreda dobijo le, če je na državnem prvenstvu dovolj udeležencev, kar pa v tem športu, ki vsebuje izjemno veliko število različnih disciplin, včasih preprosto ni izvedljivo – če tako uspešen športnik ne more dobiti kategorizacije zaradi števila udeležencev, je prav, da vsaj na fakulteti to poskušamo razumeti in mu omogočimo dobre pogoje za usklajevanje športa s študijem.

Študenti športniki in študenti trenerji na Fakulteti za šport imajo tudi mentorja študentov športnikov, ki jim pomaga pri koordinaciji šolskih in športnih obveznosti, še zlasti je treba izpostaviti, da študenti s statusom A dobijo individu-

alnega mentorja, ki je posebej zadolžen za pomoč. To so najpogosteje kar pedagoški delavci, ki sodelujejo pri športu, s katerim se ukvarja ta študent – če gre torej za rokometaša, vlogo individualnega mentorja prevzame eden od učiteljev, ki poučujejo rokomet. Ti učitelji oziroma asistenti najboljše poznajo načine treninga rokometašev ter najboljše vedo, kaj ti športniki potrebujejo za dobro usklajevanje športa in študijskih obveznosti. Če tega športa pri nas ne poučujemo kot predmet in ni nikogar, ki bi dobro poznal načine treninga, pa vlogo individualnega mentorja prevzame siceršnji mentor študentov športnikov. Prav zaradi takega načina dela so pri nas študij že dokončali študenti športniki, ki so dosegali najvišje možne rezultate – med študenti Fakultete za šport najdemo nosilce medalj z evropskih, svetovnih prvenstev in olimpijskih iger ter kapetane državnih reprezentanc.

Literatura

- Byrne, T. (1993). Sport: It's a family affair. V M. Lee (ur.), *Coaching children in sport* (str. 39–47). Chapman & Hall.
- Dick, F. W. (1997). *Sports training principles* (3rd edition). A & C Black.
- Doupona Topič, M. in Petrovič, K. (2007). *Šport in družba – sociološki vidiki*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Drenovac, M. (2007). *Sportska psihologija*. Filozofski fakultet Osijek.
- Gummerson, T. (1992). *Sports coaching and teaching*. A & C Black.
- Kajtna, T. (2006). *Psihološki profil vodilnih slovenskih športnih delavcev [Doktorska disertacija]*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo.
- Kajtna, T. in Jeromen, T. (2013). *Šport z bistro glavo* (druga, dopolnjena izdaja). Samozaložba.
- Kajtna, T., Koren, M. in Robnik, M. (2020). Karierni razvoj slovenskih plavalcev in študij v Združenih državah Amerike. *Šport: revija za teoretična in praktična vprašanja športa*, 68(3/4), 130–138.
- Kolar, E. in Robnik, P. (2018). *Dvojna kariera športnikov*. Olimpijski komite Slovenije, Združenje športnih zvez.
- Krevel, V. (2001). *Poklic športnega trenerja*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Martens, R. (1997). *Successful coaching: A publication for the American Sport Education Program and the National Federation Interscholastic Coaches Association*. Human kinetics. OKS. (12. 2.

2020). [http://www.olympic.si/sportniki/olimpijski-karierni-center/izobrazevanje-in-dvojna-kariera-](http://www.olympic.si/sportniki/olimpijski-karierni-center/izobrazevanje-in-dvojna-kariera)

Pravilnik o posebnih pogojih izobraževanja kategoriziranih športnikov in trenerjev kategoriziranih športnikov Fakultete za šport v Ljubljani. (19. 12. 2018). <https://www.fakultetazasport.si/studij/refe-rat/dokumenti-in-obrazci/>

Pravilnik o študentih s posebnimi potrebami in posebnim statusom na UL. (26. 11. 2022). https://www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/organizacija__pravilniki_in_porocila/predpisi_statut_ul_in_pravilni-ki/2014101712292151/

Pravilnik o študentih s posebnim statusom Univerze v Ljubljani. (29. 5. 2018). https://www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/orga-nizacija__pravilniki_in_porocila/predpisi_statut_ul_in_pravilni-ki/2014101712292151/

Sabock, R. J. (1985). *The coach* (3rd edition). Human kinetics.

Smolikevych, N., Turchyn, I. in Horokhivska, T. (2020). Foreign stu-dents' adaptation challenges in the US University. *Human Studies. Series of Pedagogy*, 10/42, 76–86. <https://doi.org/10.24919/2413-2039.10/42.186312>

Statut UL. (11. 2. 2017). https://www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/organizacija__pravilniki_in_porocila/predpisi_statut_ul_in_pravilni-ki/2017021011415809/I.%20SPLO%C5%A0NE%20DOLO%C4%8C-BE

Škof, B. (2016). *Šport po meri otrok in mladostnikov.* Univerza v Lju-bljani, Fakulteta za šport.

Štrumbelj, B. (2018). Sistemski ukrepi države za podporo športnikom. V E. Kolar in P. Robnik (ur.), *Dvojna kariera športnikov* (str. 16–24). Olimpijski komite Slovenije, Združenje športnih zvez.

Tušak, M. [Maks], in Tušak, M. [Matej] (2001). *Psihologija športa.* Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Zakon o športu (ZŠpo-1). (24. 6. 2017) <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6853>

Zakon za urejanje položaja študentov (ZUPŠ). (17. 11. 2017). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7696>

Jernej Buzeti in Špela Mar

Perspektiva Fakultete za upravo

Fakulteta za upravo Univerze v Ljubljani

1 Uvod

Napovedi Organizacije združenih narodov (2019) kažejo, da se bo do leta 2060 število starejših (nad 64 let) podvojilo, in sicer na 1,5 milijarde ljudi, medtem ko bo delež mlajših predstavljal dobrih 14 odstotkov svetovnega prebivalstva. Tovrstne posledice bodo občutili na številnih področjih in nekatere okoliščine v Evropi in drugje po svetu že kažejo, da primanjkuje kakovostnega kadra za vključitev v delovne procese organizacij. Videnje sedanjih in prihodnjih razmer zato odločevalcev na različnih ravneh terja, da v ospredje postavijo bolj strateško izvajanje aktivnosti, povezanih z izzivom, kako prepoznati, vključiti in razvijati kakovosten kader oziroma talentirane posameznike, ki lahko pomenijo dolgoročno pomembno dodano vrednost za delodajalce, državo in družbo. Na kadrovske področju ne gre več le za to, ali bo delodajalec izbral in zaposlil prave ljudi, ampak gre vse bolj za izziv, ali bodo pravi ljudje želeli delati (ostati in se zaposliti) v organizaciji. Izziv, ki ga je zato treba obravnavati, je izziv ravnanja s talenti.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (2023) pojasnjuje, da je talent velika prirojena sposobnost za določeno umsko ali fizično dejavnost, dar oziroma kdor je posebno nadarjen za kaj. Pogosto za besedo »talent« uporabimo tudi izraz »nadarjen/-ost«, ki ga Slovar slovenskega knjižnega jezika (2023) definira kot sposobnost hitro, brez večjega navora pridobiti potrebno znanje oziroma spretnost za dobro opravljanje kake dejavnosti. Po mnenju Jegliča (2019) so talenti naravni načini delovanja, ki so ljudem blizu, enostavni. Ne glede na to, kako talent opredelimo, je treba razumeti, da lahko v ožjem smislu talent razumemo kot veliko prirojeno sposobnost za določeno umsko ali fizično dejavnost oziroma umsko ali fizično sposobnost, zaradi katere posameznik izstopa iz množice. V širšem organizacijskem pogledu se izraz talent uporablja v kontekstu »talentiranega sodelavca«. Talentirani sodelavec v tem pomenskem okviru nima le prirojenih in izstopajočih sposobnosti, ampak izraz hkrati označuje sodelavce, ki imajo ključne organizacijske vloge ali zasedajo ključne organizacijske položaje, imajo visok razvojni potencial in/ali pripadajo določeni za organizacijo pomembnejši skupini

(Collings in Mellahi, 2009). Pomembno je, da se talent prepozna oziroma odkrije, saj ga drugače ne moremo razvijati. Zato je treba vzpostaviti okolje, v katerem lahko posameznik razvija svoje talente, pri tem pa imajo pomembno vlogo tudi visokošolske organizacije in drugi zunanji in notranji akterji, ki soustvarjajo izobraževalno okolje. Tovrstnega izziva se zaveda tudi Fakulteta za upravo Univerze v Ljubljani (UL FU), ki strateško in sistematično izvaja aktivnosti ravnanja s talentiranimi oziroma perspektivnimi študenti in diplomanti.

Ambicioznost, odgovornost, ustvarjalnost in želja po doseganju odličnosti so pomembne vrednotne komponente FU, ki v svoje imanentne in osrednje temelje poleg zaposlenih postavlja tudi svoje študente in diplomante. Še zlasti je fakulteta ponosna na najboljše študente in diplomante in ravno skupina, ki izstopa po odličnosti, potencialu in nardarjenosti, je fakulteti v poseben strateški izziv. S tovrstnim izzivom in vprašanjem najboljših učencev se je ukvarjal že starokitajski filozof Konfucij in osebe, ki so izstopale zaradi talenta, potenciala in inteligentnosti, poimenoval z besedo »junzi«. Biti junzi pomeni biti najboljša različica sebe glede na to, kje si zdaj. Z začetkom pri stvareh, ki so v vaši bližini in danes. Gre torej za nadpovprečne ljudi z dobro izobrazbo in spretnostmi vplivanja in pozitivnega spreminjanja okolice in sebe. S talenti pa je treba tudi ustrezno ravnati in Gadsden idr. (2017) ravnanje s talenti opredeljujejo kot proaktivno prepoznavanje in razvoj posameznikov z visokim potencialom, da bi dosegli svoj polni potencial in prispevali k trenutnim in prihodnjim rezultatom organizacije ali širše javne službe. Gallardo Gallardo idr. (2020) navajajo, da gre pri ravnanju s talenti za dejavnosti in procese, ki vključujejo sistematično privabljanje, identifikacijo, razvoj, sodelovanje, zadrževanje in uporabo tistih talentov, ki imajo posebno vrednost za organizacijo pri ustvarjanju strateške trajnosti in uspeha.

Fakulteta za upravo Univerze v Ljubljani ima v svoji viziji napisano, da so se njeni diplomanti in slušatelji sposobni soočiti z izzivi področja ter prispevati k razvoju znanja, znanosti in stroke. Zaradi tega je smiselno posebno pozornost nameniti najboljšim študentom in diplomantom fakultete ter zanje skrbeti in jim omogočiti povezovanje, razvoj in

različne vrste izzivov, saj je treba verjeti, da »ko sejalec seje semena, da bo tam nekaj tudi zraslo in bomo lahko želi«. Seveda se je treba ob tem zavedati, da se zgodi, da včasih kakšno »seme« pade tudi na kamnita tla in ne obrodi sadov. Hkrati s tem je treba biti tudi prepričan, da je veliko tudi tistega semena, ki je in bo dajalo dober rezultat. Zato je še kako pomembno delati na »zemlji«, ki je rodovitna in daje rezultat ter ne zaduši ideje, ambicioznosti, besed in drugačnosti. To je usmeritev, ki jo na FU podpiramo, spoštujemo in si prizadevamo, da postane in ostane naš pomemben socialni in strokovni kapital ter naš ponos. S tem namenom je bila na fakulteti oblikovana neformalna skupina nadarjenih oziroma perspektivnih študentov, poimenovana kot Perspektiva Fakultete za upravo. Skrb za izvajanje aktivnosti spada pod področje prodekana za prenos znanja oziroma Komisije za prenos znanja na FU.

2 Predstavitev aktivnosti

FU na področju ravnanja s talenti oziroma nadarjenimi študenti in diplomanti izvaja različne aktivnosti, saj vzpostavlja okolje in zagotavlja priložnosti za nadarjene študente in diplomante tako, da jih vključuje v različne oblike sodelovanj s fakulteto (npr. tutorstvo, organizacija dogodkov, raziskovalni in strokovni projekti fakultete, nacionalni in mednarodni projekti, namenjeni študentom itd.) ter najboljše študijske dosežke študentov in diplomantov nagrajuje s podeljevanjem različnih nagrad in priznanj (npr. najboljši študent letnika, najboljši diplomant, priznanja študentom za posebne prispevke fakulteti). FU se hkrati s tem načrtno ukvarja tudi s skupino Perspektiva Fakultete za upravo. V skupino Perspektiva Fakultete za upravo so vključeni perspektivni študenti in diplomanti fakultete, ki izstopajo zaradi svojih talentov in s tem povezanimi potenciali.

Perspektiva Fakultete za upravo deluje zato, da svojim članom (študentom, diplomantom) omogoča povezovanje (mreženje), razvoj in različne vrste izzivov, s katerimi se razvijajo tako v profesionalnem kot osebnem pogledu. Spoznavanje motiviranih posameznikov z različnih področij dejavnosti in

z različnimi življenjskimi zgodbami, izmenjevanje pogledov, usvajanje novih znanj in spretnosti ter iskanje priložnosti za preizkušanje zamisli in nabiranje izkušenj so aktivnosti, ki uresničujejo poslanstvo, da bi člani skupine Perspektiva Fakultete za upravo v življenju lažje unovčili potenciale, prispevali delež pri razvoju družbe, države in organizacij, v katerih so oziroma bodo zaposleni.

V skupini Perspektiva Fakultete za upravo je trenutno 28 članic in članov, ki so glede na status in zaključeno izobrazbo razvrščeni v dve skupini, in sicer tako imenovano skupino »juniorji« (študenti) in skupino »seniorji« (diplomanti). Člani Perspektive Fakultete za upravo so povabljeni v skupino kot študenti. Da povezovanje med člani skupine poteka tudi po zaključenem študiju, iz skupine ne izključujemo tistih, ki so visokošolsko izobraževanje že zaključili, saj so prav taki člani pomembna vrednost skupine, ker že vzpostavljajo svoje povezave v poslovnem svetu in lahko pomagajo pri odpiranju številnih kariernih in drugih poslovnih priložnosti za člane skupine, študente fakultete in FU. Evidenco z vsemi podatki o članih skupine Perspektiva vodi Komisija za prenos znanja in evidenca se vsako leto osveži. Pripravljeno je tudi predstavitveno gradivo o članih Perspektive z njihovimi kratkimi opisi in kontaktnimi podatki.

Pri izbiri, kdo lahko postane član Perspektive, fakulteta ne daje poudarka samo povprečni oceni študentov, ampak postavlja v ospredje še nekaj drugih pomembnih meril, kot so ambicioznost in kompetentnost študentov na določenem področju, izkazano udejstvovanje študentov v različnih obštudijskih dejavnostih na fakulteti ali zunaj nje ter nadarjenost študentov za določeno področje študijskih vsebin fakultete. Člane Perspektive vseskozi spremljamo, saj fakulteto zanima njihov profesionalni in osebni razvoj, še zlasti pa, kaj se dogaja z njimi, kje so aktivni in s čim se ukvarjajo. Ne glede na to, da merilo pri izbiri članov ni samo povprečna ocena, se v praksi izkaže, da so nadarjeni študenti prav tako tisti z zelo visokimi povprečnimi ocenami. Predloge, kdo kaže talent in potencial ter bi ga bilo smiselno vključiti v skupino Perspektiva Fakultete za upravo, sporočajo predvsem pedagogi, saj nadarjenost oziroma potencial študentov prepoznajo med predavanji in vajami ter s pomočjo dru-

gih dejavnosti, v katere se študenti vključujejo. Za izvajanje aktivnosti za člane skupine Perspektiva je formalno zadolžen prodekan za prenos znanja s svojo ekipo oziroma člani Komisije za prenos znanja, in sicer z vodjo skupine Perspektiva Fakultete za upravo in še tremi članicami komisije ter strokovno sodelavko, ki pomaga pri nekaterih administrativnih zadevah, povezanih z izvajanjem aktivnosti skupine. Celotna organizacijska ekipa za izvajanje aktivnosti Perspektive Fakultete za upravo je redno zaposlena na fakulteti (dva visokošolska učitelja, tri sodelavke visokošolskih učiteljev in strokovna sodelavka).

Za člane skupine Perspektiva Fakultete za upravo se vsako študijsko leto pripravi poseben program dela, ki ga sprejme Komisija za prenos znanja (usmeritev sta mandatni program dela prodekana za prenos znanja in vizija fakultete). Navedeni program dela sooblikujejo tudi člani skupine Perspektiva Fakultete za upravo, saj tako najbolj dosledno in strateško nagovarjamo želje in ustvarjamo pogoje za razvoj članov. Za člane se organizirajo oziroma pripravijo različne aktivnosti, in sicer:

- enkrat ali dvakrat letno se organizira poslovno srečanje članov Perspektive Fakultete za upravo z gostom iz poslovnega sveta z namenom pogovora, spoznavanja in povezovanja, ustvarjanja poslovnih sodelovanj ter prenosa znanja in izkušenj gosta na člane skupine;
- vključevanje v strokovne in raziskovalne projekte FU ter študentske projekte za trajnostni razvoj oziroma druge nacionalne in mednarodne projekte, v katere lahko vključimo študente fakultete;
- brezplačna izobraževanja (seminar, delavnice);
- obiski organizacij v javnem in zasebnem sektorju ter srečanja z vodstvi organizacij;
- neformalna druženja.

Če se organizira poslovno srečanje (dogodek), organizacijska ekipa za pripravo pripravi poslovno srečanje v sproščnem okolju, na katerega vedno povabimo častnega gosta poslovnega dogodka in člane Perspektive Fakultete za upravo. Častni oziroma osredni gost je ugledno ime iz gospodarske, podjetniške, politične, mednarodne ali druge sfere. Osrednji

gost v pogovoru z udeleženci deli praktične izkušnje in nasvete ter s študenti vzpostavi stik in morebitno sodelovanje. Namen vzpostavitve takega koncepta je povezan predvsem s tem, da se članom skupine omogoči vzpostavitev stika s pomembnimi in vplivnimi odločevalci v Sloveniji in tujini. Prav zaradi tega in zaradi same narave dogodka je poslovno neformalno druženje tisti dogodek, na katerem je možna najboljša osebna interakcija članov skupine Perspektiva s priznanimi predstavniki iz poslovnih in družbenih krogov. Tovrstna poslovna srečanja (dogodki) so namenjena izključno članom skupine Perspektiva, ki del stroškov poravnajo tudi sami. V zadnjih štirih letih so bila organizirana štiri poslovna srečanja s častnim gostom. V letošnjem letu načrtujemo poslovno srečanje v marcu/aprilu in maju/juniju.

Za člane skupine Perspektiva Fakultete za upravo je bilo organiziranih več izobraževalnih dogodkov. Z izobraževalnimi dogodki bo fakulteta nadaljevala tudi v letu 2023, saj bo za člane skupine organiziranih vsaj pet delavnic in seminarjev. Med izobraževalne dogodke, ki bodo organizirani za člane skupine Perspektiva, smo v letu 2023 uvrstili tudi izobraževanje o čustveni inteligentnosti in razvoju sposobnosti sodelovanja z drugimi s predhodnim testiranjem (test čustvene inteligentnosti, orodje SDI itd.) članov skupine Perspektiva. Na podlagi rezultatov, ki jih bomo dobili s pomočjo testiranja, bodo člani skupine tudi lažje razumeli svoje vedenje, vzroke in motive za sprejemanje določenih odločitev ter vpliv takih odločitev na njih in druge ljudi. Po zaključku testiranja bo certificirani strokovnjak za člane Perspektive organiziral sklop izobraževalnih delavnic o čustveni inteligentnosti in razumevanju vedenja v odnosu do sebe in drugih ter izkoriščanju talentov, ki jih imajo člani Perspektive Fakultete za upravo.

Da bi se člani Perspektive Fakultete za upravo čim bolj spoznali z različnimi praksami in zaposlenimi v organizacijah, so za člane skupine organizirani tudi obiski organizacij oziroma podjetij. Tako po eni strani povezujemo prakso in člane skupine ter omogočamo mreženje različnih akterjev. V letu 2023 načrtujemo enega ali dva obiska podjetij oziroma organizacij v javnem sektorju, kjer bodo za člane skupine organizirani predstavitve organizacije, ogled prostorov in pogo-

vor z vodstvom organizacije ter morebitna poslovna večerja ali poslovno kosilo z vodstvom organizacije in člani skupine Perspektiva.

Z željo, da bi se člani skupine Perspektiva čim več in bolj kakovostno povezovali in spoznavali, se za člane ob začetku študijskega leta in pred začetkom poletnih počitnic organizirajo tudi neformalna druženja. Na neformalnem druženju ob začetku študijskega leta so članom skupine predstavljeni novi člani skupine Perspektiva in predlog programa aktivnosti v tekočem študijskem letu. Člani so prav tako povabljeni, da sooblikujejo tak program aktivnosti. Za neformalno srečanje članov skupine, ki se organizira pred začetkom poletnih počitnic, se pripravijo športne aktivnosti, saj želimo, da povezovanje med člani poteka tudi na tak način.

3 Ugotovitve in sklepi

Prepoznavanje talenta pri študentih v univerzitetnem okolju ter ravnanje s talentiranimi posamezniki predstavlja področje, na katero mora svojo posebno pozornost usmeriti tudi Univerza v Ljubljani s svojimi članicami. Ni dovolj samo prepoznati talent, ampak je treba nadarjenim posameznikom z odkritim talentom in potencialom omogočiti priložnosti ter vzpostaviti pozitivno in čustveno varno okolje, v katerem lahko pokažejo svoje talente in jih ob tem razvijajo. Vodstvo UL FU se skupaj z zaposlenimi, ki skrbijo za različne aktivnosti ravnanja s talenti, tega zaveda in temu namenja posebno pozornost, saj je to naložba fakultete v sedanost in še bolj v prihodnost. Primer dobre prakse ravnanja s talenti, ki se odraža s skupino Perspektiva Fakultete za upravo, kaže, da je treba izvajanje aktivnosti skupine nadaljevati oziroma aktivnosti, ki se izvajajo za člane, še nadgraditi. Za člane skupine Perspektiva se vsako leto organizirajo oziroma pripravijo različne aktivnosti (npr. poslovni dogodki s povabljenim gostom in večerjo, izobraževalne delavnice), s pomočjo katerih se članom omogoča mreženje oziroma vzpostavljanje poslovnih povezav, ki jim lahko pomagajo na karierni poti. S poslovnimi povezavami imamo v mislih zlasti povezovanje z odločevalci v javnem in zasebnem sektorju ter ljudmi, ki

lahko s svojo ambicijo in sposobnostjo čez nekaj let prevzamejo vlogo odločevalcev v Sloveniji ali tujini. Dosedanja praksa je prav tako pokazala, da je koristno nadarjene študente poiskati oziroma identificirati že ob začetku študijskega leta v prvih letnikih ter jih nato spremljati in jih vključiti v skupino Perspektiva Fakultete za upravo.

4 Literatura in viri

- Collings, D. G. in Mellahi, K. (2009). Strategic talent management: A review and research agenda. *Human resource management review*, 19(4), 304–313.
- Gadsden, S., McLaughlin, D., Grant, K., Mackie, B., Cassidy, N. in Derbyshire, H. (2017). *Talent management in public services in Scotland*. https://www.improvementservice.org.uk/_data/assets/pdf_file/0030/9759/talent-management-final-report.pdf
- Gallardo Gallardo, E., Thunnissen, M. in Scullion, H. (2020). *Talent management: Context matters. The International Journal of Human Resource Management*, 31(4), 457–473.
- Jeglič, B. (2019). *Talent je kot roža, cvetel bo, če ima pogoje za rast*. <https://www.dmslo.si/zapis/talent-je-kot-roza-cvetel-bo-ce-ima-pogoj-je-za-rast>
- Nadarjenost. (2023). *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (2. dopolnjena in deloma prenovljena izd.). <https://www.fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=nadarjenost>
- Talent. (2023). *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (2. dopolnjena in deloma prenovljena izd.). Pridobljeno s <https://www.fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=talent>
- Združeni narodi – United Nations. (2019). *World population ageing 2019*. <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WorldPopulationAgeing2019-Highlights.pdf>

Miha Slapničar in Iztok Devetak

Delo nadarjenih študentov na področju kemije v projektu Erasmus+ DiSSI

Uvod

Na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani (UL PEF) se od januarja 2020 do julija 2023 izvaja projekt ERASMUS+ z naslovom **Diversity in Science towards Social Inclusion (DiSSI)** – non-formal education in science for students' diversity in v slovenščini Različnost v naravoslovju za socialno vključenost – neformalno naravoslovno izobraževanje za različnost, ki ga financira Evropska unija.

Namen projekta je razviti izobraževalne strategije na področju kemije v neformalnem učnem okolju za različne učence in dijake za obravnavanje štirih dimenzij različnosti učencev/dijakov hkrati: (1) tiste, ki prihajajo iz nižji socioekonomskih statusov; (2) tiste, ki so del etničnega oziroma kulturnega okolja, različnega od večine v družbi; (3) tiste z nižjimi jezikovnimi spretnostnimi za učinkovito sporazumevanje v jeziku, ki v družbi prevladuje, ter (4) tiste, ki veljajo za nadarjene za naravoslovje oziroma kemijo.

Slovenija in UL PEF sta med partnericami projekta, poleg Nemčije, Irske, Združenega kraljestva in Severne Makedonije.

Predstavitev aktivnosti

Slovenska raziskovalna skupina DiSSI se ukvarja z nadarjenimi učenci in dijaki na področju naravoslovja in še zlasti kemije, kjer nadarjeni učenci, pa tudi drugi, usvajajo kemijsko znanje zunaj šolskega okolja v neformalnem učnem okolju centra KemikUm ULPF.

Aktivnosti, razvite za učence in tudi dijake, obsegajo učne DiSSI module (1) Naravoslovje v forenzični znanosti, (2) Kemija okolja – vode, (3) Zelena kemija prihodnosti in (4) Zdravilne učinkovine v popru. Vsi učni moduli so zasnovani na principu učenja kemije z raziskovanjem, kar se je izkazalo za dober pristop učenja kemije za nadarjene učence in dijake, pa tudi za druge z določenimi prilagoditvami učnega pristopa.

Na Katedri za kemijo in kemijsko izobraževanje, ki je na UL PEF del oddelka za biologijo, kemijo in gospodinjstvo, si pri-

zadevamo odkrite nadarjene študente povabiti k sodelovanju v različnih projektih. V zadnjih letih je bilo k temu nagovorjenih več študentov, najuspešnejša med njimi pa je bila študentka prvostopenjskega študijskega programa Dvopredmetni učitelj, smer kemija in fizika, Tia Kralj. Študentka Tia Kralj poleg omenjenega študija na UL PEF na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani vzporedno obiskuje tudi univerzitetni študijski program kemije.

Raziskovalno delo študentov se vodi in izvaja znotraj Centra KemikUm, ki na UL PEF uspešno deluje že od leta 2017. Delovanje Centra KemikUm temelji na povezovanju med univerzo-šolami-podjetji z namenom skupnega razvoja inovacij, njihovi uporabi pri učenju kemije in optimizaciji na osnovi evalvacije izvedenih dejavnosti, da bi tako prispevali k (1) prenosu in uspešni uporabi razvojno-raziskovalnih spoznanj v izobraževalnem procesu, (2) izboljšanju kakovosti poučevanja in učenja kemije glede na potrebe v šolski praksi, lokalnem okolju in v podjetjih z dejavnostmi na področju naravoslovja, (3) spodbujanju interesa mladih za kemijo in naravoslovne vede ter (4) izboljševanju ozaveščenosti o vlogi kemije in naravoslovja v družbi ter pomenu trajnostnega razvoja.

V študijskem letu 2021/2022 je tako študentka Tia Kralj pod mentorstvom asistentov dr. Mihe Slapničarja in dr. Mateja Vošnjaka izvajala eksperimentalno-raziskovalno nalogo z naslovom Študija antioksidativne sposobnosti piperina in ostalih piperidinskih alkaloidov pri radikalskih reakcijah v celicah govejih jeter. Delo, ki ga je študentka opravila v svojem raziskovalnem delu, je služilo tudi za oblikovanje DiSSI učnega modula za učence in dijake.

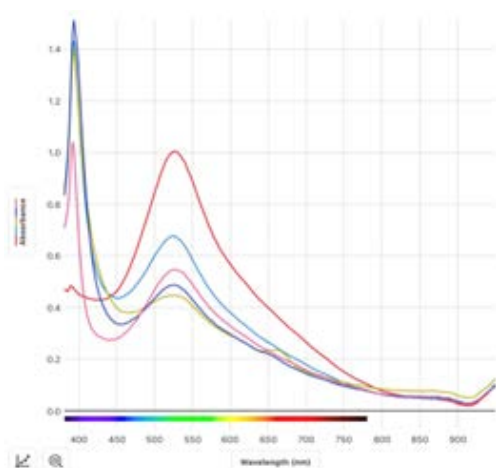
Namen raziskave je bil ugotoviti, kakšno antioksidativno sposobnost imajo piperin in ostali piperidinski alkaloidi pri nevtralizaciji DPPH• radikalov (Singh in Srivastava, 2020; Stojanović Radić idr., 2019). Kot primer prenosa standardnega vzorca piperina na konkreten primer živalskih celic je bil vzet vzorec celic govejih jeter.

V raziskavi je študentka iz treh vrst plodov črnega poprovca (*Piper nigrum* L.), (črni, beli in zeleni) izolirala zmes alkaloidov in jih identificirala. Izolacijo je izvedla z metodami po-

vratne destilacije, nučiranja, uporabe rotavaporja ter kristalizacije in prekristalizacije. Zmes alkaloidov je identificirala z analizo TLC in štirimi specifičnimi dokaznimi reakcijami: Dragendorffov test, Mayerjev test, Wagnerjev test in Hagerjev test (Slapničar in Boh Podgornik, 2021).

Antioksidativno sposobnost piperidinskih alkaloidov v izvlečkih različnih vrst plodov je preverila spektrometrično po metodi DPPH, pri čemer je z meritvami absorbance spremljala razbarvanje raztopine DPPH, ki je indikator antioksidativne sposobnosti. Rezultati spektrometričnega določevanja absorbanc ob dodatku izvlečkov poprov brez substrata kažejo (slika 1), da ima pri radikalski reakciji največjo antioksidativno sposobnost beli poper (52,6 %), sledi črni poper (49,5 %), zeleni poper (29,1 %) in standard piperina (43,3 %) (Slapničar idr., 2021a, 2021b).

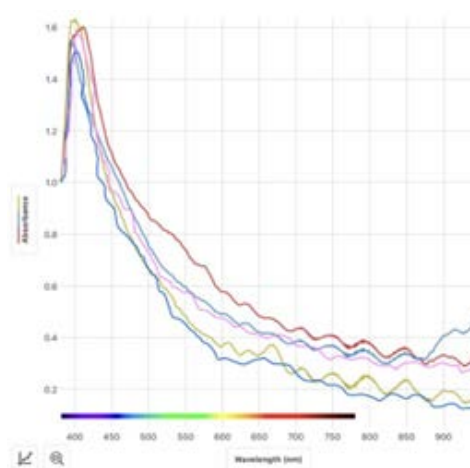
Rezultati spektrometričnega določevanja absorbanc ob dodatku izvlečkov poprov in substrata kažejo (slika 2), da ima pri radikalskih reakcijah v celicah govejih jeter največjo antioksidativno sposobnost beli poper (34,2 %), sledita črni (16,8 %) in zeleni poper (12,2 %), medtem ko je imel standard piperina najmanjšo antioksidativno sposobnost (7,7 %) (Slapničar idr., 2021a, 2021b).

Slika 1: Grafični prikaz meritev absorbanc v odvisnosti od valovnih dolžin pri standardu in različnih vrstah popra

Legenda:

Rdeča krivulja = DPPH
Svetlo modra krivulja = zeleni poper
Roza krivulja = standard piperina
Temno modra krivulja = črni poper
Zelena krivulja = beli poper

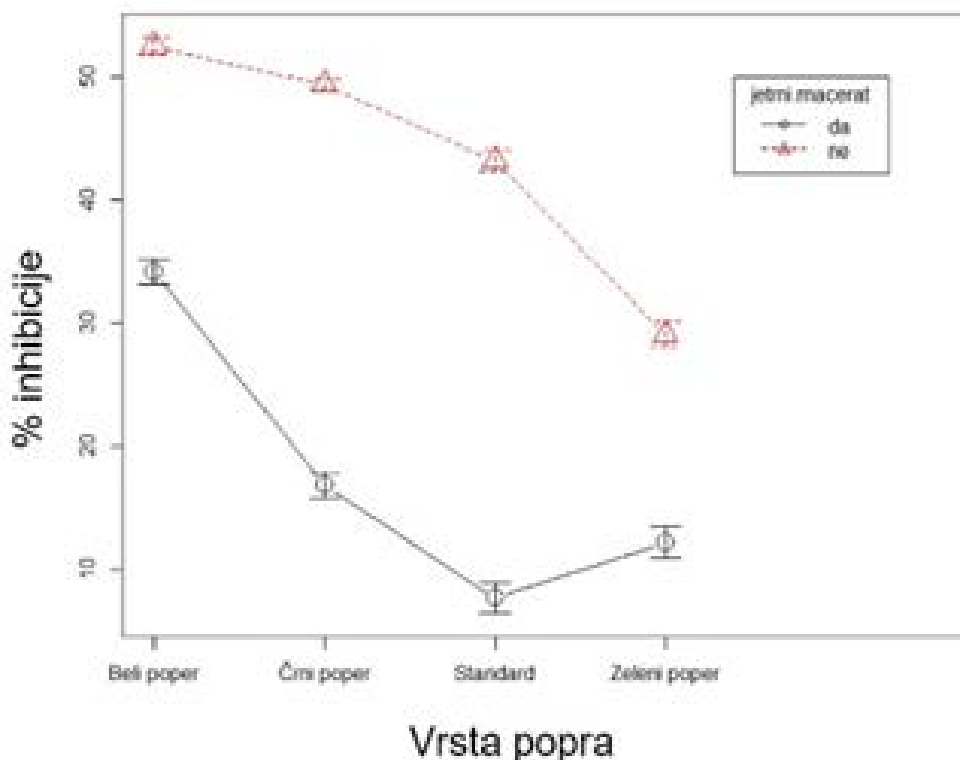

Slika 2: Grafični prikaz meritev absorbanc v odvisnosti od valovnih dolžin pri standardu in različnih vrstah popra

Legenda:

Rdeča krivulja = DPPH
Svetlo modra krivulja = standard piperina
Roza krivulja = zeleni poper
Temno modra krivulja = beli poper
Zelena krivulja = črni poper

Z raziskavo je bilo ugotovljeno, da imajo pri radikalskih reakcijah v celicah govejih jeter plodovi popra večjo antioksidativno sposobnost kot standard piperina, kar je posledica prisotnosti tudi drugih snovi v plodovih. Statistični model ocenjuje, da se je antioksidativni potencial statistično značilno različno spreminjal med različnimi vrstami uporabljenih poprov glede na prisotnost oziroma odsotnost jetrnega macerata. Prav tako je bila statistično značilna interakcija med glavnima faktorjema (slika 3).

Slika 3: Diagram povprečij s pripadajočimi standardnimi napakami (n = 5) za odstotek inhibicije glede na vrsto popra in uporabo jetrnega macerata

S slike 3 je razvidno tudi, da je bil odstotek inhibicije največji pri belem popru ob odsotnosti jetrnega macerata. Ob odsotnosti jetrnega macerata se odstotek inhibicije belega popra ni razlikoval od črnega, je pa imel standard manjši odstotek inhibicije kot beli poper, zeleni poper pa najmanjši odstotek inhibicije od vseh oblik ob odsotnosti jetrnega macerata. Ob prisotnosti jetrnega macerata je imel beli poper največji odstotek inhibicije, sledil mu je črni poper. Zeleni poper in standard sta imela najmanjši odstotek inhibicije in med njima ni bilo statistične razlike (Slapničar idr., 2021a, 2021b).

Ugotovitve in sklepi

Raziskovalna naloga študentke Tia Kralj je na lanskoletnih 51. Krkinih nagradah prejela posebno pohvalo za študentsko raziskovalno nalogo. Rezultati naloge so bili septembra 2021 v obliki ustne predstavitve področja kemije naravnih spojin predstavljeni na mednarodni kemijski konferenci Slovenski kemijski dnevi 2021 v Portorožu.

Študentka Tia Kralj je iz raziskovalne naloge v spletni reviji Kemija v šoli in družbi v soavtorstvu objavila tudi izvirni znanstveni članek z naslovom Spektrometrično ugotavljanje antioksidativne sposobnosti piperidinskih alkaloidov pri radikalnih reakcijah v celicah govejih jeter.

Dosedanji rezultati raziskovanja in omenjeni obliki predstavitve rezultatov so vzbudili željo po nadaljnjem raziskovanju. Ideja za nadaljnje raziskovalno delo je preučevanje insekticidnega učinka piperina in drugih piperidinskih alkaloidov iz različnih vrst popra. Cilj raziskovalnega dela je priprava produkta (izdelka), katerega glavna sestavina bi bila izvleček različnih vrst popra (*Piper nigrum* L.). V ideji izdelka (npr. pršilo na vodni osnovi) z insekticidnim delovanjem vidimo potencial, saj gre za nekaj, česar na trgu še ni. Želimo si, da se v nadaljnje raziskovalno delo vključijo tudi strokovnjaki s področja farmacije (UL FF) in hortikulture (UL BF), prav tako pa tudi, da bi raziskovalno delo s finančnimi sredstvi podprli podjetji Krka d. d. Novo mesto ali Lek farmacevtska družba d. d., na kateri smo že naslovili uradno prošnjo. Raziskovalno delo bi vključevalo izolacijo piperidinskih alkaloidov iz različnih vrst plodov črnega poprovca (*Piper nigrum* L.), izvedbo masne spektrometrije, preverjanje čistosti z metodo HPLC, izvedbo raziskave insekticidnega vpliva aplikacije alkaloidnega ekstrakta na rjavo marmorirano smrdljivko (*Halyomorpha halys* L.), pripravo koncentrata za zatiranje tovrstnega insekticida, ki povzroča nevšečnosti v sadjarstvu in sadovnjakih ipd.

Zahvala

Raziskavo je podprl ERASMUS+ projekt Diversity in Science toward Social Inclusion – Non-formal Education in Science for Students` Diversity (DiSSI) (612103-EPP-1-2019-1-DE-EPPKA3-IPI-SOC-IN), ki ga financira Evropska unija.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Literatura

Singh, V. K. in Srivastava, A. K. (2020). Physiological role of some alkaloids. *eScientific*, 2(3). <https://escientificpublishers.com/physiological-role-of-some-alkaloids-JMSS-02-0026>

Slapničar, M. in Boh Podgornik, B. (2021). *Naravne spojine v živih sistemih* [Univerzitetni učbenik]. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Slapničar, M., Kralj, T., Devetak, I. in Vošnjak, M. (2021a). Študija antioksidativne sposobnosti piperina in ostalih piperidinskih alkaloidov pri radikalskih reakcijah v celicah govejih jeter. V A. Pintar (ur.), *Zbornik povzetkov: Slovenski kemijski dnevi 2021* (str. 100). Slovensko kemijsko društvo.

Slapničar, M., Kralj, T., Vošnjak, M. in Devetak, I. (2021b). Spektrometrično ugotavljanje antioksidativne sposobnosti piperidinskih alkaloidov pri radikalskih reakcijah v celicah govejih jeter. *Kemija v šoli in družbi*, 1(1). <https://kemija.net/stevilke/230>

Stojanović Radić, Z., Pejić, M., Dimitrijević, M., Aleksić, A., Anil Kumar, N. V., Salehi, B., Cho, W. J. in Sharifi-Rad, J. (2019). Piperine-A major principle of black pepper: A review of its bioactivity and studies, *Applied sciences*, 9(20). <https://doi.org/10.3390/app9204270>

Ana Gotvajn in Jelka Zabavnik Piano

Izdaja revije Ructus – revije študentov Veterinarske fakultete

Veterinarska fakulteta Univerze v Ljubljani

Uvod

Študentske revije

Študentske revije, ki jih urejajo študenti, so prisotne na mnogih visokošolskih ustanovah. Nekatere so namenjene le informiranju študentov o dogodkih in socialnem življenju na ustanovi, nekatere vključujejo strokovne prispevke študentov, nekatere ustanove pa imajo študentske revije, ki objavljajo rezultate raziskovalnega dela študentov, ki omogočajo študentom pridobivanje kompetenc, pomembnih za zaključek raziskovalnega dela – pisanje članka, priprava recenzij in odziv na recenzije, postavljanje prioritet, organiziranje časa in obvladovanje rokov za objavo, komuniciranje z mentorjem, soavtorji in urednikom (1).

Kako se je razvijalo študentsko glasilo/revija Ructus

Študenti Veterinarske fakultete Univerze v Ljubljani (UL VF) že več let izdajajo revijo Ructus (ructus -us [rúktus] m → izpahovanje (2)). Prva številka študentskega glasila Ructus je izšla leta 1996, pripravili so ga t. i. zaslužni, uredniški odbor in delavci, nekateri so navedeni s psevdonimi, nekaj jih je navedenih tudi s praviimi imeni. V uvodniku je študent Uroš Krapež zapisal, da je namen novega časopisa informiranje, širitev kulturnih obzorij in zabava študentov, zamisel za študentsko glasilo pa je nastala na žuru. Šlo naj bi za poskus razbitja malodušja med študenti, pri ustvarjanju glasila pa naj bi sodelovali vsi študenti in ne le peščica zagnancev (3). V prvih številkah Ructusa so študenti objavljali intervjuje z nekaterimi profesorji, študenti in znanimi osebami na UL VF, poročali so o delovanjih študentskih organizacij in združenj, o obiskih koncertov, potovanjih, poletnih praksah v tujini, objavljali so pesmi, humorne prispevke in kratke zgodbe. Večina prispevkov je bila podpisana s psevdonimom. Namen glasila v prvem desetletju obstoja je bil informiranje in zabava študentov. V naslednjem tisočletju, leta 2006 se je glasilo prekvalificiralo v revijo študentov Veterinarske fakultete. Strokovni prispevki so se začeli pojavljati leta 2009, ko so študenti skupaj z mentorji objavljali primere nekaterih bolezni pri živalih s predstavitvijo vzroka bolezni, kliničnih

znakov, diagnostike in zdravljenja. Uredniški odbori so se spreminjali med generacijami študentov, v nekaterih generacijah je imel odgovorni urednik podporo več sodelavcev, včasih je odgovorna urednica skrbela za celoten izbor prispevkov in izdajo revije. Večji del zabavnega dela Ructusa so nadomestila družabna omrežja, tako da v sodobnem Ructusu študenti objavljajo strokovne članke s področja veterine, večinoma v sodelovanju z mentorji – visokošolskimi učitelji ali sodelavci UL VF, nekatere strokovne članke objavljajo tudi samostojno. Še vedno objavljajo novice o študentskih dogodkih ter poročila o mednarodnih izmenjavah študentov, poezijo, kratke leposlovne objave in anekdote.

Pisanje in priprava člankov in izdajanje revije zahtevajo precej dodatnega dela in zavzetost študentov. Čeprav je v zgodnjih številkah Ructusa v uredništvu sodeloval predstavnik učiteljev prof. dr. Valentin Skubic, ki je občasno objavil kakšno anekdoto, so študenti kmalu v celoti prevzeli urejanje revije. Visokošolski učitelji in asistenti UL VF sodelujejo kot mentorji pri strokovnih člankih, uredniki jih občasno prosijo za nasvet glede citiranja, navajanja avtorjev ali kakšnega drugega zapleta. Osebe UL VF prepušča študentom to samostojnost pri urejanju revije, vloga UL VF je predvsem v finančni podpori, ki omogoča urejanje, lektoriranje, grafično oblikovanje in tisk revije in sodelovanje mentorjev pri pisanju strokovnih člankov. Priprava in izdajanje revije Ructus je zelo dobra izkušnja za pridobivanje kompetenc pisne komunikacije ter za zavedanje pomena uporabe jasnega, nedvoumnega jezika in ustreznih strokovnih izrazov pri pisanju strokovnih del. Pri strokovnih člankih večinoma sodeluje več avtorjev, s tem se spodbujata skupinsko delo in sodelovalno učenje, s sodelovanjem mentorja – visokošolskega učitelja – pa je poudarjeno tudi vodeno samostojno delo. Pri medsebojnem pregledovanju izdelkov študentov se razvijata kritično mišljenje in postavljanje prioritet pri objavi določenih del. S pripravo in obdelavo prispevkov v elektronski obliki se pri študentih krepijo digitalne kompetence. Študenti v reviji objavljajo tudi oglase za dejavnosti in proizvode na področju veterinarstva, kar jim omogoča stik z gospodarstvom. Finančni prispevek UL VF je utemeljen predvsem s tem, da študenti pri pripravi revije pridobivajo različne kompetence,

ki jih med rednim študijskim programom ne bi pridobili.

Predstavitev aktivnosti

Aktivnosti, ki privedejo do izida revije Ructus, se začnejo že nekaj mesecev pred izidom same revije, ko po letnikih zaokroži obvestilo o vnovičnem zbiranju prispevkov za Ructus. Študenti so povabljeni predvsem k pisanju strokovnih člankov, objavljajo tudi zanimive seminarske naloge in seminarske naloge z aktualno tematiko na področju veterinarske medicine, ki jih študenti spišejo med študijskim letom pri različnih predmetih. Uredništvo si prizadeva, da bi se študenti s svojim delom čim bolj približali strokovnim revijam in hkrati predstavljali morebitno dodatno študijsko gradivo. Ob tem je nekaj strani revije namenjenih tudi bolj sproščnim in razvedrilnim tematikam, kot so predstavitev delovanja študentskih organizacij UL VF, poročila s študentskih izmenjav, anekdote in tako imenovan artistični kotiček, ki je namenjen predstavitvi kratke proze, poezije, risb in drugih umetniških del, ki jih ustvarijo naši študenti. V zadnjem obdobju dobivamo tudi vedno več kakovostnih študentskih avtorskih fotografij, predvsem z živalskimi motivi. Sprva enostranski foto kotiček je tako prerasel v večstranskega, izbor fotografij na črni podlagi predstavlja obsežen del revije, ki hkrati poživi revijo in ustvari všečen prehod med posameznimi besedilnimi prispevki. Če je le mogoče, z avtorskimi fotografijami smiselno opremimo tudi prejete članke. Najboljša avtorska fotografija po izboru odgovorne urednice in oblikovalke revije vsako leto krasí naslovnico revije.

Delo urednice, poleg zbiranja prispevkov, trenutne obsega tudi pregled in kritično presojo ustreznosti posameznih prispevkov za objavo v reviji, kakovost zapisanega pa jamčijo avtorji, v sodelovanju z mentorji, visokošolskimi učitelji UL VF, ki se morajo z objavo članka v reviji strinjati. Poleg sredstev, ki jih za izdajanje revije Ructus vsako leto nameni UL VF, njen izid v veliki meri omogočijo tudi oglaševalci, ki v zameno za objavljen oglas v reviji poravnajo vnaprej predvidene finančne obveznosti.

Vsi besedilni prispevki, objavljeni v Ructusu, so lektorira-

ni. Za lektoriranje se študenti navadno povežejo s študenti Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Tudi oblikovanje oziroma grafična podoba sta v domeni študentov. Večletno medfakultetno sodelovanje s študentko, ki zaključuje študij na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani, je pripeljalo do unikatne grafične podobe, s katero se lahko danes pohvali revija Ructus. Delo odgovorne urednice je tudi dogovarjanje za tisk, pri čemer sta pomembna kompromis med ceno tiska in njegovo kakovostjo ter zagotavljanje tiska na nekoliko kvalitetnejši papir, s čimer bralcu omogočamo celostno in hkrati prijetno izkušnjo ob branju revije. Prav tako je vsem študentom in širši javnosti omogočen javen dostop do spletne oblike revije na spletni strani UL VF.

Letno izideta ena ali dve številki revije Ructus v tiskani obliki, te izvode študenti brezplačno razdelijo študentom in učiteljem, pošljejo jih tudi v veterinarske organizacije. Število izvodov na leto je odvisno od razpoložljivega materiala, ki ga prejme uredništvo Ructusa. Pripravimo pa tudi spletno obliko revije (4). Promocija za pisanje in branje revije Ructus poteka večinoma prek družabnih omrežij.

Ugotovitve in sklepi

Priprava študentskih revij, ki jih urejajo dodiplomski študenti in v katerih se objavlja strokovno delo dodiplomskih študentov, ima za sodelujoče študente mnogo koristnih učinkov. Študenti, vključeni izdajanje študentske revije, pridobijo mnogo kompetenc, ki jim koristijo pri študiju in nadaljnjem strokovnem in tudi raziskovalnem delu po pridobitvi diplome. Poglobljeno pisanje o izbrani temi, kritični študij literature, komuniciranje ob pripravi končnega izdelka o neki obdelani problematiki s soavtorji, mentorjem, urednikom, lektorjem in oblikovalcem vsekakor pomagajo pri pridobivanju koristnih življenjskih kompetenc, ki jih študenti znotraj rednega študijskega programa ne pridobijo. Med pozitivnimi vidiki je tudi zanimanje študentov za izbrano strokovno problematiko, ki jo preštudirajo, o njej kaj zapišejo in objavijo. S tem se srečajo z dejavnostjo usmerjenega poglob-

ljenega iskanja literature za določeno strokovno temo, ki jo kritično obdelajo, kar omogoča razvoj strokovnega izražanja v slovenščini. Pomembno je tudi sodelovanje s študenti, ki končni izdelek sooblikujejo – z lektorji slovenskega jezika in oblikovalci, uredniki, avtorji fotografij.

Ructus je revija za objavo del študentov, ki poleg tega, da spodbuja pisanje, omogoča razpoznavnost študentov, je tudi mesto, na katerem študenti lahko objavljajo svoja dela. To lahko navedejo kot referenco pri pridobivanju štipendije, iskanju zaposlitve, nadaljevanju študija.

Med pedagogi se pojavljajo pomisleki o objavljanju izvirnega raziskovalnega dela v študentskih revijah. Glede na to, da se raziskovalno delo navadno izvaja v raziskovalnih skupinah, kjer so študenti le del raziskovalne skupine, ti raziskovalci potem izsledke objavijo v razpoznavnih revijah s priznanimi recenzenti, ki omogočajo ustrezno širjenje objavljenih znanj in tudi ustrezno citiranje objavljenega dela (5). Problematično je lahko tudi ustvarjanje pritiska na študente, da je objavljanje raziskovalnega dela nujen vidik študija, pa tudi spodbujanje tekmovalnosti med študenti, kar nikakor ne prispeva k razvoju entuziazma in veselja do raziskovalnega dela, ki sta zelo pomembna elementa uspešnega raziskovanja (6). V Ructusu študenti ne objavljajo izvirnih raziskovalnih del, objavljajo pa strokovne in pregledne članke.

Med večjimi izzivi in hkrati cilji za prihodnje delovanje odgovornega urednika oziroma morebitnega uredniškega odbora ter za zagotavljanje enotne sheme prejetih strokovnih člankov je izdelava pisnih navodil avtorjem in mentorjem glede ciljev revije, strukture članka, njegovega obsega ter natančnih navodil za citiranje literature. Tako bi revijo dvignili na višjo raven z doseganjem poenotenja strukture strokovnih člankov. Opaziti je mogoče težnjo po vsako leto večji želji študentov po sodelovanju in soustvarjanju revije, kar se kaže kot prejem velikega števila prispevkov, večjega, kot bi obseg revije fizično dovoljeval. Za zagotavljanje objektivnega izbora prispevkov za objavo bi bilo priporočljivo ustanoviti uredniški odbor, ki bi ga sestavljalo več študentov različnih letnikov, tako bi bolj kakovostno pripravili izbor prispevkov. Spogledujemo se tudi z željo, da bi revija ponovno izhajala

večkrat letno, vendar pa je to odvisno od razpoložljivih finančnih sredstev.

Revija Ructus je med študenti in učitelji na UL VF zelo dobro sprejeta, zato naj ostane revija študentov UL VF, osebje fakultete pa jo bo še naprej podpiralo.

Literatura

Jungck, J. R., Harris, M., Mercuri, R., Tusin, J. (2004). Points of view: Should students be encouraged to publish their research in student-run publications?: Undergraduates: do research, publish! *Cell Biology Education*, 3(1), 24–6.

Gilbert, S. F. (2004). Points of view: Should students be encouraged to publish their research in student-run publications? A case against undergraduate-only journal publications. *Cell Biology Education*, 3(1), 22–3.

Krapež, U. (1996). Ructus, poskus razgibanja življenja na Veterinarski fakulteti. *Ructus*, 1(1), 3.

Siegel, V. (2004). Points of view: Should students be encouraged to publish their research in student-run publications? Weighing the pros and cons of undergraduate-only journal publications. *Cell Biology Education*, 3(1), 26–7.

Slovenski medicinski slovar (ur. Mateja Legan). Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta. <https://www.termania.net/slovarji/slovenski-medicinski-slovar/5537383/ructus>

Študentska revija Ructus. Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta. <https://www.vf.uni-lj.si/izobrazevanje/studentska-revija-ructus>

Mojca Juriševič

Na stičišču znanosti,
stroke in različnih ravni
vzgoje in izobraževanja:
Center za raziskovanje in
spodbujanje nadarjenosti
na Pedagoški fakulteti
Univerze v Ljubljani

V Centru za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani razvijamo, izmenjujemo, povezujemo, uporabljamo in promoviramo znanja in izkušnje za kakovostno uresničevanje učnih potencialov otrok in mladostnikov, ki zmorejo in hočejo več.

Uvod

Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani (v nadaljevanju: CRSN) je bil ustanovljen pred dobrimi desetimi leti kot organizacijska enota fakultete. Na fakulteti poleg vzgojiteljev predšolskih otrok ter razrednih in predmetnih učiteljev že desetletja izobražujemo tudi socialne ter specialne in rehabilitacijske pedagoge, ki se ukvarjajo s širokim spektrom posebnih potreb otrok in mladostnikov s primanjkljaji ali težavami. Po drugi strani do ustanovitve CRSN na fakulteti ni bilo stičišča za obravnavanje izjemnih učnih potreb, ki jih imajo nadarjeni otroci in mladostniki. Ker se priprava posebnega študijskega programa, ki bi obravnaval izobraževanje nadarjenih, v dani arhitekturi bolonjskega študija ni izkazala kot smiselna, se je ustanovitev centra zdela dobra rešitev za premišljeno kultivacijo vzgojno-izobraževalne vizije o optimalnem spodbujanju učnih potencialov, k čemur pedagoško fakulteto kot raziskovalno, umetniško in vzgojno-izobraževalno ustanovo zavezujejo sodobna spoznanja s področja učenja in delovanja možganov.

K ustanovitvi CRSN so botrovali še drugi razlogi. Med njimi so bili zelo odmevni t. i. klici na pomoč iz pedagoške prakse, v okviru katerih so vrtci in šole fakulteto prosile za strokovno podporo pri razumevanju izjemnosti učnih potencialov, prepoznavanju nadarjenih ter njihovem učenju in poučevanju. Pomembna so bila tudi opažanja, da se na izobraževanje nadarjenih še vedno gleda v luči elitizma ter se ga pogosto izvaja v kontekstu stereotipnih vedenj, nasičenih s predsodki (npr. izobraževanje nadarjenih ni potrebno, saj se lahko znajdejo sami, ker smo v sistemu vsi enaki, ali pa, da je to izobraževanje potratno, saj veliko stane), da za izobraževanje nadarjenih, ki bi temeljilo na sodobnih spoznanjih stroke, ni

ne ustreznih sistemskih rešitev ne empiričnih dokazov, prav tako pa smo zaznali odsotnost kulture sodelovanja oziroma povezovanja, tako vzdolžno kot prečno.

Če povzamemo, CRSN je bil ustanovljen na podlagi potreb po strokovno primerni podpori vzgoji in izobraževanju nadarjenih na fakultetni ravni in širše (prvo obdobje), z izobraževanjem visokošolskih učiteljev in sodelavcev na fakulteti ter usvajanjem ustreznih znanj je postopno prevzemal določene odgovornosti v skrbi za kakovostno izobraževanje nadarjenih (slika 1; drugo obdobje), končno pa se je začel spoprijemati z izzivi, s katerimi se je ukvarjal in se še ukvarja pri uresničevanju poslanstva (današnje obdobje).

Slika 1.

Področja delovanja CRSN

Dejavnosti CRSN

Znotraj fakultete CRSN deluje na različnih ravneh (slika 1). Učitelji in sodelavci znanja, ki jih usvajajo o vzgoji in izobraževanju nadarjenih, vključujejo v svoje pedagoško delo, prav tako pa tudi mentorirajo zaključna dela študentov s širšega področja nadarjenosti ter tako integrativno podpirajo pedagoški proces s kakovostnimi sodobnimi vsebinami na različnih ravneh študija. Na fakulteti se pod nosilstvom članov CRSN izvajajo različni izbirni predmeti, povezani s psihološkimi in pedagoškimi vidiki učenja in poučevanja nadarjenih. Nadarjeni študentje se vključujejo v raziskovalno delo CRSN, kjer ob izkušenih raziskovalcih in v avtentičnem raziskovalnem okolju pridobivajo prve raziskovalne izkušnje. Poleg tega se člani CRSN samoizobražujejo in organizirajo različna strokovna in znanstvena srečanja z uveljavljenimi domačimi in tujimi strokovnjaki, v okviru katerih izpolnjujejo svoje znanje, ga med seboj izmenjujejo in razvijajo nove pedagoške pristope, primerne za nadarjene, ter raziskujejo

probleme, povezane z vzgojo in izobraževanjem nadarjenih. Izstopa tudi publicistična dejavnost CRSN, v okviru katere je nastalo že več publikacij – od zbornikov, monografij do prevodov izbranih pomembnih tujih del.

CRSN je na nacionalni ravni prisoten z organiziranjem strokovnih srečanj in programov izobraževanj za vzgojitelje, učitelje in šolske svetovalne delavce ter z nacionalnimi projekti, pri katerih je v ospredju problematika vzgoje in izobraževanja nadarjenih. V zadnjih desetih letih je CRSN na matični fakulteti organiziral številne strokovne in znanstvene dogodke, ki se jih je udeležilo več kot 3.000 udeležencev iz Slovenije in tujine. Člani CRSN so dejavni v različnih odborih na nacionalni ravni (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje RS, Zavod za šolstvo RS, Društvo psihologov Slovenije itd.), kjer opravljajo funkcije zagovorništva nadarjenih (opredeljevanje nadarjenosti, cilji ustreznega izobraževanja nadarjenih, vzgojno-izobraževalne politike); člani CRSN so v letih 2019/20 sodelovali tudi pri pripravi posodobljenega pravilnika o šolskih tekmovanjih.

V zadnjih letih je CRSN vzpostavil mrežo vzgojno-izobraževalnih in drugih kulturnih ustanov, s katerimi sodeluje pri svojem delu ter se z njimi umešča v Evropsko mrežo za spodbujanje talentov (European Talent Support Network, ETSN), med njimi je trenutno 29 t. i. točk CRSN za nadarjene, na visokošolski ravni tudi Univerza v Mariboru, Univerza na Primorskem in Univerza v Novi Gorici. CRSN se povezuje tudi v mednarodnem prostoru, med večjimi zvezami sta Svetovna zveza za nadarjene (World Council for Gifted and Talented Children, WCGTC; Mednarodno združenje za raziskovanje ustvarjalnosti in inovacij, ISSCI).

Leta 2014 je CRSN soorganiziral mednarodno konferenco o izobraževanju nadarjenih v Ljubljani pod okriljem Evropskega sveta za visoko nadarjene (European Council for High Ability, ECHA). Leta 2015 je CRSN prejel mednarodno nagrado – certifikat odličnosti na področju izobraževanja za nadarjene – in postal eden od prvih štirinajstih centrov za nadarjene, ki so ustanovili ETSN. V letu 2020/21 je CRSN sodeloval z WCGTC pri pripravi izjave o strokovnem razvoju učiteljev na področju izobraževanja nadarjenih.

Ne nazadnje je treba izpostaviti vključevanje CRSN v skrb za študente, ki zmorejo in hočejo več, in sicer v okviru projektov RSF, ki trenutno še potekajo na UL.

Pogled naprej

Vrednost prizadevanj v okviru vizije CRSN na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani je prednostno prispevanje h kakovosti izobraževanja prihodnjih učiteljev oziroma pedagogov za razumevanje spodbujanja učnih potencialov v vzgojno-izobraževalnem kontekstu, njihovo prepoznavanje in kultiviranje. Zavzema se za nacionalno strategijo, ki bo vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov, ki zmorejo in hočejo več, optimalno spodbujala skozi vzgojno-izobraževalno vertikalo ter tako prispevala k zagotavljanju tekočega prehoda na univerzitetno raven študija v okviru njihovega zdravega odraščanja in kariernega razvoja. Če naj drži afriški rek, da je za vzgojo otroka potrebna cela vas, v CRSN verjamo, da je univerza eden ključnih akterjev, ki prispeva h kulturi potrebnih sprememb na tem področju v vlogi fluidnega stičišča znanosti, stroke in različnih ravni vzgoje in izobraževanja.

Spletna stran CRSN:

<https://www.pef.uni-lj.si/raziskovanje-in-umetnost/crsn/>